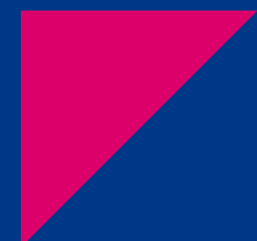

**Jaarverslag
2009
Fonds voor
de Letteren**

**STICHTING
FOND S
VOOR DE
LETTEREN**
NU! Nederlands
Letterenfonds

Jaarverslag 2009

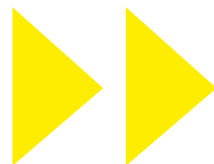
De doelstelling van het Fonds voor de Letteren

Het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit van de Nederlands- en Friestalige letteren, en van literatuur in Nederlandse of Friese vertaling.

Beurzen, programma's, eregelden

Het Fonds voert deze doelstelling uit door beurzen te verstrekken aan talentvolle auteurs en vertalers in alle literaire genres. Hierdoor kunnen zij tijd vrijmaken voor literair werk dat gericht is op publicatie in boekvorm bij een professionele uitgeverij.

Daarnaast heeft het Fonds speciale programma's om te bevorderen dat het literair bedrijf veelzijdig en deskundig blijft. Tot slot verleent het Fonds eregelden aan oudere schrijvers en vertalers met grote verdiensten voor de literatuur.

1 De organisatie

Fonds voor de Letteren -11-
Bestuur -11-
Adviesraad -16-
Externe adviseurs -21-
Bureau -25-
Website en nieuwsbrieven -26-
Archief -27-

2 Uitvoering subsidieregelingen

Werkbeurzen schrijvers -36-
Stimuleringsbeurzen schrijvers -37-
Beurzen voor biografen -38-
Beurzen reeks 'Fryske Modernen' -38-
Projectwerkbeurzen literair vertalers -39-
Stimuleringsubsidies literair vertalers -40-
Reisbeurzen en verblijfsmogelijkheden voor schrijvers en vertalers -41-
Eregelden -41-
Nadere motivering, bezwaar en beroep -42-

3 Samenwerking en overleg

Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds -50-
Vlaams Fonds voor de Letteren -50-
Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+ -51-
Expertisecentrum Literair Vertalen -52-
Vereniging van Letterkundigen -52-
Boekenoverleg -53-
Fondsenoverleg -54-

4 Bijzonder beleid, programma's en activiteiten

Bijzonder vertaalbeleid -63-
Tussenbalans Vertaalpleidooi -63-
Deskundigheidsbevordering literair vertalen -64-
Vertalers worden zichtbaar -66-
Literaire Vertaaldagen -68-
Nijhoffavond -69-
Fonds voor de Letteren-vertaalprijzen -70-
De kunst van het ondernemen -72-
Bijzonder beleid oorspronkelijk werk -73-
E-culture -74-
Internationalisering -75-
Writer-in-residence programma -75-
Verblijfsmogelijkheden -78-
Intercultureel letterenbeleid -81-

5 Subsidies 2009

Werkbeurzen schrijvers -87-
Stimuleringsbeurzen schrijvers -96-
Biografieën -100-
Reisbeurzen -102-
Projectwerkbeurzen literair vertalers -108-
Stimuleringsubsidies literair vertalers -122-
Subsidies interculturele letterenprojecten -124-
Eregelden -125-

B Bijlagen

Schrijvers en vertalers over hun eerste subsidie - 8 - 28 - 46 - 60 - 84 - 98 - 106 - 126
Jan Baeke *How about a little fanfare?* (Dichten in het digitale domein) -30-
Anneke Brassinga *Denk aan ons met ontzag* (startschot boekenleggeractie) -55-
Christine Otten *Ik schrijf omdat ik daar zin in heb!* (lezing middag De kunst van het ondernemen) -128-
Balans per 31 december 2008 -134-
Exploitatierekening -136-
De eerste zin -poster-

VOORWOORD

Voor u ligt het laatste jaarverslag van het Fonds voor de Letteren. Per 1 januari 2010 is het Fonds bestuurlijk-juridisch gefuseerd met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds tot het Nederlands Letterenfonds. Het op 28 juli 1965 opgerichte Fonds voor de Letteren, het oudste kunstenfonds van Nederland, houdt daarmee in de huidige vorm op te bestaan.

Stemt dit weemoedig? Ja, allicht, maar er is ook enthousiasme over het nieuwe begin. Beide stemmingen krijgen in dit jaarverslag dan ook vorm. Acht schrijvers & vertalers blikken in korte interviews terug op hun eerste door het Fonds voor de Letteren gehonoreerde aanvraag. Dat het niet 'louter goud is wat er blinkt' – naast blijdschap is er ook onbegrip – is een reële weergave van onze relatie tot een grote groep van ruim 600 aanvragers. Het belang van heldere communicatie wordt er nog weer eens mee onderstreept. Daarnaast vindt u in een bijlage de eerste zinnen uit boeken die in 2009 zijn

verschenen en waarvoor de schrijver of vertaler een werkbeurs van het Fonds voor de Letteren ontving; zij staan symbool voor het nieuwe begin van het Nederlands Letterenfonds.

2009 gaat de geschiedenis in als het jaar waarin de fusie tussen het Fonds voor de Letteren en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds in de steigers werd gezet. Op 5 februari kwamen de beide fondsen en OCW tot een principeakkoord over het fusieproces. Een belangrijk element in de intentieverklaring vormt de toezegging van OCW de meerwaarde van het samengaan op een zestal beleidsterreinen financieel extra te zullen ondersteunen, uiteraard na

een degelijke verdere onderbouwing en formulering van de financiële kaders. Gezien de voorspoedige ontwikkeling van de fusiebesprekingen was het niet langer zinvol een nieuwe directeur voor het FvdL te werven. Het bestuur prijst zich gelukkig dat Greetje van den Bergh bereid is gevonden als waarnemend directeur namens het FvdL in de stuurgroep van het integratieproces plaats te nemen, samen met bestuurslid Ernst Bruinsma. Van de kant van het NLPVF namen Henk Pröpper en Rien Verhoef zitting in de stuurgroep. Daarmee kwam een einde aan de interimperiode van Fine Trossèl. Wij zijn haar veel dank verschuldigd voor haar inzet om vanuit het bestuur tijdelijk de directie over het Fonds te voeren.

“Time present and time past
Are both perhaps present in
time future
And time future contained in
time past.”

T.S. Eliot *Four Quartets*

Voortgekomen uit de acties van het eind 1962 opgerichte Actiecomité Schrijvers-protest groeide het Fonds gaandeweg uit tot voorbeeld voor de later gekomen fondsen. Hier het Schrijversprotest voor het Paleis op de Dam in 1963. Van links naar rechts: Leo Klatser, Gerrit Borgers, George Rooth, Bert Schierbeek, Eduard Visser, Simon Vinkenoog, J.B. Charles, Marga Minco, Bert Voeten, Cor Stutvoet.

Foto: Nico van der Stam/MAI

Als voorbereiding op het samengaan hebben werkgroepen uit de twee fondsen geïnventariseerd hoe de bestaande doelen en instrumenten op elkaar aansluiten en hoe dat beter zou kunnen in het belang van beider doelstelling: het stimuleren en waarborgen van de kwaliteit en diversiteit van de oorspronkelijke en vertaalde literatuur in Nederland en van de Nederlandse literatuur in vertaling. Dat leverde inspirerende bijeenkomsten op waarbij bestaand beleid tegen het licht werd gehouden en nieuw beleid werd geformuleerd. Het resulteerde in concrete plannen voor versterking en innovatie die eind van het jaar volgens afspraak aan de minister werden overhandigd.

Naast alle fusiedrukte ging het echte werk gewoon door. Meer dan 600 aanvragen voor schrijvers- en vertalersbeurzen werden in behandeling genomen en beoordeeld, in totaal werd € 5.005.236 aan subsidies verleend. Schrijvers en vertalers gingen mede op basis van een stipendium van het FvdL op reis, ook verbleven zij in verschillende door het FvdL gesubsidieerde residenties, variërend van een kort tweewekelijks verblijf in het Nederlands Instituut Athene (NIA) tot een vijfmaandsverblijf aan het Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS) in Wassenaar.

De opkomst van e-books en andere digitale ontwikkelingen zullen de komende jaren veranderingen te weegbrengen in het boekenvak en de uitgeverwereld. Dat één letterenfonds beter zal kunnen inspringen op deze en andere veranderingen in het veld is inmiddels onze overtuiging, dat er met de fusie gericht gewerkt kan worden aan de dienstverlening aan de verschillende doelgroepen (schrijvers, vertalers en uitgevers) een gegeven en dat veel bestaand beleid zal worden gecontinueerd nu reeds een voldongen feit. Met de fusie is het Fonds tevens 20 collega's rijker; wij zien uit naar de verdere samenwerking!

Tjalling Halbertsma

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

MARIOLEIN SABARTE BELACORTU

MS

Mariolein Sabarte Belacortu (1944)

is vertaalster Spaans. 'Ik heb geen meters plank, want mijn vertalingen staan niet bij elkaar.' Ze vertaalde tot dusver ongeveer zeventig boeken, o.a. van Gabriel García Márquez, Mario Vargas Llosa, Roberto Juarroz, Juan Carlos Onetti, Julio Cortázar en Roberto Arlt. Van 1990 tot 1994 zat ze in het bestuur van het Fonds. Ze werkt nu aan *Elena sabe* van Claudia Piñeiro en geeft les aan de VertalersVakschool.

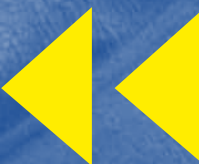
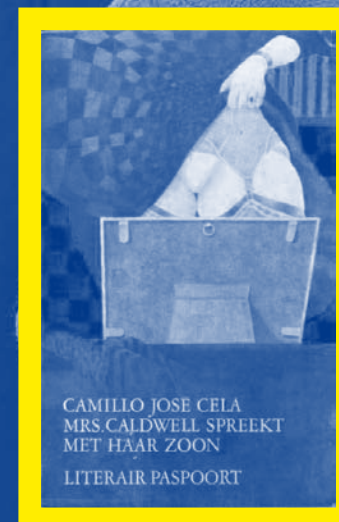
Prijzen: 'Helemaal niks, behalve de Meulenhoff-penning.'

'Ik ging Spaans studeren maar haakte af na mijn kandidaats, want een medestudente, niet zomaar een, maar Mies Bouhuys, vroeg of ik zin had een boek te vertalen. Dat vond ik zo te gek dat ik de hele nacht niet kon slapen van opwinding.'

Het was 1969 en het boek was *Mrs. Caldwell spreekt met haar zoon* van Camilo José Cela. 'Daar kreeg ik in 1971 mijn eerste Fondssubsidie voor, een additioneel honorarium van 1.000 gulden. Ik was begonnen met vertalen en ik ben nooit meer opgehouden.' In 1975 kreeg ze haar eerste werkbeurs. Daarvóór was het, ook met aanvullende honoraria, sappelen geweest, maar ze had geen baantje erbij gewild, 'want dat zou ten koste zijn gegaan van het vertalen. Ik leefde heel goedkoop, zette in feite mijn studentenleven voort.' Toen ze eenmaal in het beurzensysteem zat, kon ze ruimer leven. 'Het was - en is - geen vetpot, maar het belangrijkste is dat je gewoon je werk kunt doen. En ik heb het geluk van een paar bestsellers gehad.'

Ze sluit niet uit dat zij de eerste reisbeurs heeft gekregen die het Fonds ooit heeft toegekend. 'In 1977 vertaalde ik *De diepe rivieren* van de Peruviaan José María Arguedas. Dat zat zo vol lokale kleur en geur dat ik naar Peru moest om dat boek te snappen. Ik vroeg het Fonds om een reisbeurs. Daar deden ze toen nog niet aan en ze antwoordden dat ik bij zoiets toch meer moest denken aan orkesten en balletgezelschappen. Ik schreef een vlammend betoog terug: die reis was écht nodig.' Iemand belde nog namens het Fonds dat het allemaal heel moeilijk lag. Ook was het gevraagde bedrag, 5.000 gulden, veel te hoog. 'Ik leende het geld van vrienden en vertrok. Krijg ik halverwege de reis een bericht van mijn vader dat ik een reisbeurs heb gekregen...'

'Ik trek nu van Drees, dat is fantástisch. Maar ik werk gewoon door, hoor.'

De organisatie

FONDS VOOR DE LETTEREN

Het Fonds voor de Letteren (FvdL) is een zelfstandig bestuursorgaan dat uitvoering geeft aan het beleid van de rijksoverheid voor literair schrijvers en vertalers. De uitvoering van een gedelegeerde overheidstaak brengt met zich mee dat het Fonds valt onder de werking van de Algemene wet bestuursrecht. De kernactiviteit van het Fonds is het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit van de Nederlands- en Friestalige literatuur door schrijvers en vertalers financieel te ondersteunen. Het subsidiesysteem is gebaseerd op de gedachte dat het inkomen van schrijvers en vertalers een combinatie is van inkomen uit de markt en subsidie. Daarnaast ontwikkelt het FvdL activiteiten en programma's die de kerntaken breder ondersteunen.

Het Fonds kende in 2009 de volgende subsidies: (project)werkbeurzen voor schrijvers en vertalers, reisbeurzen en verblijfsmogelijkheden, eregelden, biografiesubsidies, stimuleringsbeurzen voor schrijvers en vertalers, en financiële bijdragen op grond van intercultureel letterenbeleid, non-fictiebeleid en e-cultuurebeleid. Jaarlijks kunnen schrijvers en vertalers van literair werk in het Nederlands of Fries subsidies aanvragen. De inzendtermijnen worden bekendgemaakt aan onder anderen de uitgevers, die verzocht worden hun auteurs en vertalers daarvan in kennis te stellen. Daarnaast is in 2009 iedere maand een digitale nieuwsbrief verstuurd aan schrijvers, vertalers en andere belangstellenden. Ook is alle

informatie op de website te vinden: www.fondsvoordeletteren.nl.

In de hoofdstukken 2 en 5 wordt verslag gedaan van de kernactiviteiten van het Fonds. In hoofdstuk 4 zijn de aanvullende activiteiten beschreven.

Structuur

Het Fonds bestaat uit een bestuur, een adviesraad en een bureau, dat beide organen ondersteunt. Het dagelijks bestuur berust bij de directeur van het bureau.

BESTUUR

Het Fondsbestuur bestaat uit minimaal vijf en maximaal zeven leden, die door de minister van OCW voor vier jaar worden benoemd. De termijn kan eenmaal met vier jaar worden verlengd. In het bestuur hebben tenminste één schrijver en één literair vertaler zitting en is financiële deskundigheid aanwezig. De leeftijd van de bestuursleden liep op 1 januari 2009 uiteen van 42 tot 56 jaar.

LEDEN VAN HET BESTUUR

T.B. Halbertsma –Tjalling–

voorzitter, aftredend per 1-6-2012, *niet herbenoembaar*.
Associated advisor PricewaterhouseCoopers; voorzitter Stichting Bert Schierbeekfonds; bestuurslid Stichting Annie M.G. Schmidhuis; voorzitter Halbertsmastichting.

E.C. Bruinsma –Ernst–

vice-voorzitter, aftredend per 1-5-2010, *niet herbenoembaar*.

Redacteur literair-historisch tijdschrift *ZL*; eindredacteur van Fries-Nederlands tijdschrift *de Moanne*; redacteur *Afûk*; vice-voorzitter Stichting Bert Schierbeekfonds.

F. Laroui –Fouad–

lid, aftredend per 1-6-2010, *niet herbenoembaar*.

Schrijver; essayist; medewerker Franse letterkunde, Universiteit van Amsterdam; bestuurslid Stichting Schrijvers School Samenleving; bestuurslid Stichting Praemium Erasmianum.

M. van Nieuwkerk –Marja–

lid, aftredend per 1-5-2010, *herbenoembaar*.

Senior beleidsadviseur Kunst en Cultuur, gemeente Amsterdam.

Y.R.C. van Oort –Yvonne–

penningmeester, aftredend per 1-5-2010, *herbenoembaar*.

Algemeen directeur Nederlandse Staatsloterij; lid Raad van Commissarissen en Audit Commissie van Centraal Boekhuis te Culemborg.

M. Steenmeijer –Maarten–

lid, aftredend per 1-9-2013, *niet herbenoembaar*.

Vertaler; criticus; hoogleraar Spaanse Letterkunde en Cultuur, Radboud Universiteit Nijmegen; publicist; bestuurslid Stichting Bert Schierbeekfonds; lid commissie Frans Kellendonkleding.

Het bestuur vergaderde in 2009 negen keer, volgens een vastgesteld schema. Een aantal bestuurders nam in het verslagjaar ook deel aan vergaderingen van het Bert Schierbeekfonds en Stichting Het Schrijvershuis. Op 23 juni vond een gecombineerde vergadering plaats van bestuur, adviesraad en bureau.

ALGEMENE VERGADERPUNTEN

Naast de start van de nieuwe beleidsperiode 2009-2012, met een aantal nieuwe beleidsaccenten, vroeg het fusieproces waartoe in beginsel bij de aanvang van het verslagjaar werd besloten veel aandacht van het bestuur. De uitvoering van het reguliere beleid werd op de gebruikelijke wijze behandeld. Het bestuur besliste rechtstreeks over een aantal bijzondere en complexe subsidies en over de bezwaarschriften, de directeur lichtte de in mandaat genomen subsidiebesluiten toe. De jaarrekening en het jaarverslag 2008 werden in het voorjaar vastgesteld, en in juni vond een gezamenlijke bijeenkomst met het bureau en de leden van de adviesraad plaats. Maarten Steenmeijer werd op voordracht van het bestuur herbenoemd tot 1-9-2013, Marja van Nieuwkerk werd benoemd tot het eind van de zittingstermijn van Fine Trossèl (1-5-2010), die besloot na haar interim directeurschap niet terug te keren als bestuurslid. Aan Fine Trossèl werd per 1 juni 2009 eervol ontslag verleend als bestuurder.

BIJZONDERE VERGADERPUNTEN

Vorbereiding fusie Letterenfonds

In het kader van de nadere verkenningen rond de beoogde fusie tussen FvdL en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (NLPVF) besloot het bestuur begin 2009 de werving van een nieuwe directeur op te schorten. Tot 15 april bleef interim-directeur Fine Trossèl leiding geven aan het bureau. Daarna werd Greetje van den Bergh, onder meer voormalig vice-voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam en oud-voorzitter van het bestuur van het Fonds voor de Letteren, bereid gevonden om voor de duur van het fusieproces samen met bestuurslid Ernst Bruinsma zitting te nemen in de stuurgroep fusie en tegelijkertijd het directeurschap waar te nemen. De stuurgroep stelde werkgroepen in waarin medewerkers van beide fondsen op verschillende beleidsterreinen inventariseerden hoe de bestaande doelen en instrumenten op elkaar aansluiten en hoe dat beter zou kunnen in het belang van beider doelstelling. Zo kwamen er gedurende het jaar werkgroepen auteursbeleid, vertalersbeleid, communicatie, non-fictie, huisvesting en 'financiën, personeel en automatisering'. De stuurgroepleden rapporteerden regelmatig aan het bestuur over de voortgang van alle werkzaamheden ten aanzien van de fusie. Deze leidden in het najaar tot het besluit om de bestuurlijk-juridische fusie te laten plaatsvinden per 1 januari 2010, op voorwaarde dat de minister de voorgenomen beleidsintensivering ook financieel mogelijk zou maken.

De minister stemde in met het fusiebesluit en met de benoeming van een fusiebestuur bestaande uit alle zittende leden van de besturen van beide stichtingen. Daarmee stond, conform de hoop die het bestuur in zijn vorige jaarverslag uitsprak, de fusie aan het eind van 2009 'goed in de steigers'. De beleidsmatige en personele fusie wordt beoogd voor medio 2010. Dan zal naar verwachting een nieuwe voorzitter zijn benoemd en wordt het directeurschap volledig overgedragen aan Henk Pröpper, die in januari 2010 door het fusiebestuur tot directeur van het Nederlands Letterenfonds werd benoemd.

Beleidswijzigingen 2009

In dit eerste jaar van de nieuwe Kunstenplanperiode is veel van het staande beleid gecontinueerd, met een aantal nieuwe accenten die al in het beleidsplan 2009-2012 werden aangekondigd. Wel werd opnieuw duidelijk dat bij gelijkblijvend budget de grenzen van de huidige regelingen volledig zijn bereikt. Voor nieuw beleid als gevolg van externe ontwikkelingen is een versterking van het budget onontbeerlijk. Naar verwachting zal de honorering van de fusievoornemens en de daarbij beoogde intensivering dit nieuwe beleid vanaf medio 2010 wèl mogelijk maken. In 2009 heeft over de voorbereiding daarvan al intensief overleg met het NLPVF plaatsgevonden.

Herziening subsidiereglementen

Vanwege het in 2008 genomen besluit om de intensieve samenwerking op uitvoeringsniveau met het

Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) met ingang van 2009 te beëindigen, werden vier subsidiereglementen van het FvdL geheel herzien en door het bestuur vastgesteld.

Bij de herziening van de subsidie-regels werd in overleg met het VFL als uitgangspunt genomen dat een aanvraag bij één van de beide Fondsen wordt ingediend, en dat het indienen en behandelen van dubbele aanvragen voor hetzelfde project wordt vermeden. De algemene richtlijn is dat aan auteurs die in het Belgische rijksregister zijn ingeschreven, wordt verzocht hun aanvraag in te dienen bij het VFL. Een uitzondering wordt echter gemaakt voor de *Regeling schrijversbiografie* waarin niet de positie van de aanvrager telt, maar van de gebiografeerde; wanneer het onderwerp van de biografie een Vlaamse schrijver of letterkundige betreft kan een aanvraag worden gedaan bij het VFL.

Uit de evaluatie van het FvdL was naar voren gekomen dat het subsidiebeleid voor beginnende en ervaren literair vertalers nog niet voldoende op elkaar was afgestemd. Om een betere aansluiting te bereiken werd besloten het stimuleringsbeleid onder te brengen in de 'hoofdregeling' voor literair vertalers: de *Herziene regeling projectwerkbeurzen voor literair vertalers*. Daarnaast werd in die regeling vastgelegd dat verlening van een eerste projectwerkbeurs toegang verschaft tot het mentoraatprogramma van het FvdL en het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV). Als overgangsregeling voor recent gedebuteerde vertalers werd

voor 2009 de *Tijdelijke regeling stimuleringssubsidies vertaald literair werk* vastgesteld en uitgevoerd. Het bestuur heeft er bij de herziening van alle reglementen op gelet of de (administratieve) lasten voor de aanvragers verder konden worden teruggebracht. Dit resulteerde onder meer in het besluit het aantal in te zenden bewijsexemplaren van een door het FvdL gesubsidieerde vertaling te verlagen tot één exemplaar. De nieuwe *Regeling stimuleringsbeurzen schrijvers* werd op 19 maart 2009 goedgekeurd door de minister van OCW. Voor de nieuwe *Regeling schrijversbiografie*, de *Herziene regeling projectwerkbeurzen voor literair vertalers* en de *Tijdelijke regeling stimuleringssubsidies vertaald literair werk* volgde de goedkeuring van de minister op 20 augustus 2009.

Vertaalprijzen

Op 11 december werden tijdens de Literaire Vertaaldagen in Utrecht de FvdL-vertaalprijzen uitgereikt aan Nelleke van Maaren en Karol Lesman.

Financiën

Het Ministerie van OCW kende voor de periode 2009-2012 een subsidie van totaal **€ 25.720.948** toe. Voor het jaar 2009 werd in het kader van de Cultuurnotabeschikking **€ 6.430.327** bevoorschot, inclusief **€ 168.113** als bijdrage in de loon- en prijsontwikkeling. Voor de extra kosten voor de fusievoorbereiding werd aan het FvdL voor 2009 een extra bedrag van **€ 30.000** toegekend en voor de uitvoering van de fusie aan FvdL en NLPVF gezamenlijk een tran-

sitiebudget van **€ 796.000**, waarvan **€ 193.000** in 2009 werd uitgekeerd. In totaal werd **€ 6.585.115** uitgegeven voor de in het boekjaar gerealiseerde activiteitenlasten en beheerslasten. In de loop van het jaar werd de financiële samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren beperkt tot de regeling werkbeurzen schrijvers.

Code Cultural Governance en Code of Conduct Cultuurfondsen

Het FvdL hanteert de *Code Cultural Governance*. Daarnaast hanteert het Fonds de *Code of Conduct Cultuurfondsen*. Deze is in 2008 door de cultuurfondsen vastgesteld mede naar aanleiding van een door de Tweede Kamer aangenomen motie (motie Vroonhoven-Kok, TK 30 847, nummer 13). De code bevat een reeks waarborgen voor de onafhankelijkheid van handelingen van fondsen. De minister heeft de *Code of Conduct Cultuurfondsen* namens de fondsen aan de Tweede Kamer gestuurd. Een aantal normen uit de code ziet toe op onderwerpen die ook reeds in de *Code Cultural Governance* en de Algemene wet bestuursrecht zijn geregeld. De *Code of Conduct Cultuurfondsen* werkt volgens het principe: 'pas toe, of leg uit'. Het FvdL werkt op bijna alle punten volgens de regels van de code. In dit jaarverslag is aangegeven wanneer en waarom het FvdL soms van de code afwijkt.

ADVIESRAAD

De adviesraad bestond in 2009 uit zeventien leden met een brede kennis van de nationale en internationale letterkunde en met specifieke deskundigheid op het gebied van literair proza (fictie en non-fictie), poëzie, drama, jeugdliteratuur, de literaire vertaling uit verschillende talen, intercultureel letterenbeleid en de Friese literatuur.

De leden van de adviesraad worden geworven door een oproep in de nieuwsbrief en/of dagbladen en via mailings. Ze worden op voordracht van een selectiecommissie door het bestuur benoemd voor een periode van twee jaar. Deze commissie bestond in 2009 uit bestuursvoorzitter Tjalling Halbertsma en de externe leden Gemma Nefkens en Geurt Gaarlandt.

Rond de jaarwisseling is openbaar geworven voor de vacature van een deskundige intercultureel letterenbeleid in de adviesraad van het Fonds. Het bestuur achtte het van belang dat een tweede deskundige op dit terrein volwaardig deel uit zou maken van de adviesraad en niet uitsluitend als lid in de Werkgroep intercultureel letterenbeleid. Per 15 april 2009 werd Iris van Erve door het bestuur benoemd.

In 2009 is twee maal openbaar geworven voor nieuwe leden van de adviesraad. Per 1 oktober 2009 werden twee nieuwe vertaaldeskundigen door het bestuur benoemd: Rokus Hofstede voor het Frans en Djûke Poppinga voor het Arabisch. Zij waren de opvolgers voor respectievelijk Martin de Haan, die vroegtijdig

zijn lidmaatschap moest beëindigen vanwege onder meer zijn werkzaamheden als voorzitter van de CEATL en Mark Leenhouts van wie de aanstellingstermijn afliep. Eind 2009 is tevens geworven voor drie vacatures voor deskundigen op het gebied van de poëzie, jeugdliteratuur en literaire non-fictie die begin 2010 zullen ontstaan door het aflopen van de zittingstermijn van de huidige adviesraadsleden.

De belangrijkste taak van de adviesraad is gemotiveerde adviezen uitbrengen aan het bestuur en de directeur over subsidieaanvragen van schrijvers en vertalers. De leden van de adviesraad maken deel uit van verschillende adviescommissies, die afhankelijk van de benodigde deskundigheid, beschikbaarheid en onafhankelijkheid door het bestuur worden samengesteld. De adviescommissies veranderen per ronde of jaarlijks van samenstelling. Om te voorkomen dat binnen het Fonds een bepaalde literatuuropvatting gedurende lange tijd de overhand krijgt, kunnen de leden van de adviesraad maximaal één keer worden herbenoemd. De leden van de adviesraad zijn uitgesloten van deelname aan een commissie wanneer zij zelf een aanvraag hebben ingediend. De adviesraad adviseert het bestuur ook over het beleid van het Fonds.

De adviescommissies Schrijvers en Vertalers kwamen begin van het jaar bijeen om de werking van de verschillende subsidieregelingen te evalueren. De adviescommissie Vertalers deed het bestuur voorstellen voor een nieuw subsidiebeleid gericht op

beginnende (gedebuteerde) vertalers, waarbij gekozen wordt voor een subsidie vooraf in de vorm van een stimuleringswerkbeurs, direct gekoppeld aan een begeleidings-traject middels een mentoraat. Een dergelijke regeling is effectiever bij de verdere ontwikkeling van talentvolle vertalers dan een subsidie achteraf. Voorts stelde de commissie enige wijzigingen voor in de beoordelingsystematiek en deed suggesties voor tekstaanpassingen in de schriftelijke instructie aan adviseurs voor met name de beoordeling van non-fictieteksten. De adviescommissie Schrijvers evalueerde de werking en bijbehorende adviespraktijk van de stimuleringsregeling en de werkbeursregeling voor schrijvers. Opvallend is dat beginnende toneel-schrijvers maar in beperkte mate een beroep hebben gedaan op de stimuleringsregeling; over de jaren 2002 tot en met 2008 werden in totaal acht toneel-aanvragen in behandeling genomen. Voor toneelschrijvers zal ander beleid geformuleerd gaan worden. De adviescommissie meende op grond van de evaluatie dat de stimulerings- en werkbeursregeling en de beoordelingsystematiek over het algemeen goed functioneert. Communicatie is belangrijk, zo werd geconcludeerd. Aanvragers kunnen nog explicieter worden gewezen op de ruimte die de werkbeursregeling biedt (zoals de mogelijkheid tot projectruil en het hebben van twee met een werkbeurs gesubsidieerde projecten tegelijk).

Brakke Grond bijeenkomst

Op 23 juni vond in De Brakke Grond te Amsterdam een gecombineerde vergadering plaats van bestuur, adviesraad en bureau over een actueel onderwerp: wat is kwaliteit in de kunst en wie bepaalt dat? Is de geldigheid van gezaghebbende oordelen gezien de groeiende culturele diversiteit en publieke mondigheid aan het afnemen? Aanleiding voor de discussie over de advisering in de kunsten vormde de Boekmanlezing op 5 juni van Carolien Gehrels, wethouder cultuur van Amsterdam, getiteld 'Overheid en kunst in Amsterdam: kunstbeleid in een postideologische? samenleving'. Dat er geen absolute objectiviteit bestaat in kwaliteitsoordelen is een gegeven. Het FvdL werpt zich niet op als smaakpolitie, maar heeft wel als taak in het kader van het kunstbeleid verantwoorde beslissingen te nemen over de toekenning van publieke middelen. Juist omdat wordt onderkend dat een kwaliteitsoordeel over een artistieke prestatie, zoals een literair werk, niet objectief is, wordt er bij het Fonds voorafgaand aan de beslissingen advies ingewonnen bij meerdere adviseurs. Deze adviseurs zijn personen die op grond van hun ervaring en kennis in staat worden geacht literaire kwaliteit te beoordelen. Door de verschillende kwaliteitsoordelen per aanvraag naast elkaar te leggen, ontstaat een intersubjectief totaaloordeel dat een grotere geldigheid heeft. Deze intersubjectieve beoordelingswijze is naar de mening van bestuur en adviesraad in hoge mate gebaat bij een zorgvuldige samenstelling van de verschillende

commissies, met een afgewogen balans tussen continuïteit en vernieuwing en de gespreide keuze van de vele externe beoordelaars.

Tijdens de bijeenkomst werd geconstateerd dat kunstbeleid en de beoordeling van kunst twee aparte zaken zijn die gescheiden moeten blijven. Bij het bepalen van het kunstbeleid kunnen maatschappelijk-politieke doelstellingen uiteraard een rol spelen, al moet gewaakt worden voor een instrumentele benadering van de kunst. Met name bij het volgen van *nieuwe* ontwikkelingen in de literatuur zouden andere modellen dan het commissiemodel kunnen worden gezocht.

LEDEN VAN DE ADVIESRAAD

Yra van Dijk

aftredend per 1-2-2010, *herbenoembaar*.
Universitair docent bij de leerstoelgroep Moderne Nederlandse letterkunde van de Universiteit van Amsterdam; (poëzie)recensent *NRC Handelsblad*.

Toin Duijx

aftredend per 1-2-2010, *niet herbenoembaar*.
Jeugdliteratuurdeskundige; stagecoördinator studenten Pedagogiek aan de Universiteit Leiden; secretaris IBBY-Nederland; Aussenlektor Internationale Jugendbibliothek München.

Iris van Erve

aftredend per 15-4-2011, *herbenoembaar*.
Beleidsmedewerker Educatie, Kunst en Cultuur gemeente Albrandswaard; hoofdredacteur *Passionate Magazine*; hoofdprogrammeur festival *Geen Daden Maar Woorden*; deskundige intercultureel letterenbeleid.

Aleid Fokkema

aftredend per 1-1-2011, *niet herbenoembaar*.
Anglist; voormalig UHD Engelse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht; eigenaar vertaal- en tekstbureau Lighthouse Texts; publicist.

Martin de Haan

afgetreden per 1-10-2009.
Literair vertaler Frans; essayist; voorzitter van de Europese vertalersraad CEATL.

Annelies van Hees

aftredend per 1-6-2010, *herbenoembaar*.
Oud-universitair hoofddocent aan het Scandinavisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam; literair vertaler Deens.

Rokus Hofstede

aftredend per 1-10-2011, *herbenoembaar*.
Literair vertaler Frans; publicist.

Alpita de Jong

aftredend per 1-6-2010, *herbenoembaar*.
Letterkundige/cultuurhistoricus; vertaler en essayist; deskundige Friese letteren.

Andrea Kluitmann

aftredend per 1-1-2011,
niet herbenoembaar.
Germanist; literair vertaler
Nederlands-Duits; publicist.

Adriaan Krabbendam

aftredend per 1-3-2011,
niet herbenoembaar.
Zelfstandig literair redacteur en
vertaler; deskundige intercultureel
letterenbeleid.

Barbara de Lange

aftredend per 1-3-2011,
niet herbenoembaar.
Literair vertaler Engels; docent
aan de VertalersVakschool.

Mark Leenhouts

afgetreden per 1-9-2009.
Literair vertaler Chinees; redacteur
Het Trage Vuur; recensent *de
Volkskrant*.

Menno Lievers

aftredend per 1-2-2010,
niet herbenoembaar.
Docent Theoretische Filosofie aan
de Universiteit Utrecht; redacteur
De Revisor; recensent *NRC Handels-
blad*; publicist.

Barber van de Pol

aftredend per 1-4-2010,
niet herbenoembaar.
Literair vertaler Spaans en Engels;
auteur; recensent.

Djûke Poppinga

aftredend per 1-10-2011,
herbenoembaar.
Arabist; literair vertaler Arabisch;

redacteur en adviseur Winternachten
Literatuurfestival, Den Haag.

Wanda Reisel

aftredend per 1-1-2011,
niet herbenoembaar.
Schrijver proza en toneel.

Rob Schouten

aftredend per 1 januari 2011,
herbenoembaar.
Schrijver; dichter; literatuurcriticus
Trouw en *Vrij Nederland*.

Fleur Speet

afgetreden per 1-6-2009.
Neerlandicus; recensent literatuur
Het Financieele Dagblad; bestuurs-
voorzitter Anna Bijns Stichting.

Guido Snel

aftredend per 01-06-2010,
herbenoembaar.
Literair vertaler Kroatisch/Servisch;
universitair docent Europese
Letterkunde aan de Universiteit van
Amsterdam; auteur.

Dirk van Weelden

aftredend per 1-1-2011,
niet herbenoembaar.
Schrijver, essayist; redacteur *De Gids*.

ADVIESCOMMISSIES

Adviescommissie

werkbeurzen schrijvers

Yra van Dijk, Toin Duijx, Alpita de
Jong (eerste ronde), Menno Lievers,
Wanda Reisel, Rob Schouten en
Dirk van Weelden (tweede ronde).
Voorzitter: Menno Lievers.

Adviescommissie

stimuleringsregeling schrijvers

Toin Duijx, Alpita de Jong, Adriaan
Krabbendam en Rob Schouten.
Voorzitter: Toin Duijx.

Adviescommissie

schrijversbiografie

Yra van Dijk, Toin Duijx en Wanda
Reisel. Voorzitter: Yra van Dijk.

Adviescommissie Fries

Alpita de Jong, Rieuwert Krol en
Hylke Tromp.

Adviescommissie

projectwerkbeurzen vertalers

Aleid Fokkema (Engels; vier rondes),
Martin de Haan (Frans; eerste ronde),
Annelies van Hees (Scandinavische
talen; vier rondes), Rokus Hofstede
(Frans; vierde ronde), Andrea Kluit-
mann (Duits; tweede, derde en vierde
ronde), Barbara de Lange (Engels;
tweede en vierde ronde), Mark
Leenhouts (Chinees; eerste en tweede
ronde), Barber van de Pol (Spaans;
eerste, tweede en derde ronde),
Guido Snel (Slavische talen; eerste,
derde en vierde ronde). Voorzitter
eerste en tweede ronde: Mark
Leenhouts. Technisch voorzitter
derde ronde: Petra Schoenmaker

(bureau). Voorzitter vierde ronde:
Aleid Fokkema.

Adviescommissie

stimuleringssubsidies vertalers

Andrea Kluitmann, Barbara de
Lange en Barber van de Pol.
Voorzitter: Barbara de Lange.

Adviescommissie reisbeurzen

Toin Duijx (vierde ronde), Adriaan
Krabbendam, Mark Leenhouts (eerste,
tweede en derde ronde), Barber van
de Pol.

EXTERNE ADVISEURS

ADVISEURS WERKBEURZEN

OORSPRONKELIJK WERK

Drama

Corien Baart, Pol Eggermont,
Alexandra Koch, Steven Peters,
Alexander Schreuder, Johan Timmers,
Matin van Veldhuizen, Oscar van
Woensel.

Fries

Klaas van der Hoek, Klaske Jaspers,
Doeke Sijens, Jant van der Weg.

Kinder- en jeugdboeken

Josee Bodewes, Jan Van Coillie,
Lieke van Duin, Isabel Hoving, Jenny
de Jonge, Vanessa Joosen, Andrea
Kluitmann, Helma van Lierop, Bas
Maliepaard, Jet Manrho, Casper
Markesteyn, Selma Niewold, Mirjam
Noorduijn, Jinke Obbema, Mirjam
Oldenhove, Jürgen Peeters, Wilma
van der Pennen, Greet Spaepen,
Thomas de Veen, Herman Verschuren,
Katrien Vloeberghs, Carla Wiechers

Non-fictie

Graa Boomsma, Mark Cloostermans, Herman Franke, Hans Goedkoop, Léon Hanssen, Joke Hermsen, John Jansen van Galen, Marsha Keja, Ewoud Kieft, Conny van Manen, Piet Meeuse, Cyrille Offermans, Barber van de Pol, David Van Reybrouck, David Rijser, Monica Soeting, Jacq Vogelaar, Joost de Vries

Poëzie

Arnoud van Adrichem, Robert Anker, Maria Barnas, Huub Beurskens, Willem Bongers, Pieter Boskma, Elke Brems, Anneleen De Coux, Tatjana Daan, Stijn Ekkers, Dirk De Geest, Erik Jan Harmens, Ingmar Heytze, René Huigen, Hester Knibbe, Janita Monna, Maarten De Pourcq, Erik Spinoy

Proza

Jan van Aken, Robert Anker, Naima El Bezaz, Onno Blom, Willem Bongers, Graa Boomsma, Elke Brems, Els Broeksma, Daan Cartens, Mark Cloostermans, Gerard van Emmerik, Herman Franke, Peggy Graves, Ingrid Hoogervorst, Isabel Hoving, Tom Van Imschoot, Jan Janse, Judith Janssen, Brigitte Jonkers, Edith Koenders, Saskia van der Lingen, Henriëtte Louwerse, Casper Markesteijn, Joost Minnaard, Ben Peperkamp, Edwin Praat, Marja Pruis, Floor van Renssen, Jann Ruyters, Fleur Speet, Herman Stevens, Aleid Truijens, Albert Verbeek, Wim Vogel, Jacq Vogelaar

ADVISEURS STIMULERINGS- REGELING SCHRIJVERS

Kinder- en jeugdliteratuur

Jinke Obbema, Thomas de Veen

Non-fictie

Mark Cloostermans, Koen Kleijn, Conny van Manen, Frans Meulenberg, Monica Soeting, Joost de Vries

Poëzie

Arnoud van Adrichem, Dirk De Geest, Janita Monna, Victor Schiferli

Proza

Jan van Aken, Sander Bax, Mark Cloostermans, Nico Dros, Tom Van Imschoot, Ben Peperkamp, Marja Pruis, Victor Schiferli, Jessica Swinkels, Aleid Truijens

ADVISEURS WERKBEURZEN VERTALERS

Afrikaans

Toef Jaeger, Margriet van der Waal

Albanees

Albana Shala

Arabisch

Abdurraouf Oueslati

Catalaans

Bob de Nijs

Chinees

Douwe Fokkema, Michel Hockx

Deens

Anders Bay, Gerard Cruys, Diederik Grit, Henk van der Liet, Kim Snoeiijing

Duits

Gert-Jan van Dijk, Hans Driessen, Henk Harbers, Ria van Hengel, Arthur Langeveld, Nelleke van Maaren, Piet Meeuse, Sjaak Onderdelinden, Ingrid Paulis, Anthonya Visser, Peter Wessels

Engels

Gerda Baardman, Chris Bajema, Jaap van der Bent, Peter Bergsma, Lidwien Biekmann, Hans Bouman, Anneke Brassinga, Harm Damsma, Odin Dekkers, Iris van Erve, Rob van Essen, Jan Fastenau, Molly van Gelder, Guido Golüke, Daphne de Heer, Nicolette Hoekmeijer, Gijs IJlander, Toef Jaeger, Sjaak de Jong, Christien Jonkheer, Annelies Jorna, Stacey Knecht, Cees Koster, Onno Kosters, Bartho Kriek, Maydo van Marwijk Kooy, Marian Lameris, Caroline Meijer, Niek Miedema, Selma Niewold, Michiel Nijenhuis, Jelle Noorman, Anthony Paul, Jochem Riesthuis, Rob Scholten, Marijke Smalbraak, Tjadine Stheeman, Richard Todd, Axel Vandevenne, Rien Verhoef, Wil Verhoeven, Marijke Versluys, Peter Verstegen, Corrie Vink, Ronald Vlek, Marijke Voet, Peter de Voogd, Martine Vosmaer, Huberte Vriesendorp

Fins

Adriaan van der Hoeven, Sanna van Leeuwen, Gerard Rijerse

Frans

Maarten van Buuren, Marie-élise van Diepen, Romana Goedendorp, Ger Groot, Eveline van Hemert, Sjef Houppermans, Jelle Koopmans, Solange Leibovici, Jelle Noorman, Henriette Ritter, Guy Rooryck,

Marc Smeets, Jan Pieter van der Sterre, J.M. Vermeer-Pardoën, Agnès Vincenot

Hebreeuws

Uzi Hagai, Yaniv Hagbi, Albert van der Heide, Hannah Neudecker, Hilde Pach

Hongaars

Casper de Groot, Tamás Tasnady, Rob Visser

Italiaans

Yond Boeke, Philip Bossier, Andrea Grill, Anton Haakman, Alpita de Jong, Els Jongeneel, Reinier Speelman, Sabine Verhulst

Indonesisch

Els Bogaerts, Angela Rookmaaker

Japans

Ivo Smits, Jos Vos

Nieuwgrieks

Pieter Borghart

Neolatijn

Hein L. van Dolen, Marcel F. Fresco

Noors

Tanja Bouwman, Isabelle Desmidt, Janke Klok, Suze van der Poll

Pools

Kris van Heuckelom, Asja Szafranec

Portugees

Hermien Gaikhorst, Paulo de Medeiros, Fernando Venancio, Hans van Wetering

Roemeens

Maria Rus Boyan, Elisabeth van der Linden, Dorin Perie

Russisch

Otto Boele, Peter van Nunen, Ellen Rutten, Sana Valiulina

Spaans

Marike Brijder, Ger Groot, Marian Hulshof, Berthold van Maris, Margriet Muris, Sander de Vaan, Arie van der Wal, Monique Woltring

Tsjechisch

Jana Beranová, Richard Ernest

IJslands

Thorgeir Gudlaugsson, Jarich Hoekstra

Zweeds

Isabelle Desmidt, Anna Enquist, Henk van der Liet, Cora Polet, Astrid Surmatz

ADVISEURS STIMULERINGS-SUBSIDIES VERTALERS

Arabisch

Gert Borg, Kees Nijland

Bulgaars

Jan Paul Hinrichs, Elka Agoston-Nikolova

Catalaans

Bob de Nijs, Frans Oosterholt

Duits

Gert Jan van Dijk, Nelleke van Maaren

Engels

Nicolette Hoekmeijer, Cees Koster,

Niek Miedema, Rob Scholten, Marijke Versluys, Huberte Vriesendorp

Frans

Maarten van Buuren, Jan Pieter van der Sterre, Peter Verstegen

Hongaars

Tamás Tasnady, Rob Visser

Italiaans

Anton Haakman, Els Jongeneel, Manon Smits

Noors

Tanja Bouwman, Janke Klok

Oekraïens

Jan Paul Hinrichs, William R. Veder

Turks

Margreet Dorleijn, Sytske Sötemann

Zweeds

Petra Broomans, Lisette Keustermans, Janny Middelbeek-Oortgiesen, Wilmy Perridon

ADVISEURS REISBEURZEN

Graa Boomsma, Barbara de Lange, Joost de Vries en Toin Duijx

VERGOEDING

Bestuur, adviesraad en adviseurs ontvangen voor hun werkzaamheden een vergoeding. Voor de externe adviseurs bestaat deze doorgaans uit een vergoeding per beoordelingsrapport van € 80; bestuur en adviesraad ontvangen een vacatiegeld per dagdeel, een reiskostenvergoeding en een voorbereidingstoeslag die varieert per vergadering.

BUREAU

MEDEWERKERS

Totaal 14,3 fte inclusief tijdelijke medewerkers

Orli Austen

junior adviessecretaris oorspronkelijk werk

Greetje van den Bergh

waarnemend directeur (per 15-4-2009)

Martine Bibo

juridisch beleidsmedewerker

Ronald Bos

projectmedewerker intercultureel beleid

Meltem Halaceli

assistent adviessecretaris literaire vertalingen (tot 1-11-2009)

Greetje Heemskerk

coördinator afdeling oorspronkelijk werk

Mary Holthuis

junior adviessecretaris oorspronkelijk werk (van 1-2-2009 tot 1-9-2009 verving in verband met zwangerschaps- en ouderschapsverlof, daarna gedetacheerd bij het NLPVF)

Jacques Huiskes

adviessecretaris oorspronkelijk werk

Jan Kamp

secretariaatsmedewerker

Fleur van Koppen

adviessecretaris literaire vertalingen WIR-medewerker

Hanneke Marttin

communicatiemedewerker

Maaïke Pereboom

assistent adviessecretaris oorspronkelijk werk

Julia Priesman

assistent algemeen secretariaat

Petra Schoenmaker

coördinator afdeling literaire vertalingen

Anne Swarttouw

junior adviessecretaris literaire vertalingen

Fine Trossèl

directeur ad interim (tot 15-4-2009)

Pieter Jan van der Veen

senior beleidsmedewerker

Ad Verkuijen

adviessecretaris oorspronkelijk werk projectmedewerker archief

Nico de Wit

administrateur

Tijdelijke medewerkers:

Emel Aktas

assistent algemeen secretariaat en afdeling literaire vertalingen

Stella Capel

juridisch medewerker

Margje Scheepsma

assistent algemeen secretariaat

Personeelsvertegenwoordiging

De personeelsvertegenwoordiging (PVT) bestaat sinds november 2008 uit Fleur van Koppen (voorzitter), Ronald Bos (plaatsvervangend voorzitter) en Hanneke Marttin. Bij aanvang had de PVT zelf verzocht om een verkorte zittingstermijn, tot 1 juli 2009. Voorjaar 2009 werd echter in overleg met het voltallige personeel besloten deze termijn te verlengen; dit met het oog op de continuïteit in het traject naar de beoogde fusie met het NLPVF. Door aan te blijven tot aan de personele fusie zal de zittings-termijn van de PVT ten hoogste op de gebruikelijke periode van twee jaar uitkomen. Martine Bibo verving van mei tot en met juli Hanneke Marttin als PVT-lid tijdens haar onbetaald verlof. De PVT kwam een aantal maal bijeen met de 'personeelsvertegenwoordiging' van het NLPVF. Daarbij werd besloten met ingang van 2010 één gezamenlijke PVT te vormen. Het overleg met de stuurgroep in het kader van de fusievoorbereidingen was in 2009 gedelegeerd aan de twee PVT-voorzitters. Begin 2009 was de PVT betrokken bij het overleg over de sollicitatieprocedure voor de werving van een nieuwe directeur en vertegenwoordigd in de sollicitatie-commissie. Later in het jaar stond het overleg tussen PVT en directie/bestuur veelal in het teken van de fusievoorbereidingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de inventarisatie van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, het concept fusiebesluit en de concept statuten van het nieuwe letterenfonds. Tot slot werd de PVT een concept sociaal

plan voorgelegd waarop de gezamenlijke PVT begin 2010 zal reageren.

WEBSITE EN DIGITALE NIEUWSBRIEVEN

De website – en de bijbehorende themawebsites – van het FvdL werd in de loop van het jaar voortdurend geactualiseerd. Ingrijpende aanvullingen of uitbreidingen waren echter niet nodig; de opzet van de website bleek nog te voldoen. In de loop van 2009 zijn op de homepage een kleine 300 boeken onder de aandacht gebracht die met financiële ondersteuning van het Fonds tot stand zijn gekomen. Voorts worden op zogenoemde 'themawebsites' bijzondere aandachtsgebieden van het FvdL nader uitgelicht. De themawebsites zijn te vinden onder 'Leestafel' maar ook rechtstreeks te benaderen. Hier is informatie te vinden over Schrijversverblijven, Poëzie op het scherm (www.poezieophetscherm.nl), het interculturele letterenbeleid (www.intercultureleletteren.nl) en, mede voor buitenlandse auteurs en hun uitgevers, een Engelstalig gedeelte over de Residency Amsterdam (www.writerinresidence.nl). Tot slot is er een themawebsite over het Bert Schierbeekfonds (www.bertschierbeekfonds.nl), een zelfstandige stichting die bij het FvdL is ondergebracht. Net als in de voorgaande jaren werd iedere maand (met uitzondering van de zomermaanden) een algemene nieuwsbrief verstuurd aan schrijvers, vertalers, uitgevers, adviseurs en andere geïnteresseerden. Ook deze

zijn op de website te vinden onder 'Leestafel'. Hierin zijn onder meer wijzigingen in subsidieregelingen aangekondigd, de recente subsidietoekenningen gepubliceerd, nieuwe leden van de adviesraad, bestuur of nieuwe bureaumedewerkers geïntroduceerd, de buitenlandse writers in residence die te gast zijn in Amsterdam voorgesteld en andere nieuwsberichten opgenomen; ook verzorgt Joris van Groningen regelmatig de rubriek 'Nominaties en bekroningen' en TransArtists (Erik Hagoort) de rubriek 'Schrijvers en vertalers over de grens'. Daarnaast verschenen in 2009 twee bijzondere edities van de digitale nieuwsbrief: in april is naar aanleiding van het aantreden van Greetje van den Bergh als waarnemend directeur van het FvdL een lang interview met haar gepubliceerd onder de titel 'De inhoud moet voorop staan' en in november is een extra editie verstuurd waarin de internationale uitwisselingsmogelijkheden zijn uitgelicht die het Fonds kent voor schrijvers en literair vertalers. Tot slot wordt tien keer per jaar een digitale nieuwsbrief 'Interculturele letteren' verspreid. De redactie was ook dit jaar in handen van Floris Dogterom. Deze nieuwsbrief bevat enkele boeksignalen, de maandagenda van de 37 (in 2008: idem) aan het Platform Intercultureel verbonden organisaties en overig intercultureel letterennieuws. Het aantal bezoekers van de website van het Fonds steeg naar 30.000 (in 2008: 27.825). December 2009 werd de algemene nieuwsbrief aan 1.786 geïnteresseerden toegezonden

(2008: 1.627) en de interculturele nieuwsbrief aan 458 personen of organisaties (2008: 419).

ARCHIEF

In 2009 is voortgang geboekt met het bewerken van het fondsarchief over de periode 1985-1996. De officiële overdracht van dit deel van het Fondsarchief aan het Nationaal Archief zal naar verwachting in 2010 kunnen plaatsvinden. Het Nationaal Archief zal het daarna in bruikleen geven aan het Letterkundig Museum. Ook is verder gewerkt aan het in kaart brengen van het archief over de periode 1965-1984 dat al eerder aan het Letterkundig Museum was overgedragen. Uit in een juli 2009 door de Erfgoedinspectie van het Ministerie van OCW uitgevoerde inspectie bleek dat het Fonds over een toereikend overzicht beschikt van de beheerde archiefbestanden. De Erfgoedinspectie stelde verder vast dat – met het oog op de voorgenomen fusie met het NLPVF – de nog ontbrekende archiefbeheersregels door de fusiepartners gezamenlijk zouden moeten worden opgesteld. Met de inspectie werd afgesproken dat het gefuseerde fonds uiterlijk in december 2010 over vastgestelde archiefbeheersregels en een geactualiseerde selectielijst zou moeten beschikken.

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

THOMAS ROSENBOOM

TR

Thomas Rosenboom (1956) is schrijver. Hij debuteerde in 1983 met *De mensen thuis* en schreef daarna o.a. *Gewassen vlees*, *Publieke werken* en *Zoete mond*. Hij werkt nu aan 'eigenlijk niets. Ik voel me even uitgeschreven na *Zoete mond*. Zoals mensen weer op kleur moeten komen na een beëindigde relatie, zo heb ik dat met een boek'.

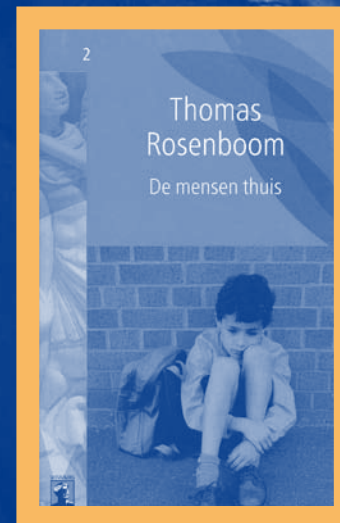
Bekroningen

- > Lucy B. en C.W. van der Hoogt prijs (1984)
- > Libris Literatuur Prijs 1995 en 2000
- > Dirk Martensprijs 1997
- > AKO Literatuurprijs 2000 (jongerenjury)
- > nominaties AKO Literatuurprijs en NS Publieksprijs (2003).

'In 1983 kreeg ik een debutantenbeurs van 9.000 gulden. Dat zal wel dankzij *De mensen thuis* zijn geweest. Ik wist eerst van niets – ik hoorde pas na het verschijnen van mijn debuut dat het Fonds bestond. Het kwam mooi uit, want ik had geen werk. Ik was net afgestudeerd als Neerlandicus en solliciteerde overal op lerarenbanen, tot in Paramaribo toe.'

Dankzij de beurs kon hij een tijdje de bijstand uit en werken aan zijn tweede boek, *Vriend van verdienste*. Het verscheen in 1985. 'Ik geloof dat ik vanaf dat moment werkbeurzen heb genoten. Ik zat daardoor nét boven bijstandsniveau, dus mijn leven bleef een soort studentenbestaan. Je kon niet meedoen aan het gewone burgerleven, met hypotheeken en zo, maar dat vond ik niet erg.' Het grote werk aan *Gewassen vlees* was begonnen. 'Ik heb acht jaar met één werkplan gedaan. Je moest ieder jaar zeggen hoe je opschoot en wat je al had gedaan, dus ik vertelde ieder jaar dat ik een stukje was opgeschoten en weer een stukje had gedaan.' Hij weet niet meer precies hoeveel maandeenheden hij kreeg: 'Ik denk vier en misschien ook wel eens vijf, maar aan het eind zakten ze wat. Dat kan ik niemand kwalijk nemen. Ik had ook wel bijverdiensten, ik was secretaris van *De Revisor* en gaf les aan Schrijversvakschool 't Colofon.'

In 1993 kwam *Gewassen vlees* uit. Sinds 1996 heeft Thomas geen werkbeurzen meer, want de royalty's brengen genoeg op. 'Maar ik vind het een geruststelling dat het Fonds er is, voor als de verkopen omlaag zouden gaan.' Wachtend op een nieuw idee voor een boek, gaat hij binnenkort achttiende-eeuwse reisverhalen van Jacob Haafner in toegankelijk Nederlands omzetten. 'Vertalen is gehoorzamen. De tekst is er al, je hoeft niets te verzinnen. Als ik na die Haafner nog steeds geen idee heb, word ik misschien wel zenuwachtig.'

HOW ABOUT A LITTLE FANFARE?

door Jan Baeke en Alfred Marseille

DICHTEN IN HET DIGITALE DOMEIN

In mei 2009 bezochten wij het 5de Internationale E Poetry Festival in Barcelona. We gingen om twee redenen naar het festival toe. Op de eerste plaats om het *cine poème* te presenteren dat we in het kader van *Poëzie op het scherm* in 2007 maakten. Dit *cine poème*, getiteld *Wat we hadden is nog niet geweest* was geselecteerd voor vertoning op het festival. Daarnaast wilden we het festival bezoeken om zicht te krijgen op de nieuwste ontwikkelingen (zowel technologisch als conceptueel) op het gebied van de digitale poëzie en de digitale literatuur en om contact te leggen met de daar aanwezige onderzoekers, wetenschappers en makers van digitale literatuur. Dat laatste vooral ter inspiratie en om te kijken en te horen hoe en waar de poëzie digitaal floreert.

Het E Poetry festival bleek eerst en vooral een symposium. Niet verwonderlijk aangezien de organisatie ervan sinds de eerste editie van 2001 een initiatief is van enkele universiteiten en universitaire instituten. Een duidelijke publiekgerichte programmering ontbrak. De avondprogramma's met 'presentaties' (daar heb

je het al!) van digitale poëzie trokken wel aardig wat mensen, maar slechts een handjevol mensen dat geen academisch deelnemer was.

De mensen die het E Poetry Festival ooit begonnen bleken nog altijd de sleutelfiguren binnen de(ze) 'digital poetry scene' te zijn: Loss Pequeno Glazier, Sandy Baldwin, beide organisatoren van de eerste twee edities, en onderzoekers en makers van digital poetry zoals Chris Funkhouser, John Cayley, Alan Sondheim en Brian Kim Stefans.

Hun werk en hun theorieën bleken regelmatig vertrekpunt of referentiekader voor nieuwe lezingen, door henzelf en door anderen. Er zat een duidelijke continuïteit in de opvattingen en technologische ontwikkelingen die de trouwe bezoekers en deelnemers verbond. En al leert de achtergrond van de meesten dat er een link bestaat met bepaalde stromingen in de poëzie of de poëziereceptie, in hun werk en lezingen zelf was een definiëring of herdefiniëring van het poëtische niet aan de orde.

Dat sommige lezingen door hun specialistische academische karakter of juist door gebrek aan standvastig redeneren, er niet in slaagden om metaforen en beschrijvingen van feitelijkheden uit elkaar te houden was niet altijd ergerlijk of slaapverwekkend. Geregeld kwamen er noties of opvattingen voorbij die opvielen of de moeite van het overdenken waard waren. En sommige betogen waren zo potsierlijk dat we van pure verbazing wakker schrokken uit de lethargie die ons onder een hemel van systeemplafonds en in een soundscape van bloedeloze betogen geworden was.

“One easily reads in Sondheim’s text a ‘historical consciousness [that] expands to universality’ (Hans-Georg Gadamer) via experience-based writing. The concept of ‘wild theory’ fuses with the concept of ‘arche-writing,’ taken to be, among other things, ‘the movement of the sign-function linking a content to an expression’ (Jacques Derrida).”

(William Bain in zijn lezing over Sondheims e-poetry text ‘Wild theory’.)

We hebben sterke aanwijzingen dat hier onzin staat, of dat we voor de gek gehouden worden. Waarschijnlijk laten deze auteurs hun lezingen al jarenlang door een computer genereren zonder dat het tot nu toe iemand is opgevallen.

De digitale dichters van deze e-poetry school blijven trouw aan de uitgangspunten van het Russisch formalisme en de latere stroming van the New Criticism. Ze zweren nog altijd bij teksten die bedoeld zijn om de ‘automatische’ reacties van de lezer te ontregelen. En in de ontregeling vindt de tekst zijn eigen autonome betekenis, zonder dat de auteurs of de lezer daarbij een rol spelen.

Dan is het niet opmerkelijk dat een ‘leesbaar’ digitaal gedicht, als uitkomst van een proces van digitaal dichten, weinig prioriteit heeft. En wordt het ook aantrekkelijk om de bemoeienis van de auteur bij de totstandkoming van een tekst zo minimaal mogelijk te houden. In die behoefte voorziet de zogenaamde generatieve digitale poëzie, waarbij de auteur de samenvoeging en de presentatie van de woorden, letters of tekens overlaat aan de software die hij of zij daarvoor geschreven heeft. Op basis van ingevoerde tekst maakt het computerprogramma

een nieuwe tekst. De computer schrijft dus poëzie, maar binnen de logica en functionaliteit van de software die door de auteur is gemaakt en daarmee binnen de door de auteur bepaalde grenzen. De auteur mag zich dan wel overbodig hebben willen maken, hij kan niet ontkomen aan een rol in het geheel, zelfs als die rol bestaat uit bewuste onverschilligheid ten opzichte van het resultaat.

Omdat er geen digitale poëzie bestaat zonder computer worden ook de meest recente computertoepassingen, applicaties en functionaliteiten beproefd op hun vermogen tot digitale poëzie. Computer-games met hun uitgebreide en complexe menukeuzes en een sterke gerichtheid op het reactievermogen en de handigheid van de speler betekenen een interessante omgeving en een metafoor voor menig digitaal dichtwerk. Het principe van diverse routes door een digitale omgeving om zo andere plekken of *levels* te bereiken, bieden digitale dichters een vorm, een *format*, om de lezer door een tekst te leiden. Punt is dat je als lezer – mocht je vanuit die positie zo’n game betreden – gedwongen wordt om dingen te doen die niets te maken hebben met lezen en het verwerken of overdenken van het gelezene. Je moet vooral je best doen om in het spel te blijven. Zo wordt lezen misschien wel op de eerste plaats een behendigheids spel.

Deze kennismakingen en ervaringen maakten deelname aan de conferentie overigens niet oninteressant. Een van de eerste effecten van het bijwonen van E Poetry Barcelona was dat wij zowat permanent met elkaar in gesprek waren over de vraag wat poëzie nu eigenlijk is, waar

ze begint, waar ze eindigt en meer in het bijzonder wat digital poetry eigenlijk is of kan zijn en hoe poëzie als literaire vorm binnen het domein van het digitale beeld (het gaat altijd om beeld, al is dat soms niet meer dan typografisch; digital poetry zonder beeld zijn we nog niet tegengekomen) kan functioneren. Wat is het voor poëzie, die digitale poëzie? Waar kenmerkt die zich door? Hoe verhoudt de digitale poëzie zich tot de poëzie op

Het is een uitdaging voor de digitale poëzie om zowel de temporele kant, het beeldende principe en de beweeglijkheid van de tekst te verbinden met een tekstueel resultaat dat betekenis als effect van taal serieus neemt.

papier? Zijn digitale gedichten eigenlijk wel gedichten? Gaat het niet eerder om experimenten en presentatie op het terrein van beeldende kunst of vormgeving waarbij van woorden gebruikt wordt gemaakt? Als poëzie een literair genre is, is digitale poëzie dat dan ook?

Het is lastig om dit soort vragen te beantwoorden zonder terecht te komen in oeverloze discussies over wat poëzie en literatuur nou eigenlijk zijn, wat die begrippen, genres, kunstvormen kenmerkt

en wanneer iets nog wel of niet meer binnen de begrippen en de daarvoor gehanteerde termen valt.

Hoe dan ook kiest iedere digitale dichter ervoor om met tekst te werken en dingen te maken die in tekst zichtbaar worden. Daarnaast voltrekt alle digitale poëzie zich binnen een bepaald tijdsverloop: alle digitale poëzie is temporele poëzie. In de meeste gevallen gaat het bij die expositie in de tijd ook om beweging. De tekst verschijnt of verdwijnt regel voor regel of verandert zodra ze op het scherm zichtbaar wordt. Het uiteindelijke resultaat kan een stilstaande tekst zijn, maar de beweging die eraan vooraf ging is bij digitale poëzie essentieel.

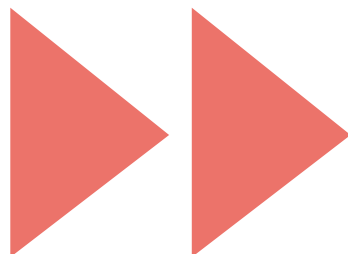
Alleen al met deze karakteristieken valt genoeg te bedenken dat tot een nieuwe literatuur leidt maar toch profiteert van de klassieke vormen van de poëzie; profiteren op een esthetisch niveau, omdat de totale verscheidenheid van klassieke en experimentele literatuur, van eeuwenoude eposen tot postmoderne deconstructies, van discursieve betogen tot kinderversjes en aftelrijmpjes mee mogen doen en omdat allerlei andere kunstvormen zich er ook mee bemoeien. Een digitaal gedicht is soms ook beeldende kunst, is film of reportage, is deels een archeologische opgraving, een compositie, een in zichzelf gegrondvest debat met de werkelijkheid. Digitale poëzie kan ook van de poëzie-traditie profiteren op een receptief niveau. Alle lezers hopen (op een bepaalde manier) te kunnen communiceren met de tekst, verwachten dat ze iets van de tekst verstaan, dat de tekst aansluit op wat ze mooi, spannend, wonderlijk, inspirerend en ondoorgrondelijk vinden, dat de tekst

werelden openbaart die even onbekend als uitnodigend zijn.

Wij denken dat het een uitdaging is voor de digitale poëzie om zowel de temporele kant, het beeldende principe (de vormgeving) en de instabiliteit, de beweeglijkheid en onafheid van de tekst te verbinden met een uiteindelijk tekstueel resultaat dat betekenis als effect van taal serieus neemt. Taal ontsnapt immers nooit aan betekenis, aan de overdracht van begrippen of noties die begrippen oproepen. Anders gezegd, tekst onttrekt zich nooit aan communicatie. Die communicatie kan verstoord, ondoorgrondelijk, soeverein, ontkenkend, ontwijkend of krankjorum zijn, ze kan vooral non-communicatie zijn, maar het is wel de primaire manier waarop een lezer de tekst benadert. Wat overigens niet wil zeggen dat de e-poets die dit aspect bewust negeren geen echte dichters zouden zijn. De geest van Duchamp laat zich immers niet zo makkelijk weer in de fles stoppen.

In de digitale nieuwsbrief van november 2009 verscheen een variant op dit artikel waarin veel links naar digitale poëziewerken zijn opgenomen. Zie onze website
> Leestafel
> Nieuwsbrieven
> Algemene nieuwsbrief.

Zie ook p 74-75 voor activiteiten van het FvdL op het gebied van e-culture.

Uitvoering subsidieregelingen

Gesubsidieerde boeken die na verschijning naar het Fonds worden gestuurd, worden op de homepage van de website geplaatst.

WERKBEURZEN VOOR SCHRIJVERS

Bureau: Orli Austen, Mary Holthuis, Jacques Huiskes, Maaïke Pereboom, Ad Verkuijlen

In 2009 nam de adviescommissie werkbeurzen schrijvers van in totaal 166 schrijvers (2008: 178) aanvragen voor een werkbeurs in behandeling. Het aantal ingediende projecten over de twee ronden bedroeg 216. Over de aanvragen van Friestalige schrijvers adviseerde de commissie Fries, een gezamenlijke commissie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (NLPVF) en het Fonds voor de Letteren (FvdL). In totaal 97 externe lezers beoordeelden recent literair werk van de aanvragers. Hun leesrapporten vormden onderdeel van de overwegingen van de commissies. Bij de advisering en besluitvorming baseerden de commissies hun verwachtingen ten aanzien van het te ondernemen werk op de literaire kwaliteit van eerder en recent werk, de kwalitatieve ontwikkeling van het oeuvre, het publicatieritme en het werkplan.

Van de 166 aanvragers ontvingen er 121 (2008: 126) een werkbeurs. Dit is 73 procent, tegenover 71 procent in 2008. Van de 216 ingediende projecten werden er 200 in behandeling genomen en 128 (2008: 144) gehonoreerd (net als in 2008 64 procent).

De verleende werkbeursbedragen per project varieerden in 2009 van € 5.000 tot € 68.000. Het totaalbedrag van de gehonoreerde projecten bedroeg € 2.697.750 (2008: € 3.060.000); het gemiddelde bedrag dat per schrijver werd verstrekt bedroeg € 22.295 (2008: € 24.286).

Bij de aanvragers zijn 48 'nieuwkomers' (2008: 56), van wie er 24 (2008: 26) een beurs kregen voor evenzoveel projecten (2008: 29). In percentages: 50 procent van de nieuwe aanvragers ontving een beurs (2008: 46 procent).

Van de door negen Friese schrijvers ingediende werkbeursaanvragen voor negen Friestalige projecten konden er acht worden gehonoreerd.

STIMULERINGSBEURZEN VOOR SCHRIJVERS

Bureau: Greetje Heemskerk, Maaïke Pereboom

Het FvdL heeft voor debutanten een samenwerkingsverband met het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL), dat een vergelijkbare regeling stimuleringsbeurzen voor gedebuteerde Nederlandstalige literaire auteurs hanteert. Aan auteurs die in het Belgische rijksregister zijn ingeschreven, wordt verzocht hun aanvraag in te dienen bij het VFL. Zij kunnen bij verlening van een stimuleringsbeurs door het VFL een beroep doen op een speciale belastingvrijstelling in België. Die vrijstelling geldt niet voor beurzen van het Nederlandse fonds. De sluitingsdatum voor de regeling was bij het Nederlandse fonds 15 maart, bij het Vlaamse fonds was dat 15 augustus. Gegevens over de ingediende stimuleringsaanvragen worden tussen de fondsen uitgewisseld.

De regeling, die tot doel heeft talentvolle beginnende schrijvers te stimuleren in hun literaire werk, is gericht op recent gedebuteerde auteurs van proza, poëzie, essays en kinder- en jeugdliteratuur. Debutanten kunnen eenmalig een aanvraag doen in het kader van deze regeling. Dit jaar diende het debuut te zijn verschenen tussen 1 januari 2007 en 15 maart 2009. Voordat de adviescommissie stimuleringsbeurzen schrijvers zich over de aanvragen buigt, worden over alle debuten minimaal drie schriftelijke oordelen uitgebracht (twee door externe adviseurs en één door een lid van de adviescommissie). De adviescommissie baseert zich op deze oordelen en betreft bij haar advies ook een oordeel over het werkplan voor een volgend literair project.

Dit jaar werden er in het kader van de regeling stimuleringsbeurzen schrijvers bij het Nederlandse fonds 32 aanvragen ingediend, waarvan 30 ontvankelijk. Eén aanvraag Fries werd behandeld door de adviescommissie Fries. De overige 29 aanvragen werden behandeld door de adviescommissie stimuleringsbeurzen, bestaande uit vier leden uit de adviesraad van het Fonds. Het aantal aanvragen was dit jaar - gezien de korte tijdsperiode tussen aanvraagdatum 2009 en aanvraagdatum 2008 - zoals verwacht lager dan het voorgaande jaar (2008: totaal 71 aanvragen, waarvan 52 bij het Nederlandse fonds).

Er werden 14 stimuleringsbeurzen toegekend (2008: 18), voor een totaalbedrag van € 80.000. De toegekende beurzen varieerden van € 3.500 tot € 9.000 en gingen naar zes schrijvers van proza, vijf dichters, één kinder- en jeugdboekenschrijver en twee schrijvers van literaire non-fictie.

BEURZEN VOOR BIOGRAFEN

Bureau: Greetje Heemskerk, Maaike Pereboom

Ook voor de biografie heeft het FvdL een samenwerkingsverband met het VFL. Het VFL hanteert een vergelijkbare biografieregeling die echter niet jaarlijks maar eens in de twee jaar wordt uitgevoerd. Wanneer het onderwerp van de biografie een Vlaamse schrijver of letterkundige betreft, kan een aanvraag worden gedaan bij het VFL. Gegevens over de ingediende biografie-aanvragen worden tussen de fondsen uitgewisseld.

De jaarlijkse regeling schrijversbiografie van het Nederlandse fonds staat open voor hen die werken aan een biografie van een schrijver of letterkundige. Met ingang van 2009 kunnen ook niet-schrijvers onderwerp van een te subsidiëren biografie zijn indien sprake is van een grote literair-historische betekenis van de persoon voor het Nederlandse en/of Friese taalgebied. Een maximale beurs betreft € 40.000. Er is tevens de mogelijkheid van het verlenen van een stimuleringssubsidie aan een auteur met beperkte biografische ervaring. Het budget bedroeg dit jaar € 175.000.

In 2009 kwamen twaalf ontvankelijke (2008: 19; 2006: 13) biografie-aanvragen binnen. Aan de besluitvorming ging het advies vooraf van de adviescommissie schrijversbiografie, bestaande uit drie leden van de adviesraad van het Fonds. De commissie kwam tot het advies acht van de twaalf aanvragen te honoreren met een beurs. Het bestuur nam de adviezen over en verleende acht biografiebeurzen variërend van € 10.000 tot € 40.000, waaronder twee stimuleringssubsidies. Daarnaast werd een vervolgsubsidie van € 5.000 verleend aan Maaike Meijer voor haar Vasalisbiografie.

BEURZEN REEKS 'FRYSKE MODERNEN'

Bureau: Jacques Huiskes, Ad Verkuijlen

In 2006 konden op advies van de gezamenlijke commissie Fries van het Fonds en het NLPVF de drie laatste beurzen worden verleend in het kader van de reeks 'Fryske Modernen'.

In 2001 namen drie uitgeverij van Friestalige literatuur – de Afûk, de Friese Pers Boekerij en de Koperative Utjouwerij – het initiatief tot een reeks uitgaven van hedendaagse Friestalige romans, verhalenbundels en kinder- en jeugdboeken. De verschillende onderdelen van dit project worden gesubsidieerd door het FvdL, het NLPVF en de Provinsje Fryslân. De deelnemende partijen hebben

zich in beginsel gecommitteerd voor negen publicaties. Vooralnog heeft het project tot vijf publicaties geleid: in 2009 werd *Paadwizer* van Eelkje Tuma gepubliceerd. Eerder verschenen *Prospero* van Nyk de Vries, het eerste deel in de reeks Fryske Modernen, *Joppe* van Hein Jaap Hilarides, *Libben reach* van Greet Andringa en *In Jikse Libben* van Janneke Spoelstra.

PROJECTWERKBEURZEN VOOR VERTALERS

Bureau: Meltem Halaceli, Fleur van Koppen, Anne Swarttouw

Coördinatie: Petra Schoenmaker

De aanvragen van vertalers voor projectwerkbeurzen zijn in 2009 in vier rondes behandeld. Vanaf de vierde ronde gebeurde dit op basis van de Herziene regeling projectwerkbeurzen voor literair vertalers. De adviescommissie beoordeelde de aanvragen op (bewezen) vertaalkwaliteit van de vertaler, en op literaire kwaliteit en belang van de brontekst. Ook de omvang en de moeilijkheidsgraad van de vertaling speelden een rol bij het bepalen van de hoogte van de werkbeurs. In totaal 142 externe adviseurs brachten advies uit over de literaire kwaliteit van bronteksten (287 adviezen) en/of de kwaliteit van vertalingen (140 adviezen) uit 26 verschillende talen. Over de vier rondes werden 294 aanvragen (2008: 315, 2007: 288) ingediend voor de vertaling van 266 (2008: 277, 2007: 244) verschillende bronteksten. Daaronder zijn 28 aanvragen afkomstig van vertalers die voor het eerst een werkbeurs aanvroegen. Zes van hen zijn recent gedebuteerde vertalers die op grond van de gewijzigde instapeis in de Herziene projectwerkbeursregeling een aanvraag konden indienen.

Van de 286 behandelde aanvragen zijn er 49 afgewezen voor een projectwerkbeurs. In totaal werden 237 aanvragen (2008: 264; 2007: 243) voor de vertaling van 216 bronteksten (2008: 232; 2007: 208) gesubsidieerd.

Bronteksten uit het Angelsaksische taalgebied maakten 45% (2008: 45%; 2007: 41%) van het totale aanbod uit. Daarna volgt het Frans met 13% (2008: 15%; 2007: 16%). Het percentage aanvragen voor vertalingen uit respectievelijk het Duits, Spaans en Italiaans is redelijk stabiel gebleven en ligt tussen de vijf en acht procent van het totaal.

In totaal is in 2009 voor € 1.895.501 aan projectwerkbeurzen verleend (€ 27.500 daarvan werd toegekend aan vijf recent gedebuteerde vertalers). De *gemiddelde* toekenning per 30.000 woorden

bedraagt € 2.500. Omgerekend naar een woordtarief, want dat laat zich het beste vergelijken met het honorarium van de uitgever, is dit een *gemiddeld* bedrag van 8,3 eurocent per woord. Het uitgevers-honorarium bedroeg in 2009 (minimaal) 6,2 eurocent per woord.

STIMULERINGSSUBSIDIES VOOR VERTALERS

Bureau: Emel Aktas, Anne Swarttouw

Coördinatie: Petra Schoenmaker

In verband met het gewijzigde samenwerkingsverband met het VFL en om de overgang naar het nieuwe subsidiebeleid voor vertalers te faciliteren, werd in 2009 eenmalig de Tijdelijke regeling stimuleringssubsidies vertaald literair werk uitgevoerd. Beginnende vertalers konden op grond daarvan voor de laatste keer een stimuleringssubsidie aanvragen voor hun eerste twee in boekvorm gepubliceerde literaire vertalingen in het Nederlands. Elke vertaling wordt ter beoordeling van de vertaalkwaliteit, de moeilijkheidsgraad en de literaire kwaliteit voorgelegd aan twee externe adviseurs (in totaal brachten 31 externe adviseurs advies uit). Vervolgens behandelde de commissie de aanvragen en bracht haar advies uit op grond van de twee schriftelijke oordelen, de motivering van de aanvraag en overige relevante informatie, zoals toekomstige vertaalplannen.

Er werden door 23 vertalers 25 aanvragen ingediend. Daarvan werden 21 aanvragen van 19 vertalers in behandeling genomen. Bij vier titels ging het om een duvertaling. Alle vertaalduo's werden gevormd door een beginnend literair vertaler en een meer ervaren collega. Daarnaast kwamen twee vertalingen tot stand onder begeleiding van een mentor (via het Expertisecentrum Literair Vertalen). Het grootste deel van de aanvragen betrof romanvertalingen, maar er werd ook aangevraagd voor non-fictie, jeugdboeken en een verhalenbundel. Het ging om vertalingen uit het Arabisch, Bulgaars, Catalaans, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Noors, Oekraïens, Turks en Zweeds.

Van de 21 aanvragen werden er 15 gehonoreerd met een stimuleringssubsidie, zes aanvragen zijn afgewezen. De subsidiebedragen bedroegen minimaal € 1.000 en maximaal € 4.000. In totaal werd er € 36.580 uitgekeerd. In 2009 vroegen acht vertalers die eerder een stimuleringssubsidie ontvingen een eerste projectwerkbeurs aan, vijf van hen met succes.

REISBEURZEN EN VERBLIJFSMOGELIJKHEDEN VOOR SCHRIJVERS EN VERTALERS

Bureau: Jan Kamp (reisbeurzen), Fleur van Koppen (verblijfsmogelijkheden), Maaike Pereboom

Schrijvers en vertalers kunnen om onderzoek te doen voor het schrijven of vertalen van een literair werk of om deel te nemen aan activiteiten die bevorderlijk zijn voor het eigen literaire (vertaal) werk een aanvraag indienen voor een reisbeurs of een verblijfsmogelijkheid. In 2009 zijn de aanvragen reisbeurzen, zoals voorheen, in vier rondes behandeld. Het budget van € 108.171 werd grotendeels besteed aan reisbeurzen, 30% van het budget ging naar de verblijfsbeurzen (voor een overzicht van de gerealiseerde verblijfsmogelijkheden zie hoofdstuk vier, 'internationalisering').

In totaal kwamen er 49 aanvragen voor een reisbeurs binnen, waarvan er 48 (2008: 44) ontvankelijk werden verklaard: 16 van vertalers en 32 van schrijvers. Van de 48 aanvragen zijn er 37 gehonoreerd. De verstrekte bijdragen varieerden van € 187,50 tot € 10.000. Indien van een schrijver of vertaler niet eerder werk is gelezen en beoordeeld, wordt het meest recente werk gelezen door een extern adviseur en een lid van de adviescommissie. Bij de toekenning spelen behalve de oordelen over het werk en het oeuvre ook de motivatie voor de reis en de ingediende begroting een rol. Er werden dit jaar bij vier externe adviseurs vier adviezen ingewonnen voor de behandeling van de aanvragen.

EREGELDEN

Bureau: Ad Verkuijlen

Het eregeld (in de regel € 7.500 op jaarbasis) kon dit jaar aan 24 schrijvers en vertalers worden verleend. De adviescommissie heeft dit jaar bij haar adviezen het gegeven betrokken dat het aantal vertalers in de eregeldlijst was ondervertegenwoordigd. Ondanks het krappe budget kon op grond van zijn/haar bijzondere verdiensten voor de literatuur dit jaar voor het eerst een jaarlijks eregeld worden verleend aan:

- de vertaler en schrijver Anton Haakman die al vanaf zijn debuut *Achter de spiegel* met ingrediënten als schijn, werkelijkheid, bedrog, fantasie en illusie de fictieve en non-fictieve werkelijkheid beschouwt en becommentarieert. Door zijn verwantschap met en belangstelling voor het werk van uiteenlopende kunstenaars als Buñuel, Fellini, Borges en een figuur als Athanasius Kircher heeft

hij via het literaire tijdschrift *De Revisor* en niet in de laatste plaats met zijn eigen literair werk een bijzondere bijdrage geleverd aan de Nederlandse literatuur;

- de vertaalster Else Hoog bij wie het bijna ondoenlijk is alle vertalingen te roemen die zij maakte van het werk van schrijvers als Philip Roth, Oscar Wilde, Flannery O'Connor, Kurt Vonnegut, Saul Bellow, Julian Barnes en Nabokov. Met de verlening van het eregeld wil het bestuur zijn waardering tonen voor de talloze vertalingen die zij maakte van Britse en Amerikaanse literatuur van formaat;
- de schrijfster Margriet Heymans voor haar jarenlange bijdrage aan de Nederlandse kinderliteratuur, vanaf *Het poppenfeest* uit 1971 via 'gepenseelde' boeken als *Lieveling Boterbloem* en *De Prinses van de Moestuyn* tot *Diep in het bos van Nergena* en *Op zoek naar Opa Bleskop* in 2008. Niet alleen de nog met haar zus Annemie Heymans gemaakte boeken maar ook de uitsluitend door haar geschreven werken getuigen mede door het vaak onlosmakelijk bijbehorende beeldende werk van een grote oorspronkelijkheid;
- de dichter Hans Vlek die vanaf de bundel *Anatomie voor moorde-naars* tot *Hangmat voor Henoeh* met een dertiental dichtbundels een belangrijke poëtische bijdrage leverde aan de Nederlandse literatuur.

Dit jaar overleden drie schrijvers die op grond van hun bijzondere verdiensten voor de literatuur al geruime tijd een eregeld van het Fonds ontvingen, te weten de schrijvers Fritzi ten Harmsen van der Beek (1927-2009), Veronica Hazelhoff (1947-2009) en Simon Vinkenoog (1928-2009).

NADERE MOTIVERING, BEZWAAR EN BEROEP

Nadere motivering

Schrijvers en vertalers die een besluit hebben ontvangen van het Fonds over hun subsidieaanvraag kunnen om een motivering daarvan verzoeken. De reden dat het bestuur de besluiten meestal niet direct volledig motiveert zoals in de *code of conduct cultuurfondsen* is vastgelegd, is dat veel aanvragers – vooral wanneer hun aanvraag is afgewezen – daar geen prijs op stellen. Het FvdL wijkt daarom op dit punt af van de code. Het Fonds stuurt motiveringen uitsluitend aan aanvragers; aan verzoeken van uitgevers of andere derden om een nadere toelichting wordt om privacyredenen niet voldaan.

Aantal nadere motiveringen

Werkbeurzen schrijvers	38
Stimuleringsbeurzen schrijvers	11
Werkbeurzen vertalers	44
Stimuleringsubsidies vertalers	6
Reis- en verblijfsbeurzen	1
Biografie	4

Totaal 104

(in 2008: 146)

De bezwaarprocedure

Schrijvers en vertalers kunnen bezwaar maken tegen de afwijzing van hun aanvraag en tegen de beslissing tot vaststelling van de verleende subsidie. In de Algemene wet bestuursrecht zijn regels over de bezwaarprocedure vastgelegd. Het bezwaarschrift moet binnen zes weken na dagtekening van het subsidiebesluit worden toegevoerd aan het bestuur. Aanvragers die bezwaar hebben gemaakt worden uitgenodigd voor een hoorzitting bij de bezwaarcommissie, waar ze hun bezwaar desgewenst mondeling kunnen toelichten. Naar aanleiding van het bezwaarschrift en de eventuele mondelinge toelichting daarop brengt de bezwaarcommissie advies uit aan het bestuur, dat uiteindelijk beslist.

In 2009 maakten 19 schrijvers en vertalers van de mogelijkheid gebruik hun bezwaar mondeling toe te lichten. De bezwaarcommissie bestond uit vice-voorzitter van het bestuur Ernst Bruinsma of bestuurslid Maarten Steenmeijer en juridisch beleidsmedewerker Martine Bibo. Medewerkers van het bureau verzorgden de verslaglegging van de hoorzittingen.

In een bezwaarprocedure toetst het bestuur of de beoordelingsprocedure zorgvuldig is verlopen en of de ingewonnen adviezen en het daarop gebaseerde besluit deugdelijk gemotiveerd zijn. Daarbij wordt uitgegaan van de eisen die volgens vaste jurisprudentie worden gesteld: het advies en het besluit moeten enigermate inzicht bieden in de gedachtegang die eraan ten grondslag ligt. Daarnaast wordt onderzocht of er feiten of omstandigheden zijn waarvan het bestuur niet op de hoogte was en die een ander licht werpen op de aanvraag. Als het bestuur daar aanleiding toe ziet, worden degenen die over de aanvraag hebben geadviseerd in de gelegenheid gesteld een reactie te geven op de naar voren ge-

brachte bezwaren. In een aantal gevallen wordt aanvullend advies bij een externe adviseur ingewonnen of wordt het besluit beter gemotiveerd. Na de beslissing van het bestuur op het bezwaarschrift is beroep mogelijk bij de Arrondissementsrechtbank behorend bij de woonplaats van de klager. Hoger beroep tegen de uitspraak van de rechter kan worden ingesteld bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Het aantal ingediende bezwaarschriften was in 2009 ongeveer gelijk als in 2008. Tegen de voor bezwaar en beroep vatbare besluiten van het bestuur werden in 2009 in totaal 40 bezwaarschriften ingediend (in 2008: 42 bezwaarschriften).

Aantal bezwaarschriften 2009

	aantal	gegrond	ongeground	ingetrokken	niet ontvankelijk	nog in behandeling
Werkbeurzen schrijvers	15	3	11	1	-	-
Stimuleringsbeurzen schrijvers	2	-	2	-	-	-
Werkbeurzen vertalers	17	3	10	1	-	3
Stimuleringsubsidies vertalers	2	-	-	1	-	1
Reis- en verblijfsbeurzen	1	1	-	-	-	-
biografiebeurzen	3	-	2	-	1	-
Totaal	40	7	25	3	1	4

Bezwaarschriften uit 2008 afgehandeld in 2009

Werkbeurzen schrijvers: 1 gegrond

Werkbeurzen vertalers: 3 ongegrond

Beroep

In 2008 werd een beroepschrift ingediend bij de sector bestuursrecht van de rechtbank 's Gravenhage tegen de beslissing van het bestuur op het bezwaarschrift van een vertaler naar aanleiding van drie afgewezen aanvragen voor een projectwerkbeurs. De vertaler stelde dat hij recht had op inzage in de uitgebrachte preadviezen over de kwaliteit van een door hem gemaakte vertaling en dat de beslissing op zijn aanvragen niet voldoende was gemotiveerd.

De rechtbank oordeelde na kennisneming van de preadviezen dat in

de preadviezen persoonlijke beleidsopvattingen zijn vervat en dat gelet op de door het bestuur aan de vertaler verstrekte informatie, waarbij ook de namen van alle adviesraadsleden en de extern adviseur bekend waren geworden, het bestuur zich in redelijkheid op het standpunt had kunnen stellen dat geen verdere informatie diende te worden verstrekt. Daarbij nam de rechtbank de relatieve beslotenheid van het culturele werkterrein waardoor vele rapporteurs bekend kunnen zijn binnen het circuit van de letteren en de noodzakelijkheid dat de adviseurs hun werk vrijelijk en openhartig kunnen verrichten, in aanmerking.

Met betrekking tot de motivering van het besluit op de aanvraag oordeelde de rechter dat deze in ruime mate voldoet aan de motiveringseisen die daaraan op grond van de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State worden gesteld. Het beroep werd op 13 mei ongegrond verklaard. Tegen de uitspraak van de rechtbank werd door de vertaler geen hoger beroep ingesteld.

In 2009 werd een beroepschrift ingediend bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Arnhem tegen de beslissing van het bestuur op het bezwaarschrift van een schrijver naar aanleiding van een afgewezen aanvraag voor een werkbeurs. Begin januari 2010 deed de rechtbank Arnhem uitspraak over de vraag of het bestuur de kennisgeving van de individuele preadviezen mocht beperken tot de rechtbank. De rechtbank Arnhem deelde het standpunt van het bestuur dat het de preadviezen onder meer gelet op artikel 15, tweede lid, van het Huishoudelijk Reglement van het Fonds en de toezegging van het bestuur aan de adviseurs dat hun adviezen vertrouwelijk worden behandeld, niet ter inzage hoeft te geven aan de schrijver en zijn advocaat. De inhoudelijke behandeling van de zaak vindt later in 2010 plaats.

Klachten

In de Algemene wet bestuursrecht is opgenomen dat iedereen een klacht kan indienen over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen. Het gaat daarbij niet om bestuursbeslissingen op subsidieaanvragen waar de aanvrager zich niet in kan vinden – daar is de bezwaarprocedure voor bedoeld – maar bijvoorbeeld over het niet tijdig of niet adequaat reageren op schriftelijke of telefonische vragen. Tenzij de klacht de gedraging van een lid van de bezwaarcommissie betreft, adviseert de bezwaarcommissie van het Fonds het bestuur over de gegrondheid ervan.

In 2009 ontving het bestuur geen klaagschriften.

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

ANNE STOFFEL

AS

Anne Stoffel (1946)
is vertaalster Russisch.

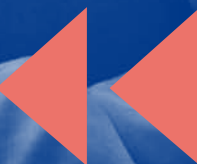
Haar oeuvre (68 cm plank, zonder originelen en herdrukken) omvat o.a. Marina Tsvetajeva, Vladimir Nabokov, Boris Ryzji, Anton Tsjechov, Jevgeni Popov, Tatjana Tolstaja en Vasili Grossman. Ze werkt nu aan een selectie van Tsjechovs brieven voor een fotoboek.

Anne Stoffel was in 1996 genomineerd voor de Europese Aristeionprijs en ontving in 2005 de Aleida Schot-prijs.

Met wat hulp van het Fonds komen we eruit. Haar eerste subsidie blijkt een additioneel honorarium in 1987 voor haar vertaling van *Talisman/Onromantisch* door Viktoria Tokareva. Het was haar derde boek; ze was via studiegenoten de vertalerij in gerold. 'Het was me overkomen. Ik had het altijd wel gewild, maar ja, ik was niet creatief.'

Dat hadden ze gezegd toen ze op haar achttiende werd afgewezen bij de Academie voor Expressie in Woord en Gebaar. Dus werd ze maar tikjuffrouw. Drie jaar later ging ze Russisch studeren – tot ze haar man ontmoette. Met hem liffte ze naar Pakistan en kocht ze later, zwanger en wel, van een erfenis een binnenvaartschip, 'dan kon je én reizen én de kost verdienen'. Helaas ramde de Nooitgedacht een onder water gelegen obstakel ('je kunt eigenlijk geen schipper worden als je niet aan boord geboren bent') en brachten zij en haar kind het er maar nét levend af. Exit Nooitgedacht en terug naar de studie. Met een beurs ditmaal, aangevuld door de opbrengst van eigengemaakte kaas van eigen geiten. En het maken van muziek op straat.

In 1981 studeerde ze af en vertaalde ze haar eerste boek. Toch zou het nog bijna tien jaar duren voor ze van het vertalen kon leven. 'Ik was gescheiden en mocht als bijstandsmoeder een beetje bijverdienen. Door het vertalen was ik bovendien ontheven van sollicitatieplicht. Op een dag hoorde ik over de VvL. Ik belde erheen. Mette Meijer nodigde me uit en vertelde me álles.' Gevolg: haar eerste aanvullend honorarium van het Fonds. 'Dat was geweldig, maar met alleen additionelen kwam ik nóg de bijstand niet uit.' Dat lukte wel in 1990, toen ze haar eerste werkbeurs (3.200 gulden) kreeg voor *Waar het geld blijft* van Jevgeni Popov. 'Toepasselijke titel, ja. Ik ben nog eens met die vraag naar de uitgever gefietst.' In zijn recensie noemde Arthur Langeveld haar vertaling meer dan voortreffelijk. 'Ik heb het hele weekend op mijn hoofd gestaan en sindsdien ben ik literair vertaler. Het Fonds voor de Letteren werd iets waarvan je kon leven. En nog.'

Samenwerking en overleg

Het Fonds werkt op het niveau van subsidieregelingen en beleid samen of stemt af met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (NLPVF), het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL), het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (Fonds BJP), het Fonds Podiumkunsten+ (NFPK+) en het Fonds beeldende kunsten, vormgeving en bouwkunst (Fonds BKVB).

Het heeft een nauwe band met het particuliere Bert Schierbeekfonds dat subsidie geeft waar gaten vallen en het A. Roland Holst Huis in Bergen beheert.

Het werkt samen of overlegt met de overige publieke cultuurfondsen, het Scholingsfonds, particuliere fondsen, de Vereniging voor Letterkundigen (VvL), de Literaire Uitgeversgroep (LUG), alle instellingen van het boekenvak, literaire organisaties, het Ministerie van OCW, de Nederlandse Taalunie (NT), het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV), de Universiteit van Amsterdam (UvA), het Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS), Het Beschrijf, het Europese HALMA-netwerk, het Vertalershuis, buitenlandse culturele instituten in Nederland, TransArtists, AIDA, Podium Werelddichters, Waag Society, et cetera.

Link:

www.fondsvoordeletteren.nl > Fonds voor de Letteren > Samenwerking

NEDERLANDS LITERAIR PRODUCTIE- EN VERTALINGEN-FONDS

In het kader van de aanstaande fusie zijn in 2009 op veel terreinen gezamenlijke verkenningen gevoerd. Zie daarvoor ook hoofdstuk 1. De bestaande samenwerking op het gebied van de Friese literatuur en het intercultureel letterenbeleid is in het verslagjaar gecontinueerd. Daarnaast werd financieel en inhoudelijk samengewerkt in de beleidsraad van het ELV, de organisatie van de Literaire Vertaaldagen, de avond rond de Nijhoffprijswinnaar en het Writer-in-residenceproject in Amsterdam. De praktische organisatie van laatstgenoemd project ligt bij het FvdL; financieel en inhoudelijk werken de directies van het FvdL en NLPVF nauw samen. Tot slot werd in 2009 gezamenlijk opgetrokken bij het opzetten van een website die hier nog minder bekende literaturen zal ontsluiten: *Schwob*. Op de Frankfurter Buchmesse werd een pilot van de *Schwob*-website bij het internationale publiek geïntroduceerd. Meer informatie hierover onder 'Bijzonder vertaalbeleid' in hoofdstuk 4.

VLAAMS FONDS VOOR DE LETTEREN

In 2009 werkten het Nederlands en Vlaams Fonds samen op het gebied van 'grensoverschrijdende' aanvragen van werkbeurzen. Voor schrijvers en vertalers die (nog) bij beide fondsen een werkbeursaanvraag hadden ingediend waarop door beide fondsen positief was beslist, werd het gebruikelijke systeem van cofinanciering

toegepast. Als gevolg van een aanpassing van de projectwerkbeursregelingen is het met ingang van de vierde aanvraagronde (bij het Vlaams Fonds de tweede ronde) 2009 voor vertalers niet langer mogelijk bij beide fondsen aan te vragen. De uitvoering van de stimuleringsregelingen voor schrijvers en vertalers en de biografie-regeling werd per 2009 door elk fonds zelfstandig uitgevoerd.

Gezamenlijk beleid

De fondsen overleggen regelmatig op bureau- en directieniveau over ontwikkelingen van het letterenbeleid in Nederland en Vlaanderen, verschillen en overeenkomsten in het literaire veld in beide landen en het daaruit voortvloeiende subsidiebeleid van beide organisaties. Het uitwisselen van informatie, kennis en ervaringen en het afstemmen van beleid wordt daarbij door beide fondsen essentieel geacht.

Voor wat betreft de deskundigheidsbevordering vertalers werd binnen het kader van het ELV nauw samengewerkt op het terrein van vertaalopleiding, vertaalcursussen en mentoraten. Oktober 2009 werd op bureauniveau overleg gevoerd over de uitvoering van subsidieregelingen en tal van beleidsissues zoals het cultureel ondernemerschap, e-literatuur, het residentiebeleid, het vertaalbeleid en non-fictie. In 2010 zullen de fondsen gezamenlijk een intervisie-bijeenkomst voor biografen organiseren, zoals deze al eerder werden georganiseerd door het FvdL. Beide fondsen zien hierin een onmisbaar instrument bij de reflectie op gevoerd beleid en

de voortgangsbewaking van lopende projecten.

Cofinanciering

Er werden 27 werkbeurzen van Vlaamse auteurs, drie werkbeurzen van Nederlandse auteurs, vijf projectwerkbeurzen van Nederlandse vertalers en zeven van Vlaamse vertalers op basis van bestaande afspraken gezamenlijk gefinancierd. De financiële afwikkeling van toekenningen aan Nederlandse schrijvers en vertalers werd verzorgd door het FvdL en van toekenningen aan Vlaamse schrijvers en vertalers door het VFL. De cofinanciering werd door de fondsen onderling verrekend. Bij projecten met een meerjarige looptijd werd slechts een evenredig deel van de beurs in aanmerking genomen. Dit betrof de Vlaamse auteurs Els Beerten, Johan De Boose, Geertrui Daem, Luuk Gruwez, Leen Huet, Bart Koubaa, David Nolens, Yves Petry, Leo Pleysier, Bart Plouvier, Gerda De Preter, David Van Reybrouck en Pjeroo Roobjee aan wie in 2006, 2007 en 2008 beurzen waren toegekend. Ook gold dit de Nederlanders Lucas Hüsgen en Hester Knibbe aan wie in 2008 beurzen waren toegekend. Net als in voorgaande jaren werd in geval van dubbele toekenning een verrekeningsmodel gehanteerd. Bij gelijke toekenning nam ieder de helft voor zijn rekening. Bij ongelijke toekenning werd uitgegaan van de hoogste toekenning; de instantie die de laagste beurs verstrekke, betaalde de helft van haar toekenning en de instantie die de hoogste beurs toe-kende het restant.

In 2009 vroegen in totaal 18 Vlaamse auteurs een werkbeurs aan bij het FvdL; aan 14 van hen werd een werkbeurs toegekend. Beide fondsen honoreerden de aanvragen van de Nederlandse auteur Hans Groenewegen en van de Vlaamse schrijvers Henri Van Daele, Kristien Dieltiens, Leonard Nolens, Joris Note, Hanneke Pauwe, Monika Van Paemel, Elvis Peeters, Marc Reugebrink, Aline Sax, Marita De Sterck, Chris De Stoop en Erik Vlamincx. De Vlaamse auteurs Marleen Nelen en Greta Seghers ontvingen uitsluitend van het Nederlandse Fonds een beurs. Het Nederlandse en Vlaamse fonds financierden gezamenlijk twaalf werkbeurzen voor projecten van de Nederlandse vertalers Jos den Bekker, Kiki Coumans, Harrie Lemmens en Jan Pieter van der Sterre en de Vlaamse vertalers Luk Van Haute, Jan A.M. De Meyer, Jos Vos en Katelijne De Vuyst. Na aftrek van de vrijval ten gevolge van de cofinanciering investeerde het Fonds in totaal € 264.316 in subsidies aan Vlaamse schrijvers en € 7.422 aan Vlaamse vertalers.

NEDERLANDS FONDS VOOR PODIUMKUNSTEN+

In het Beleidsplan 2009-2012 van het FvdL is de positie van de toneelschrijfkunst in Nederland als aandachtspunt benoemd. Op bureau- en directieniveau zijn in 2009 verdere gesprekken gevoerd met het Fonds voor de Podiumkunsten+ (NFPK+), Theater Instituut Nederland (TIN) en het NLPVF over nieuwe programma's en regelingen voor de toneelschrijf-

kunst in Nederland. Het samenwerkingsverband richt zich enerzijds op de ontwikkeling van het toneelschrijven in Nederland en anderzijds op het stimuleren van opvoeringen van werk van Nederlandse toneelauteurs. Het Nederlands Letterenfonds zal in 2010 concreet gaan samenwerken met het NFPK+ in een nieuwe regeling toneelschrijven. Ook komt er in samenwerking met het TIN meer aandacht voor internationale uitwisseling en promotie van Nederlandse toneelschrijvers in het buitenland.

EXPERTISECENTRUM LITERAIR VERTALEN

Het FvdL, VFL, NLPVF en de NT vormen gezamenlijk de beleidsraad van het ELV. Om ervoor te zorgen dat de activiteiten van het ELV goed aansluiten bij het Nederlandse en Vlaamse vertalingenbeleid wordt gezamenlijk de prioriteiten in het programma van het ELV vastgesteld. Pieter Jan van der Veen heeft namens het FvdL zitting in de beleidsraad. Eens per jaar zijn ook de directeuren van de betrokken instellingen aanwezig. Het Expertisecentrum kent verder een adviesraad die bestaat uit Mark Pieters (uitgever bij Athenaeum-Polak & Van Gennep en Querido, voorzitter van de Literaire Uitgeversgroep), Sigrid Bousset (directeur van Het Beschrijf, Brussel), Désirée Schyns (docent Hogeschool Gent, literair vertaler Frans-Nederlands), Andrea Kluitmann (literair vertaler Nederlands-Duits), Rogier van der Wal (literair vertaler Hongaars-Nederlands) en Theo Hermans (hoogleraar Nederlandse en Comparatieve Literatuur, University

College London).

De beleidsraad kwam in 2009 drie maal bijeen en behandelde daarin onder andere het actieplan 2009, begrotingen, de uitwerking van het Vertaalpleidooi, het cursusaanbod voor 2009 en verder, mentoraatsprogramma's en het opzetten van studiemiddagen. Ook de instelling van een nieuwe bi-nationale master Literair Vertalen was een belangrijk agendapunt.

In de komende jaren zal sterker worden ingezet op de verspreiding van expertise in het opleiden van de literair vertalers onder opleidingen in binnen- en buitenland, het opzetten van een digitale leeromgeving voor vervolg- of verdiepingscursussen, uitbreiding van het mentoratenprogramma, op samenwerking met het vertalers- en uitgeversveld en op specifieke deskundigheidsprogramma's voor Vlaamse vertalers.

VERENIGING VAN LETTERKUNDIGEN

In 2009 werd één keer op bestuursniveau vergaderd met de Vereniging van Letterkundigen (VvL). Daarbij is gesproken over de op handen zijnde fusie van het FvdL en NLPVF, het cultureel ondernemerschap, de ontwikkelingen op het terrein van modelcontracten (e-books, jeugdboeken), de subsidiëring van non-fictie en de wijzigingen in het subsidiebeleid van het FvdL.

Zomer 2009 vond er een informeel overleg plaats tussen bureaumedewerkers en het bestuur van de Werkgroep Vertalers van de VvL waarbij nader werd ingegaan op de omgang

met non-fictieteksten, contracten voor het vertalen van epische poëzie, het woordtarief bij vertalingen uit agglutinerende talen en de organisatie van de Vertaalslag maart 2010. Ook de ontwikkelingen op het terrein van auteursrecht kwamen aan de orde. November 2009 publiceerde het kabinet zijn reactie op het rapport van de parlementaire werkgroep auteursrecht. Hieruit blijkt een positieve houding ten aanzien van collectieve onderhandelingen over tarieven en royalties: *'Auteurs en uitvoerende kunstenaars zijn voor de exploitatie van hun creatieve arbeid aangewezen op derden, hoewel zij ook kunnen besluiten hun werk zelf te exploiteren (bijv. via creative commons). Bij de onderhandelingen over de voorwaarden waaronder de exploitatie plaatsvindt, bevinden veel auteurs en artiesten zich in een structureel zwakkere positie. In de praktijk kan dit gemakkelijk leiden tot eenzijdige standaard-exploitatiecontracten waarin met de belangen van auteurs en uitvoerende kunstenaars onvoldoende rekening wordt gehouden. [...]*

Met de parlementaire werkgroep meent het kabinet dat langer uitstel niet wenselijk is. Het versterken van de positie van de originele rechthebbende is een belangrijk uitgangspunt van het auteursrechtbeleid. Het wetsvoorstel auteurscontractenrecht zal daartoe begin 2010 in consultatie worden gegeven. Zoals eerder door het kabinet is toegezegd, wordt in het kader van dit voorstel tevens de mogelijkheid onderzocht van een regeling die het auteurs en exploitanten

van auteursrechtelijk beschermd werk toestaat om collectieve onderhandelingen te voeren over (minimum) tarieven en royalties'.

De VvL en het FvdL verwelkomen een wetsvoorstel waarin een dergelijke regeling wordt opgenomen.

Oktober 2009 verzonden de VvL en het FvdL gezamenlijk een brief naar staatssecretaris De Jager van het Ministerie van Financiën met het verzoek om de toepassing van de belastingregels voor literaire prijzen te verduidelijken. Wanneer valt een prijs wel en wanneer niet onder het belastbare inkomen uit werk en woning (box 1)? Belastinginspecteurs blijken daar in de praktijk heel verschillend mee om te gaan.

Voor een definitief antwoord is het nodig alle feiten en omstandigheden per prijs te kennen, aldus het ministerie, maar het kon al wel een criterium gegeven: 'Zo kan het van belang zijn of er naar een prijs kan worden gedongen, bijvoorbeeld door een inschrijving, of dat de prijs - zonder dat men naar de prijs kon dingen - wordt toegekend. De tweede variant zou eerder gezien kunnen worden als een eerbetoon aan de wetenschapper, kunstenaar of auteur. Deze prijzen blijven in beginsel buiten de heffing.' De aangevoerde kwestie zou onder de aandacht van de fiscale beleidsdirecties worden gebracht.

BOEKENOVERLEG

Het Boekenoverleg (zie www.kvb.nl) kwam in januari 2009 bijeen, met als centraal onderwerp de evaluatie van het Letterenmanifest. Er werd

geconcludeerd dat met name op het terrein van het erfgoed en het literair vertalen, dankzij de publicatie van het Vertaalpleidooi door de Letterenfondsen, het nodige bereikt is.

De partijen in het boekenoverleg waren van mening dat het op de volgende drie onderwerpen van belang is de expertise in het boekenvak te bundelen en uit te wisselen: digitalisering, literatuuronderwijs en literair erfgoed.

Begin 2009 ging een werkgroep digitalisering van start om het inzicht te vergroten in de technische ontwikkelingen die op de boekensector afkomen. De werkzaamheden concentreerden zich op zes punten:

- boekenvak, digitalisering en andere sectoren
- waardeperceptie, waardepropositie en digitalisering
- nieuwe (verdien)modellen
- strategieën voor samenwerking en digitalisering
- rechten van auteurs en uitgevers
- vaste boekenprijs en digitalisering.

Het FvdL en het NLPVF werden vertegenwoordigd door de directeur ad interim van het Fonds voor de Letteren, Fine Trossèl. Juni 2009 bracht de werkgroep een voorlopige eindrapportage uit, waaraan nog verder vervolg zal worden gegeven.

De Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB) oriënteerde zich in 2009 op haar positie in de breedte van het boekenvak en de letterensector. Op het congres *Wat de keten bindt* sprak de KVB maart 2009 uit een positie te ambiëren als platform waar de cultuurpolitieke agenda van het boekenvak wordt bepaald.

September 2009 is een eerste aanzet gegeven tot herstructurering en herpositionering van de KVB. Organisatie van het boekenoverleg zou daarbij tot het takenpakket blijven behoren.

FONDSENOVERLEG

In het verslagjaar kwam het Fondsenoverleg, een overlegstructuur van de directeurs van de publieke cultuurfondsen, een aantal keren onder voorzitterschap van Gitta Luiten van de Mondriaan Stichting bijeen. Henk Pröpper vertegenwoordigde daarbij zowel het NLPVF als het FvdL. Een terugkerend onderwerp op de agenda was de mogelijke invoering van het Uniform Subsidiekader voor de cultuurfondsen. Hoewel de fondsen positief staan tegenover enkele uitgangspunten van het Uniform Subsidiekader – harmonisering van regelgeving en vermindering van lastendruk voor aanvragers van subsidie – zijn de fondsen van oordeel dat het kader te weinig rekening houdt met de specifieke omstandigheden waaronder subsidiëring in de kunstensector plaatsvindt. De verantwoording van de subsidiëring door de publieke cultuurfondsen zou er ernstig door worden aangetast. Minister Plasterk werd schriftelijk op de gesignaleerde problemen gewezen.

DENK AAN ONS MET ONTZAG

door Anneke Brassinga

Nicolette Hoekmeijer (vertaler Engels) legt de boekenleggeractie uit, boekhandel Athenaeum Amsterdam.

Foto's: Hannie van Herk, Tom Benavente en de vertalers.

Schrijver en vertaler Anneke Brassinga geeft het startschot voor de boekenleggeractie, boekhandel Athenaeum Amsterdam.

Manik Sarkar (vertaler Frans), rechts, in gesprek in Island Bookstore, Amsterdam.

Margreet Dorleijn (vertaler Turks) en José Rijnaarts (vertaler Duits) in gesprek in boekhandel Lijnkamp in Utrecht.

‘Literatuur brengt niets teweeg’, ‘Poetry makes nothing happen’, heeft de dichter Auden gezegd. Dat mag zo zijn – het is niet zeker maar wel staat vast dat in literatuur iets bewaard blijft: een paar goede kanten van de mens. Allereerst zijn vermogen om niet alleen nuttige maar daarnaast ook móóie dingen te maken, die uniek zijn en waaraan door velen plezier en geluk wordt beleefd. Dat heet kunst. Kunst belichaamt, naast die schoonheid, tevens het menselijk vermogen tot strikt eigenzinnige dienstvaardigheid. Een schrijver maakt in zijn werk zijn eigen wetten en daarmee is hij, liefst onbedoeld, een voorbeeld van ongehoorzaamheid, non-conformisme. Tegelijkertijd is hij dienstbaar aan de lezers, want hij laat hun in zijn boeken zien dat zij geen makke schapen hoeven zijn. Tussen het innerlijk individuele dat zich rekenschap geeft van wat naar eigen inzicht ter harte gaat, en de daaromheen zich opdringende buitenwereld, tussen die twee zones ligt de strook grond waar de bron van de literatuur ontspringt. In duizend talen. In zesduizend achthonderd talen, die niemand in zijn eentje allemaal kan lezen en verstaan. Vandaar dat het op één na oudste beroep ter wereld dat van vertaler is. Dankzij de literaire vertalers kunt u, Nederlands lezende lezer, de ene dag een Poolse dichtbundel verorberen, de dag daarop een Mesopotamisch epos, en de rest van de week de nieuwste Japanse bestseller, afgewisseld met canzone’s van Petrarca. Al die teksten

zijn namelijk vertaald. Door iemand die, meestal alleen of getweeën, een zekere afzondering heeft gezocht, ergens op een kamer vol boeken en informatie, om zich daar te wijden aan de wonderlijke omzetting van een tekst in een anderstalige versie ervan, een getrouwe nabootsing. De schrijver heeft geschreven wat hij wou, wat hij hoorde in zijn hoofd en zag met zijn geestes oog. De vertaler is de beste lezer die een auteur ooit zal hebben; voor de duur van zijn taak is hij de tekst onvoorwaardelijk toegedaan, tot in de kleinste finesses ziet hij alle aspecten ervan onder ogen en probeert die mee te laten spelen in zijn vertaling. Klankpatronen, zinsritmen, stijlregisters, nevenbetekenissen die meeresoneren, historische elemen-

De vertaler is de beste lezer die een auteur ooit zal hebben

ten, verbasterde woorden, citaten, onuitgesproken bedoelingen – én de emotionele onderstroom waar dat alles uit voortvloeit. Een houterige vertaling vol vermoedelijke fouten, van een fantastisch meesterwerk, – dat is al heel wat, bij gebrek aan beter; het mees-

Lidwien Biekmann (vertaler Engels) en Ard Posthuma (vertaler Duits), beiden rechts met bril, in boekhandel Selexyz, Groningen.

Boekhandel Scheltema, Amsterdam.

Karina van Santen (vertaler Engels en Frans) met alle boekenleggers in Arnhem.

terlijke van zo'n boek lijkt altijd wel door te sijpelen in ook de krukkigste vernederlandsing; maar – MAAR een echte, een steengoede, van plezier fonkelende vertaling waarin je aan alles kunt zien dat de maker er al zijn precisie en kunde en overzicht en acrobatiek in heeft gelegd, zo'n vertaling is een zegen, die dan ook heel lang meegaat. Dat wil niet zeggen dat het al die tijd de enige moet blijven. Hoe meer vertalingen, des te rijker wordt het origineel. De *Odyssee* van Boutens, de *Odyssee* van Imme Dros, van Egidius Timmerman, van M.A. Schwarz, die van Chapman en van Lawrence of Arabia, alle zijn ze de hoogste symptomen van de werking van een boek, de echo door de eeuwen heen. Dankzij vertalers is er transfusie tussen culturen en tijden.

Lezen is hoe dan ook al een tijdreis; des te dankbaarder mag u C.N. Lijsen zijn dat hij *De zangen van Maldoror* (1870) voor u uit het Frans heeft vertaald, een van de huiveringwekkendste boeken ooit geschreven, en net zo dankbaar mogen u en ik Froukje Slofstra zijn die een niet minder huiveringwekkend boek, Grosmanns *Leven en lot*, vanuit het Russisch heeft omgetoverd. Ik noem maar wat. Vertalers beroemen zich soms op hun bescheidenheid – dat is natuurlijk onzinnig, want zij presteren het onmogelijke. Maar hun bescheidenheid komt voort uit het feit dat zij hun werk zien als een riskante erediens, een liefdesdaad. Er zijn meer beroepen die je kiest om het vak en niet zozeer uit winstbejag. Zowel ver-

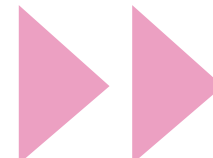
pleegkundigen als vertalers verdienen daarom het grootste respect en zouden best beter beloond mogen worden. Maar het gaat vandaag niet over centen. Wel over oplettende, meticulieuze zorgzaamheid en inleving – begrijpen wat iemand bedoelt. Vertalers breken zich het hoofd, soms jaren achtereen. Er is geen kunst aan, denk ik vaak. Gewoon vertalen wat er staat. Maar wat staat er precies? En hoe te kiezen uit die twintig hele en halve synoniemen van dat ene woord, hoe de stem van de schrijver tot klinken te brengen, zijn timbre na te volgen, hoe je in te houden en niet handtastelijk te worden jegens de tekst, en hoe zorg je dat je halverwege niet stapelgek van wanhoop wordt? Twijfelen, wikkelen en wegen, twee of zes of zestien versies maken van een passage, en vooral: niet weglopen, op je stoel blijven zitten, wachtend tot je hersens het vertaalprobleem hebben opgelost terwijl je zelf dromerig uit het raam kijkt – zo ziet het leven van een vertaler eruit. Vaak zijn het mensen met een verbaasde blik, want aan hun eigen vindingrijkheid kunnen ze niet wennen: een vondst is altijd nieuw.

De dichter Osip Mandelstam, uit de vroege twintigste eeuw, die ook veel vertaalde, heeft waarschuwend woorden gesproken: vertalers worden bedreigd door verdroging van de hersenen, afasie, ontwrichting van het zenuwgestel, acute neurasthenie. Zelf heb ik na voltooiing van een ingewikkelde vertaling wel eens het gevoel dat ik al die tijd, bijvoorbeeld anderhalf jaar lang, touwtje heb gesprongen, bij elke sprong met mijn hoofd

tegen het plafond bonkend. Zoiets doe je alleen als je met alle geweld iets heel moois wilt maken, de auteur het volle pond wilt geven. Er zijn nu eenmaal betoverende boeken die de lezer, als hij ook nog vertaler is, de krankjorumme hoop ingeven dat ondanks de woorden van Auden waar ik mee begon, literatuur tòch iets teweeg kan brengen; a) gelukkige momenten, b) nóg meer literatuur. Wie het gevoel heeft dat al het geschrevene de aarde omspannt, als een groeiend organisme, kan daaruit levensmoed putten, tegenwicht. Ik wil dan ook pleiten voor vertaalkloosters, sober maar gestaag gesubsidieerd, met een ruime cel voor ieder die zich levenslang zou willen wijden aan ongestoord en hoogst devoot vertalen, met af en toe een fris ometje door de bomentuin; ik denk dat daar heel wat schitterende vertalingen zouden ontstaan – zodat zelfs al werd er nooit meer iets oorspronkelijks geschreven, het mensdom zich toch kan blijven vermeien in zijn eigen ernstige speelsheid van geest. Denk aan ons met ontzag. Wij doen iets wat niet kan, en wij doen het toch.

Anneke Brassinga
startschot boekenleggeractie
Vertalers worden zichtbaar
17 oktober 2009, Amsterdam

Zie ook youtube.com
(zoek op:
Vertalers worden zichtbaar)
en p. 66-68 in dit
jaarsverslag.

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

EDGAR DE BRUIN

EB

Edgar de Bruin (1958) is vertaler Tsjechisch. Zijn vertaalplank – bijna een meter, zonder herdrukken en originelen – wordt onder meer gevuld door Josef Škvorecký, Jáchym Topol, Zuzana Brabcová, Michal Viewegh en Miloš Urban.

Hij won in 2007 de Aleida Schot-prijs en in 2008 de Premia Bohemica van de Tsjechische Schrijversbond ('in de communistische tijd hadden die schrijversbonden een heel slechte naam, maar nu is dat nu gelukkig anders').

Hij was Bohemist (nee, geen fout gespelde losbol, maar iemand die Tsjechische taal- en letterkunde heeft gestudeerd), getrouwd, vader van één kind met een tweede op komst, en werkloos met een uitkering. Het was 1987. 'Ik zocht een baan, tot mijn voormalig docent Kees Mercks vroeg of ik onder zijn supervisie samen met Katka Kolmaš een boek wilde vertalen: *De ingenieur van de menselijke ziel* van Škvorecký.' Het was een moeilijk boek, vol rarigheden en woordgrappen. 'Je moest flink rommelen met je eigen taal, maar ik merkte dat ik het wel een leuke bezigheid vond.'

De ingenieur leidde in 1989 tot zijn eerste fondssubsidie: een additioneel honorarium van 18.202 gulden voor hem en zijn medevertaler. 'Er diende zich meteen een tweede boek aan en toen was ik vertaler. Dankzij de omwenteling in het Oostblok was er veel belangstelling voor die contreien en de Wereldbibliotheek lanceerde allerlei jong talent.'

Het Fonds hielp overleven: 'Ik kreeg altijd aanvullende honoraria. Nee, dat wist ik niet, dat je toen als vertaler ook werkbeurzen kon krijgen. Dat had ik graag geweten...'

Wat hij wél wist was dat het Tsjechisch een wankel basis vormde. 'Ik had niet altijd werk, dus nam ik voor 20 uur een baantje bij de PTT als storingsmelder.' Hetgeen tot een parallelle carrière leidde, want hij klom op tot relatie manager ICT bij de KPN. 'Maar ik hield vast aan mijn 20 uur vertalen.' In 2003 hoorde hij bij de grote massa die door KPN werd ontslagen. Een auteur, Miloš Urban, vroeg of hij zijn agent wilde worden. 'Dat deed ik en ik ging het ook voor anderen doen, want ik ken zo'n beetje alle Tsjechische schrijvers.' Natuurlijk vertaalt hij nog. 'Het agentschap brengt wel geld op, maar dat is wisselend: het Fonds is in feite mijn broodheer.'

Het liefst zou hij continu vertalen, maar als hij tegenwoordig een boek aanbrengt bij een uitgever, krijg hij vaak een reactie in de trant van: 'Ah, Tsjechisch. Tsja, we hebben net al een Hongaar uitgegeven.'

Bijzonder beleid, programma's en activiteiten

BIJZONDER VERTAALBELEID

Tussenbalans Vertaalpleidooi

Voorjaar 2008 verscheen onder de titel *Overigens schitterend vertaald* het Vertaalpleidooi over het imago en de positie van de literair vertaler en de noodzaak van een hoogwaardige vertaalopleiding in het Nederlandse taalgebied. De letterenfondsen en het ELV hebben in 2009 verder gewerkt aan de concretisering van de aanbevelingen van het pleidooi. Bij het opmaken van de tussenbalans zijn met name de volgende vier onderwerpen van belang voor het beleid van het FvdL:

- Maart 2009 kon de Nederlandse Taalunie berichten dat het Comité van Ministers van de Taalunie een onderzoek naar de haalbaarheid van een academisch masterprogramma literair vertalen ondersteunt. Dit programma zal zowel in Nederland als in Vlaanderen een plek vinden: de Universiteit Utrecht en de Lessius Hogeschool in Antwerpen zullen daarbij als 'kwartiermakers' fungeren. Het Comité van Ministers is bereid de eerste drie jaar maximaal € 100.000 per jaar bij te dragen. Het ligt in de bedoeling september 2010 zowel in Nederland als Vlaanderen te starten met een pilot-programma.
- Het FvdL intensificeert vanaf 2009 het vertaalbeleid en zet extra middelen in ter bevordering van de deskundigheid van literair vertalers en het stimuleren van aankomend talent. In aanvulling op het mentoraatsprogramma van het ELV, worden in de Herziene regeling projectwerkbeurzen mentoraten nu

ook direct gekoppeld aan beurzen voor beginnende literair vertalers. Het budget voor mentoraten is daartoe aanmerkelijk verruimd. Het beleid van cursussen en masterclasses wordt in samenwerking met het ELV in 2009-2012 gecontinueerd. Daarnaast wordt extra ruimte gegeven aan verblijfsmogelijkheden voor vertalers (zoals aan het NIAS te Wassenaar) of deelname aan specifieke vertaalprogramma's in het buitenland. Verder wordt samen met partners gewerkt aan initiatieven die de zichtbaarheid (zie bijvoorbeeld de boekenleggeractie) en het cultureel ondernemerschap van vertalers kunnen versterken.

- Ook in Europees verband lijkt het Vertaalpleidooi, dankzij de Engelse vertaling, zijn eerste voorzichtige vruchten af te werpen: in het 'background paper' bij de Conference on literary translation and culture die de Europese Commissie op 20 april 2009 in Brussel hield, werd hier dankbaar en rijkelijk uit geciteerd, net als in de toespraken van Commissievoorzitter Barroso en Euro-commissaris voor Multilinguïsme Orban. Het begint langzaam tot 'Brussel' door te dringen dat literair vertalen een vorm van culturele bemiddeling is, zoals in het Vertaalpleidooi wordt gesteld, en dat de tot nog toe geringe belangstelling die de Europese kiezers voor de Unie aan de dag leggen misschien wel zou kunnen groeien bij die bemiddeling. CEATL, het netwerk van Europese vertalersverenigingen, en RECIT, het netwerk van Europese vertalershuizen, zullen de Europese

Commissie benaderen met voorstellen voor het nieuwe Europese Cultuurprogramma 2013-2019, waarin de honorering en mobiliteit van literair vertalers centraal zullen staan.

- In 2009 is gewerkt aan de opzet van een nieuwe website: Schwob, die interessante schrijvers en boeken uit minder bekende en weinig vertaalde literaturen onder de aandacht van redacteurs en lezers zal brengen. Via de website en een daaraan verbonden nieuwsbrief kunnen zij kennis maken met het werk van nog niet vertaalde, klassieke én hedendaagse wereldauteurs. De inzet is op deze manier een bijdrage te leveren aan de diversiteit van de vertaalde literatuur in het Nederlandse taalgebied. De ambitie is dat Schwob ook als ontdekkingsplek van de wereldliteratuur voor een breder publiek kan fungeren.

De Schwob-nieuwsbrief zal een thematische aanpak kennen: in ieder nummer wordt een auteur en één bijzonder, nog niet vertaald werk van hem of haar uitgelicht in een (lang) essay of interview. Daarnaast zal een vertaling van een fragment worden opgenomen.

Een pilot van de website werd in oktober in Frankfurt (2009 *Schwerpunkt* China) al onder de aandacht gebracht van internationale organisaties; later werd op de Literaire Vertaaldagen de komst van de website bekendgemaakt bij vertalers. Aanmelden voor de nieuwsbrief kan via www.schwob.nl

Deskundigheidsbevordering literair vertalen

Van 2 tot en met 6 november 2009 organiseerde het ELV in samenwerking met het Nederlands en Vlaams Fonds een intensieve cursus literair vertalen Frans, Spaans en Latijn. Na selectie op basis van een proefvertaling waren negentien vertalers toegelaten tot deze cursus: zeven vertalers Frans, zeven vertalers Spaans en vijf vertalers Latijn. In intensieve vertaalateliers bespraken de cursisten onder leiding van twee ervaren vertalers – een uit de betreffende brontaal in het Nederlands en een vertaler uit het Nederlands in de brontaal – een aantal van tevoren vertaalde fragmenten. De ateliers werden omlijst door plenaire colleges over vertaalwetenschap, vertaalkritiek, vertaalnormen en het literaire bedrijf met Frits van der Meij, (redacteur Athenaeum-Polak & van Genneep) en Patrick De Rynck (vertaler, bestuur Vlaamse auteursvereniging), Gea Schelhaas (ELV), Leisbet Vannyvel (NT) en Pieter Jan van der Veen (FvdL). Schrijver en classicus Piet Gerbrandy opende de cursus met een lezing over vertalen, *Het lichaam van de tekst*. De moderators voor de Franse groep waren Jeanne Holierhoek, Rokus Hofstede en Daniel Cunin. De Spaanse groep werd begeleid door Marioline Sabarte Belacortu, Trijne Vermunt en Julio Grande en de groep Latijn door Harm Jan van Dam en Vincent Hunink. De deelnemers Frans, Sandra Verhulst, Judith Wesselingh, Hilde Baccarne, Kiki Coumans, Lidewij van den Berg, Katrien Vandenberghe en Lia Tuijtelars, werkten aan teksten

van Jean Giono *Jean le Bleu*, Pierre Michon *Les Onze* en Marie Ndiaye *Trois femmes puissantes*. Rogier Jacques, Heleen Peeters, Joke Mayer, Marleen Eijgenraam, Helena Overkleef, Tia Nutters en Mirjam Zevenbergen vertaalden uit het Spaans teksten van Carlos Fuentes *La voluntad y la fortuna*, Almudena Grandes 'Tabaco y negro', *Estaciones de paso* en Almudena Grandes, *Demostración de la existencia de Dios*. In het vertaalatelier Latijn werd door Rogier Oranje, Silvia de Wild, Corinna Vermeulen, Jeannette Jongen en Rogier van der Wal gewerkt aan Ovidius *Epistulae ex Ponto*, Tacitus *Historiën 3* en Cicero, *brief aan L. Lucceius*. De cursus werd door de deelnemers, zo bleek uit de evaluatie, goed gewaardeerd.

In april 2009 vond de vervolgcursus Engels-Nederlands en Russisch-Nederlands in Alden-Biesen plaats, bestemd voor de deelnemers aan de najaarscursus van 2008. De moderators waren Onno Kusters (Engels) en Arthur Langeveld (Russisch). Er werd gewerkt aan de vertaling van teksten van Donald Barthelme, Viktor Pelevin en Vasili Sjoeksjin.

Het succesvolle mentoraatsprogramma voor literair vertalers werd in 2009 verruimd. Het Fonds verhoogde daartoe het budget voor deskundigheidsbevordering voor 2009-2012 naar € 35.000 per jaar. Vertalers kunnen een gemotiveerd verzoek voor een mentorat indienen bij het ELV. Het ELV en de Fondsen

toetsen vervolgens het verzoek. Daarnaast kent het Fonds nu ook direct mentoraten toe aan beginnende vertalers die een projectwerkbeurs ontvangen. Het gaat hier in de regel om vertalers die nog aan het begin van hun vertaalcarrière staan; een mentorat, zo is inmiddels gebleken, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verhogen van de literaire vertaalvaardigheid.

De volgende mentoraatsprojecten voor een vertaling naar het Nederlands zijn in 2009 afgerond:

- *Die Reise in die Vergangenheit* van Stefan Zweig. Vertaler: Liesbeth van Nes. Mentor: Elly Schippers.
- *Red dog, Red Dog* van Patrick Lane. Vertaler: Laura van Campenhout. Mentor: Marianne Gossije.
- *The Wilderness* van Jonathan Cape. Vertaler: Noor Koch. Mentor: Harm Damsma.
- *Twenty Thousand Streets under the Sky* van Patrick Hamilton. Vertaler: Elles Theulen. Mentor: Harm Damsma.
- *Al-Akhouroun* van Siba al-Harez. Vertaler: Aafke Heuvink. Mentor: Djûke Poppinga.
- *Paradis Conjugal* van Alice Ferny. Vertaler: Alice Teekman. Mentor: Jeanne Holierhoek.
- *Magus-romanzo di Nostradamus. Il presagio* van Valerio Evangelisti. Vertaler: Saskia Peterzon. Mentor: Patty Krone.
- *Le boulevard périphérique* van Henry Bauchau. Vertaler: Kris Lauwerys. Mentor: Rokus Hofstede.
- *Où on va papa?* van Jean-Louis Fournier. Vertaler: Macha

- Snouckaert van Schauburg.
Mentor: Jeanne Holierhoek.
- *Haberci Cocuk Cinayetleri* van Perihan Mağden.
Vertaler: Hamide Dogan.
Mentor: Hanneke van der Heijden.
  - *Ali di babbo* van Milena Agus.
Vertaler: Jeanne Crijns.
Mentor: Els van der Pluijm.
  - *Levend begraven* van Sedeq Hedayat. Vertaler: Inge Loermans.
Mentor: Gert de Vries

Meer informatie over mentoraten is te vinden op de website van het ELV: www.literairvertalen.org

Vertalers worden zichtbaar

‘Onbekend maakt onbemind’, stelde literair vertaler en adviesraadlid **Andrea Kluitmann** oktober 2008 in een van haar columns voor het ELV. En opperde in één adem door: ‘Wordt het niet eens tijd voor de grote boekenlegger-actie? Dat gaat zo: We laten voor ongeveer 20 vertalers boekenleggers maken [...], met naam, foto, korte cv en een goede tekst. In

een strak gecoördineerde actie – allemaal op hetzelfde moment – gaan we naar boekwinkels in het hele land en stoppen we ze in de boeken die de betreffende vertaler heeft vertaald. Daarna borrelen.’

Exact een jaar na deze column was de actie een feit dankzij de inspanningen van Kluitmann en haar collega vertalers **Gerda Baardman** en **Nicolette Hoekmeijer**. De boekenleggeractie werd, aanhakend bij een doelstelling van het Vertaalpleidooi, inhoudelijk en financieel ondersteund door het FvdL (Hanneke Marttin) en het ELV (Gea Schelhaas) en mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de VvL. De **boekenleggeractie** wilde op een positieve manier de bijdrage die vertalers leveren aan de ontsluiting van de wereldliteratuur zichtbaar maken: een kleine helft van de literatuur die in de boekhandels verkrijgbaar is, komt mede door literair vertalers tot stand. De datum van de actie, zaterdag 17 oktober 2009, viel niet toevallig tijdens de Frankfurter Buchmesse. Bij het uitwerken van het plan zijn die vertalers benaderd van wie bekend was dat medio oktober een vertaalde titel van hun hand prominent in de winkel verkrijgbaar zou zijn. Uiteindelijk werden 21 verschillende boekenleggers van 30 (co)vertalers vormgegeven door Nel Punt. Onder hen bevonden zich zowel ervaren vertalers als jong talent. Op zaterdag 17 oktober zijn zo in een zestal plaatsen in Nederland en België enkele duizenden boekenleggers verspreid, waarbij de vertalers met het publiek in de boekhandels in gesprek gingen. De reacties van

zowel publiek als boekhandelaren en pers waren unaniem enthousiast, een ‘prachtig, simpel en leuk idee’. Bij de opening van de boekenleggeractie in **Athenaeum boekhandel** in **Amsterdam** waren ruim zestig mensen aanwezig: het vertalersduo **Bindervoet en Henkes** en schrijfster, dichteres en vertaalster **Anneke Brassinga** gaven het startschot door ieder op eigen wijze (de schoonheid van) het literair vertalersvak te belichten en de kennis en kunde die het vergt. Zie het openingswoord van Anneke Brassinga en een kort fotoverslag elders in dit jaarverslag. Vertalers Nicolette Hoekmeijer (Toni Morrison), Gerda Baardman, Tjadine Stheeman en Onno Voorhoeve (T.C. Boyle), Hilde Pach (Amos Oz en Assaf Gavron), Mieke Geuzebroek (Paolo Giordano en Silvio d’Arzo) en Manik Sarkar (Philippe Claudel) stopten vervolgens aldaar alle leggers in de boeken en gaven de actie daarna een spontaan vervolg in de Amsterdamse boekhandel **Selexyz Scheltema** en **Island Bookstore**. Op hetzelfde moment gingen elders in het land Margreet Dorleijn (Orhan Pamuk), Patty Krone (Giovanni Verga) en José Rijnaarts (Ilija Trojanow) over hun werk in gesprek met de klanten in boekhandel **Lijnkamp** in **Utrecht**; vertalers Marijke Versluys (Elizabeth Strout en Anne Enright), Martine Vosmaer en Karina van Santen (Louise Erdich), Richard Kwakkel, Nico Groen en Lucie van Rooijen (Sarah Waters) deden in **Arnhem** zowel **Selexyz Dekker vd Vegt** als **boekhandel Hijman & Arends** aan. **Selexyz Groningen** werd bezocht door Lid-

wien Biekmann (Margaret Atwood), Kiki Coumans (Atiq Rahimi en Daniel Pennec) en Ard Posthuma (Ingo Schulze en Goethe). In Vlaanderen werden Luk Van Haute (Murakami en Kawakami), Rokus Hofstede (Michel Houellebecq & B-H Lévy en Régis Jaufret), Katelijne de Vuyst (Olivier Rolin) en Els Snick (Norbert Gstrein en Katja Lange-Müller) ontvangen door de **Gentse Boekhandel Limerick**. **Boekwinkel Blokker** in **Heemstede** had een dag eerder een *sneak preview* met vertalers Anneke Bok (J.R. Moehring), Harm Damsma en Niek Miedema (Reif Larsen en Michel Faber), Nan Lenders (Aifric Campbell) en Jeanne Holierhoek (Littell en Montesquieu). Bij wijze van aanloop naar de boekenleggeractie liet boekhandel Athenaeum op zijn Nacht-website de deelnemende vertalers aan het woord over de vertaling van de openingszin van een recent door hen vertaalde roman. Boekhandel **Linnaeus** in **Amsterdam** vatte naar aanleiding van de actie het plan op een avond over en met literair vertalers te organiseren; deze zal april 2010 plaatsvinden. In diverse media is er in interviews en rapportages aandacht besteed aan de actie. Onder meer in *Het Parool*, *NRC Handelsblad*, *De Morgen*, *Boekblad*, *HP De Tijd*, *BOEK*, *De Groene Amsterdammer*, het Radio 1 Journaal, het *Weekblad Kennemerland Zuid* en andere regionale media. Nicolette Hoekmeijer merkte in *Boekblad* op: ‘Het liefste wil ik dat de uitgevers het overnemen. Die kunnen zo laten zien dat ze belang hechten aan een goede vertaling.’ Na afloop van de boekenleggeractie is

Een vertaler is iemand die uit vijf equivalenten het zesde kiest.

Gerard Reve
schrijver en vertaler

Vertaald worden is een fascinerende ervaring. Het is de meest intense manier van becommentariëren. Tot nu toe vind ik het een opwindende belevenis, je ontdekt erdoor wat je eigenlijk hebt geschreven (...) Voor het boek is het ook een kans om zich te ontwikkelen in al zijn associatieve facetten. Je verliest er iets door, maar je wint veel.

schrijfster **Marlene van Niekerk**
in een interview
vertaling **Riet de Jong-Goossens**

daarom aan de literaire uitgeverijen een mailing verstuurd met een set boekenleggers en een persmap. Voorjaar 2010 zal tijdens een van de LUG-vergaderingen worden bekeken in hoeverre de actie de komende jaren een vervolg kan krijgen.

Literaire Vertaaldagen

De elfde editie van de Literaire Vertaaldagen vond plaats op 11 en 12 december 2009 in Utrecht. Thema was dit keer 'Leren vertalen - vertalen leren: de pedagogiek van het vertalen.' Centrale vraag daarbij was hoe het in de vertalerswereld gesteld is met de aanwas van nieuw talent en hoe deze aanwas op een optimale

manier bevorderd kan worden. Eerste spreker was Wiljan van den Akker, decaan Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht, die zich verheugd toonde over het feit dat zijn universiteit de Nederlandse kwartiermaker voor een nieuwe literaire vertaalopleiding zal zijn. Hij noemde het literair vertalen bij uitstek een discipline die zich leent voor academisch onderwijs. De tweede spreker, de Vlaamse vertaler Kris Lauwerys, bracht een ode aan zijn mentoren Elly Schippers en Rokus Hofstede, die hem kritisch maar genadiglijk de weg op het vertaalpad hebben gewezen. Hij getuigde uitgebreid van de baat die hij bij het mentoratensysteem had gehad. Als derde spreker kwam Molly van Gelder aan het woord, die samen met Fedde van Santen de VertalersVakschool Amsterdam leidt. Zij ging in op de werking van de VertalersVakschool, die voor een belangrijk deel geënt is op de ervaringen die zijzelf in de jaren zeventig opdeed als student aan het Instituut voor Vertaalkunde in Amsterdam: 'kilometers maken', kritisch naar de eigen doeltaal kijken en zich oefenen in een veelheid aan vertaalgenres. Pietha de Voogd sloot als vierde spreker de ochtend af. Zij is behalve literair vertaler ook coach, en als zodanig verbonden aan de VertalersVakschool. Zij stelde drie begrippen centraal die van wezenlijk belang zijn voor literair vertalers, zowel bij hun vertaalwerk als bij de omgang met opdrachtgevers en collega's: integriteit, vrijheid en creativiteit.

Na de lunch was het woord aan

Martin de Haan, literair vertaler en voorzitter van de Europese vertalersraad CEATL, die met een uitdagende stelling begon: er zijn in Europa te veel vertalers. Deze stelling is ingegeven door het feit dat veel Europese landen over een veelheid aan vertaalopleidingen beschikken waarvan de deugdelijkheid dikwijls te wensen overlaat, wat leidt tot een overschot aan onvoldoende gekwalificeerde vertalers. Als co-auteur van het Vertaalpleidooi verklaarde hij deze situatie niet van toepassing op Nederland. Irina Mikhailova, de zesde en laatste spreker, lichtte de werkwijze toe van het Nederlands Instituut in St. Petersburg, waaraan zij sinds jaar en dag als vertaaldocent verbonden is. De sprekers gingen vervolgens onder leiding van Chris Van de Poel in gesprek met de zaal. Van de kant van de sprekers werd nogmaals de nadruk gelegd op de noodzaak dat aankomende literair vertalers over culturele bagage beschikken, het belang van beroepsvertalers als vertaaldocenten, en het feit dat een vertaalopleiding geen garantie op werk kan bieden en al helemaal geen goede financiële perspectieven. Met de uitreiking van de NLPVF Vertalersprijs en de FvdL-vertaalprijzen werd de symposiumdag afgesloten. Het aantal aanmeldingen voor deze eerste dag bedroeg ruim 280.

Voor de tweede dag hadden zich bijna 180 vertalers ingeschreven. Er werd traditiegetrouw een dertiental workshops gehouden, met als

'speciale workshops' liedjes en poëzie vertalen Zweeds-Nederlands en proza vertalen Nederlands-Spaans.

In de begeleidingscommissie van de Literaire Vertaaldagen zijn naast het FvdL, de Lessius Hogeschool (Antwerpen), stichting LIRA, het NLPVF, de Universiteit Utrecht, het VFL en de VvL vertegenwoordigd. De praktische organisatie is in handen van het Vertalershuis Amsterdam, met facilitaire medewerking van de Universiteit Utrecht. Voor het FvdL had Petra Schoenmaker zitting in het organisatiecomité 2009.

Nijhoffavond

De Nijhoffprijs 2009 werd door het prins Bernard Cultuurfonds toegekend aan **Marja Wiebes** voor haar vertalingen uit het Russisch in het Nederlands. Marja Wiebes (Rotterdam, 1936) studeerde Slavische Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Leiden. Een van haar leermeesters was Karel van het Reve, bij wie zij jarenlang in de door hem geleide vertaalgroep zat. Haar eerste gepubliceerde vertaling was *Getuigenis*, de memoires van de Russische componist Sjostakovitsj. In haar lange vertalerscarrière heeft Wiebes een groot oeuvre tot stand gebracht van vertalingen uit de klassieke negentiende-eeuwse en twintigste-eeuwse Russische literatuur: toneelstukken van Tsjechov, *Oorlog en vrede* van Tolstoj, het verzameld werk van Nobelprijswinnaar Ivan Boenin, de verhalen van Sjalomov over de strafkampen in Kolyma, verhalen en romans van Vladimir Nabokov en poëzie van

Anna Achmatova, Marina Tsvetajeva, Osip Mandelstam en andere grote Russische dichters.

Het proza is veelal vertaald in samenwerking met Yolanda Bloemen en de poëzie samen met Margriet Berg. Marja Wiebes werkt nu met een werkbeurs van het Fonds, samen met Yolanda Bloemen, aan de vertaling van *Viktor Vavitsj* (1997) van de nog niet eerder in Nederland vertaalde Russische auteur Boris Zjitzkov (in opdracht van uitgeverij Atlas) en samen met Margriet Berg en anderen aan de poëzie van Brodsky.

Rondom de laureaat werd op 5 november 2009 een programma georganiseerd in de Amstelkerk te Amsterdam. Juryvoorzitter Willem Weststeijn las het juryrapport voor, uitgever Wouter van Oorschoot hield een voordracht over de betekenis van het vertaalwerk van Marja Wiebes en haar jarenlange samenwerking met Yolanda Bloemen en Margriet Berg. Vertaler en Nijhoffprijswinnaar 2006 Arthur Langeveld leidde een 'live' vertaling van een gedicht van Joseph Brodsky *Mexicaanse romancero* en tot slot interviewde Otto Boele (Slavische talen Universiteit Leiden, vertaler) de laureaat over haar vertalerschap en interesse in de Russische literatuur. De avond werd georganiseerd en gefinancierd door het FvdL, het NLPVF en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

De Fonds voor de Letteren-vertaalprijzen

De twee jaarlijkse FvdL-vertaalprijzen beleefden hun vijfde editie. De prijzen worden uitgereikt aan literair verta-

lers die zich hebben onderscheiden door initiatief en creativiteit. Aan elk van de prijzen is een vrij besteedbaar bedrag van € 5.000 verbonden. Eén prijs is bestemd voor een literair vertaler uit één van de grotere Europese taalgebieden: het Angelsaksisch taalgebied of het Duits, Frans, Italiaans of Spaans; de andere wordt toegewezen aan een vertaler uit de 'kleine' taalgebieden inclusief de klassieke talen. Criteria daarbij zijn: de mate van eigen initiatief van de vertaler bij het toegankelijk maken van onbekende teksten; de creativiteit van de vertaler bij het oplossen van vertaalproblemen; het literaire en culturele belang van de vertaalde werken en de eventuele stimulerende activiteiten van de vertaler op het terrein van het literair vertalen in het algemeen, dat wil zeggen activiteiten die hebben bijgedragen aan de professionalisering en het maatschappelijk aanzien van het vak van literair vertaler. De jury van de FvdL-vertaalprijzen 2009 bestond uit Gerard Cruys (vertaler Deens en Russisch), Mark Leenhouts (voorzitter; vertaler Chinees, recensent, publicist, voormalig lid adviesraad) en Barber van de Pol (vertaler Engels en Spaans, schrijfster, lid adviesraad). De jury heeft unaniem gekozen voor **Karol Lesman**, die zich als literair vertaler Pools meer en meer profileert als een bemiddelaar tussen nieuwe generaties Poolse schrijvers, de Nederlandse uitgeverijen en lezers, en beginnende literair vertalers Pools, en voor **Nelleke van Maaren**, die het Nederlandse taalgebied al enkele decennia verrijkt met vertalingen uit het Duits, Engels en

Frans en zich op zeer veel manieren voor het 'vertalersvak' heeft ingezet. De prijzen werden op 11 december uitgereikt tijdens de Literaire Vertaaldagen in Utrecht. De voorzitter van de jury, Mark Leenhouts, overhandigde na voorlezing van de juryrapporten de prijzen; de laureaten spraken daarna een kort dankwoord uit. Ter gelegenheid van de uitreiking werd alle bezoekers van de Literaire Vertaaldagen twee boekjes aangeboden met daarin de juryrapporten voor de laureaten en een overzicht van hun literair vertaaloeuvre. De boekjes en dankwoorden zijn te vinden op de FvdL-website onder Vertalers > Programma's > Vertaalprijzen. Door *de Volkskrant*, *ANP* en vele websites waaronder *De papieren man*, *Boekbalie* en *Ons erfdeel* werd aandacht besteed aan de bekroningen. De website *Literatuurplein* nam

Uit het dankwoord van Nelleke van Maaren:

'Ik ben vooral verheugd dat Doderer, die ook wel de 'Oostenrijkse Proust' wordt genoemd en in Nederland een vrijwel onbekende schrijver is die ik bewonder om zijn ingenieuze zoektocht naar het verleden, zijn precieze stijl die tot de grenzen van het mogelijke gaat en zijn scherpzinnige ironie, zo prominent figureert in het juryrapport, en daarmee ook een zekere erkenning krijgt. Ik dank ook uitgeverij Atlas die het, tegen alle commerciële overwegingen in, heeft aangedurfd zijn werk in vertaling uit te geven.'

Nelleke van Maaren, 11 december 2009

een video-interview met Lesman op. Kort na de prijsuitreiking werd bekend dat Nelleke van Maaren in 2010 ook de Oostenrijkse Staatsprijs voor vertalingen zal ontvangen.

Nelleke van Maaren (*1941) is bekroond als vertaalster van in tijd, stijl en taal zo uiteenlopende schrijvers als Botho Strauss (7x), Leo Perutz (4x), Ernst Jünger, Heimito Von Doderer (2x), Mme De Staël en Sylvia Plath, en non-fictie, vooral op kunsthistorisch terrein. De jury prijst de 'welovertogen vertaalwijze' die uit haar werk spreekt. Samen met uitgeverij Atlas behoeftte Van Maaren het werk van de Oostenrijkse Heimito von Doderer (1896-1966) voor de vergetelheid. De recent verschenen vertaling van zijn vuistdikke roman *De Strudlhoftrappen* werd ook in de pers lovend ontvangen: 'een zegen dat Nederland beschikt over zo'n briljante vertaalster', concludeerde *Trouw*. Van Maaren is sinds 1977 niet alleen actief als literair vertaalster uit het Duits, Engels en Frans, maar heeft zich daarbij als activist en initiator bijzonder ingezet voor het literair vertalen in het algemeen. Zo stond zij aan de basis van het Vertalershuis in Amsterdam (samen met Hugo Verdaasdonk, †2007) en van het NLPVF. Als columnist voor het vakblad *Filter* beschreef ze zorgvuldig en geestig vele aspecten van het vertalerschap en bepleitte daarbij regelmatig nieuwe initiatieven zoals het mentoraatschap voor nieuwe generaties vertalers. Haar grote betrokkenheid blijkt bovendien uit de vele jury-, advies- en bestuursfuncties die ze heeft vervuld – onder andere binnen

de VvL, de NT, de LIRA en momenteel de VertalersVakschool.

Karol Lesman (*1951) is sinds 1979 actief als literair vertaler Pools, zowel van proza als poëzie. Hij is een vertaler die niet gladstrijkt, die het aandurft de stilistisch vaak complexe boeken als kunstwerken voor zichzelf te laten spreken. De onvermoebare inzet en het initiatief waarmee hij deze taak op zich neemt maken hem voor de jury tot een cultureel ambassadeur *pur sang*. Direct vanaf het begin ging vertalen voor Lesman samen met het introduceren van schrijvers en oeuvres; hij publiceert erover in kranten en tijdschriften en introduceert regelmatig Poolse auteurs bij Nederlandse uitgeverijen. Daaronder opvallend veel jonge auteurs zoals Olga Tokarczuk, Andrzej Stasiuk en Tomek Tryzna, wiens succesroman *Meisje Niemand* door Lesman voor de wereld werd ontdekt. Hij stelde de bloemlezing *Heb medelijden, tijd. Poolse poëzie van de twintigste eeuw* samen en vertaalde onder meer poëzie van Tadeusz Różewicz, Anna Świrszczyńska en Nobelprijswinnares Wisława Szymborska, wier nieuwste bundel *Hier* onlangs in vertaling van Lesman bij uitgeverij De Geus werd gepubliceerd. Ook verscheen op zijn initiatief de eerste Nederlandse vertaling van Wiesław Myśliwski, één van de belangrijkste levende Poolse schrijvers. Lesman introduceerde Myśliwski's epische roman *Over het doppen van bonen* (uitgeverij Querido) in het *Tijdschrift voor Slavische Literatuur* als 'een grote metafysische roman' van een 'onthaast' verteller.

Uit het dankwoord van Karol Lesman:

'Ik voel me een beetje als Tristan die de Nobelprijs voor de Liefde krijgt, voor zijn liefde voor Isolde, Isolde oftewel het vertalen van Poolse literatuur. Voor het bedrijven van de liefde een prijs krijgen, dat noem ik nog eens boffen. Ik ben ontzettend blij met deze prijs en ik bedank dan ook bijzonder hartelijk de jury en het Fonds voor de Letteren voor deze onderscheiding. Tegelijk dank ik alle uitgevers die Isolde wilden en willen omarmen en alle correctoren die mij ervoor hebben behoord, om al op voorhand te zijn uitgesloten van nu hier het woord tot u te mogen richten.'

Karol Lesman, 11 december 2009

DE KUNST VAN HET ONDERNEMEN

Op 8 oktober 2009 organiseerde het FvdL in samenwerking met de VvL en Kunstenaars&CO in Akantes te Amsterdam een middag voor schrijvers en vertalers over 'de kunst van het ondernemen'.

Ruim 60 deelnemers namen deel aan workshops onderhandelen, netwerken, webpresence en financiën. De middag stond onder leiding van Pietha de Voogd (literair vertaalster en coach). Schrijfster Christine Otten en vertaalster Patty Krone hielden beiden een korte lezing over hun beroepspraktijk en de keuzen die zij daarin hebben gemaakt; de lezing van Otten is elders in dit jaarverslag te vinden. Veel (beginnende) schrijvers en vertalers maakten dankbaar gebruik van de mogelijkheid van een 'speedadvies', een gesprek van

tien minuten met een van de adviseurs: René Appel, Patty Krone, Pietha de Voogd, Wendelien Koop en Koos Degeling. Doris Dekker van Kunstenaars&CO sloot de dag af met een oproep aan de aanwezigen om vooral gebruik te maken van de mogelijkheden (workshops, mentoren, coachen, loopbaanbegeleiding) die Kunstenaars&CO te bieden heeft. De dag werd gefinancierd door de VvL en het FvdL en mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de LIRA. Het FvdL heeft hiermee concrete invulling gegeven aan één van de beleidsvoornemens van het beleidsplan 2009-2012.

De reacties op de dag zelf waren erg enthousiast en ook de resultaten van de schriftelijke evaluatie wezen op een goed rapportcijfer. Uit de evaluatie bleek ook een duidelijke vraag naar (meer op de literaire praktijk toegesneden) cursussen. Kunstenaars&CO zal onderzoeken hoe een concreet cursusaanbod voor schrijvers en vertalers tot stand kan komen. De VvL en het FvdL zullen regelmatig het cursusaanbod en andere begeleidingstrajecten van Kunstenaars&CO onder de aandacht gaan brengen.

BIJZONDER BELEID OORSPRONKELIJK WERK

Over de roman

Half november verscheen *Het geluk van eenzaamheid* van Connie Palmen, het tweede essay in de reeks 'Over de roman'. *Het geluk van de eenzaamheid* is 'een pleidooi voor het gemaakte, het onverwachte, het

dubbelzinnige, het solitaire en het elitaire, een lofzang op verzinsels, aanstellerij, doen alsof en onechtheid. Het is bedoeld als verzet tegen een toenemend populisme en de heersende tirannie van de middelmaat, tegen de ophemeling van het populaire, gewone, waargebeurde en zogeheten echte, tegen de dictatuur van de consumentenmarkt, tegen de vulgaire minachting voor het uitzonderlijke.' Het FvdL heeft sinds 2008 een samenwerkingsovereenkomst met verschillende partijen voor de totstandkoming van de reeks, waarbij het FvdL zich garant stelt voor de auteurs honoraria (€ 10.000 per deel). Een redactie onder leiding van Annie van den Oever nodigt in een tijdsbestek van enkele jaren gerenommeerde prozaschrijvers uit tot het schrijven van een essayistische beschouwing over de roman als genre. De redactie bestaat naast Van den Oever uit Marjolijn Februari, Rosemarie Buikema, Ernst Bruinsma en Oek de Jong. Doel is 'het prestige en de positie van de roman te bevorderen in de multimediale en multiculturele samenleving'. In 2008 verscheen het eerste deel getiteld *Kruis en kraai. De romankunst na James Joyce* van A.F.Th. van der Heijden. De reeks wordt uitgebracht door uitgeverij Athenaeum-Polak & Van Gennep en de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak draagt de productiekosten. Het comité van aanbeveling bestaat uit Hella S. Haasse, Jeltje van Nieuwenhoven, Alexander Rinnooy Kan, Dirk Schümer, Henk Vonhoff en Paul de Wispelaere.

E-CULTURE

Poëzie op het scherm

Met Poëzie op het scherm geeft het FvdL al sinds 2004 dichters en vormgevers de kans in een gelijkwaardige samenwerking te onderzoeken hoe de nieuwe media nieuwe wegen in de poëzie kunnen openen. In 2008 werd Poëzie op het scherm voor het eerst met het Fonds BKVB georganiseerd. November 2009 kreeg deze succesvolle samenwerking een concreet vervolg met de gezamenlijke oproep voor de vijfde editie van Poëzie op het scherm: dichters en vormgevers kunnen zich zowel individueel als gezamenlijk aanmelden voor een samenwerkingsproject. Voorts is met Poetry International afgesproken dat de resultaten van deze nieuwe editie medio juni 2010 gepresenteerd zullen worden op het festival.

digidicht.nl

De website www.digidicht.nl wil een virtuele ontmoetings-, broed- en werkplaats zijn voor dichters, schrijvers, nieuwe media vormgevers en kunstenaars. De website heeft daarom deels een besloten karakter. Om daadwerkelijk op de site samen te werken is een inlognaam nodig. Iedereen kan op deze website de resultaten van de eerdere edities van Poëzie op het scherm bekijken. Digidicht ging medio 2008 van start met financiële steun van het FvdL en Fonds BKVB. De website wordt gehost door De Waag. De website trok in 2009 5.735 unieke bezoekers, die gemiddeld vijf pagina's op de site bekeken. Eind 2009 telde de website 91 dichters, schrijvers, kunstenaars en

vormgevers als deelnemers achter de schermen. Er werden vijf ideeën gepland. Eén daarvan groeide uit tot het eerste via digidicht.nl voltooide gedicht voor op het scherm: **Kijk hier ligt ze**, een interactief gedicht van dichter Hans Kloos en vormgever Marcel van der Drift. Het gedicht werd tevens gepubliceerd op poëzie-weblog De Contrabas.

Aan de **AKI kunstacademie** (onderdeel van ArtEz) in **Enschede** werd in september en oktober een **workshop** georganiseerd door Marcel van der Drift in samenwerking met Jan van Delft en Pieter Baan Muller (ArtEz). Na een oproep via digidicht.nl om gedichten, gingen zo'n vijftien a twintig studenten aan de slag met het multimediaal vormgeven in Flash van poëzie van Tsead Bruinja, Frans Budé, Hanneke Eggels, Judy Elfferich, Rozalie Hirs, Chris Honigh, Hans Kloos, Ad Poppelaars en Patty Scholten. Als afsluiting presenteerden de studenten tweemaal hun werk: eerst aan de dichters Tsead Bruinja (zie ook www.tseadbruinja.nl, 30 oktober, 11 en 18 november 2009) en Patty Scholten, Hanneke Marttin (FvdL), Ebelen van Ruggie (Medialab) en de docenten; bij een tweede gelegenheid ook aan alle andere studenten en docenten van de AKI. De resultaten zijn tevens op digidicht.nl te zien.

Eenmalige subsidies

Poëzie op het scherm biedt een relatief bescheiden proeftuin voor literair-artistisch vernieuwende projecten; voor een bredere regeling ontbreekt het budget. Dit blijkt in het veld steeds meer als een gemis te worden erva-

ren: het bestuur ontving meerdere verzoeken om ondersteuning van projecten op het raakvlak van literatuur en e-culture. Binnen de huidige mogelijkheden is geprobeerd daar enigszins aan tegemoet te komen. Dichter en componist **Rozalie Hirs** ontving een eenmalige subsidie van € 4.000 om in nauwe samenwerking met vormgever Harm van den Dorpel de interactieve website **geluksbren-ger.nl** te ontwikkelen. Hierbij zal deels gebruik worden gemaakt van enkele gedichten uit Hirs' recente bundel *Geluksbren-ger*. De samenwerking tussen Van Dorpel en Hirs resulteerde eerder in *Leven vorm, Stamboom* en *Tekstverschijning Geest-schrijver*. Dichter **Jan Baeke** vroeg om financiële ondersteuning bij het maken van twee nieuwe werken (werktitels: **Een kwestie van berekening** en **La Notte di Antonioni**) in samenwerking met Alfred Marseille waarin tekst, geluid en bewegend beeld worden gecombineerd. Het verzoek is gehonoreerd met een eenmalige subsidie van € 7.000. Baeke en Marseille werkten eerder samen in de projecten *Wat we hadden is nog nooit geweest* en *Ik heb voor hem gewild*. Tot slot werden eenmalige aanvullende bijdragen van respectievelijk € 725 en € 400 toegekend aan **Medialab** Enschede en **ArtEz** als tegemoetkoming in de honoraria van schrijvers bij het organiseren van (publieks)presentaties.

Publieksbereik

Makers van gedichten 'voor op het scherm' genereren met hun werk zelden directe inkomsten uit de markt. Wel is er een groeiende belangstelling

voor dit type werk vanuit de wereld van (betaalde) lezingen, presentaties en festivals. Poëzie op het scherm laat hiermee zien dat, als iets tijd krijgt, aanbod ook vraag kan creëren. Dichter Jan Baeke en vormgever Alfred Marseille gingen op het **5de International E-Poetry Festival in Barcelona** in discussie over hun werk (zie ook het essay elders in dit jaarverslag). Tijdens het **Poetry International** festival in **Rotterdam** presenteerden Jan Baeke en Yra van Dijk (UvA) een avond over digitale poëzie. Met subsidie van het NLPVF en Fonds BKVB zijn Engelse vertalingen van een zestal Poëzie op het scherm-werken tot stand gekomen en gepresenteerd. De avond heeft zijn weerslag gekregen op de Poetry website onder de titel **bits of poetry**. In *NRC Handelsblad* verscheen op 16 juni 2009 een verslag van de avond, 'Poëzie wordt een filmpje, de dichter een visueel artiest'. Het **Cultura Nova zomerefestival** in **Heerlen** vertoonde voor een breed publiek tien avonden lang een selectie werken uit Poëzie op het scherm en www.digidicht.nl op de muren van Het Glaspaleis. Het **Medialab** organiseerde januari 2010 tijdens de Poëziemarathon 'Over de grens' in **Enschede**, een debat rondom digitale poëzie.

INTERNATIONALISERING

Writer-in-residence programma Amsterdam

Al drie jaar is er in het hart van Amsterdam een structurele verblijfsmogelijkheid waar buitenlandse gastschrijvers ontvangen worden.

Het residentieprogramma van het FvdL en het NLPVF is in 2006 begonnen als een pilot maar valt nu onder beider reguliere beleid. Vanwege het Amsterdamse karakter van het programma was de gemeente ook in 2009 de derde financiële partner.

Het appartement boven Athenaeum Nieuwscentrum aan het Spui, dat wordt gehuurd van de Stichting Johan Polak, werd in 2009 de volle twaalf maanden bewoond. Met de Universiteit van Amsterdam is afgesproken dat van de tweede locatie aan de Geldersekafe slechts gebruik wordt gemaakt bij aanvragen van auteurs die bijzonder goed inzetbaar zijn voor (een reeks) gastcolleges. De programmacommissie Writer-in-residence, die adviseert over het uitnodigingsbeleid, bestond dit jaar uit Russell Shorto (directeur John Adams Institute), Maarten Asscher (directeur Athenaeum Boekhandels), de UvA hoogleraar Ieme van der Poel, literair journalist Margot Dijkgraaf en de directeuren van beide letterenfondsen. Ook is er regelmatig overleg met de culturele buitenlandse instituten uit het EUNIC-verbond (European National Institutes of Culture) en met Nederlandse uitgeverijen.

In 2009 zijn er zes schrijvers uit evenzoveel landen te gast geweest in Amsterdam. Een verblijf duurde gemiddeld twee maanden. De writers in residence verzorgden vrijwel allemaal gastcolleges voor de studenten van de UvA of de Universiteit Utrecht en publieke optredens in cultureel centrum Spui25 of bij één van de

buitenlandse instituten. Ook deden zij verslag van hun verblijf in een artikel voor *de Volkskrant* of werden geïnterviewd door bijvoorbeeld *De Groene Amsterdammer*.

Het werk van de in Angola geboren **José Eduardo Agualusa** is groten-deels door Harrie Lemmens uit het Portugees vertaald. Januari 2009 verscheen bij uitgeverij Meulenhoff de roman *De vrouwen van mijn vader*. Binnenkort wordt de vertaling verwacht van *Barroco Tropical*, het boek waar Agualusa in Amsterdam aan schreef en dat hij ook hier liet eindigen. In een interview met de *VPRO Gids* vertelt hij dat het hem niet moeilijk viel om in Amsterdam te aarden. Agualusa is een echte wereldburger en daarbij zijn ‘veel regels en seinen internationaal. In die zin wordt echt reizen, het vreemde ontdekken, steeds moeilijker. Hier op straat in Amsterdam ruik ik dezelfde aftershave als bij mij om de hoek in Luanda. Bovendien is onze eigen identiteit een complexe internationale identiteit geworden. Ieder van ons creëert z’n eigen universum, construeert zijn eigen identiteit. Het is iets vloeiends geworden. Zoals een van de figuren in *De vrouwen van mijn vader* zegt: “Ik heb geen wortels, bomen hebben wortels.” Agualusa trad op tijdens het Winternachten festival in Den Haag en was te gast bij de SLAA in Amsterdam.

Zijn opvolger aan het Spui was de Amerikaanse auteur **Joseph O’Neill**, die deels in Nederland opgroeide. Hij brak door met *Netherland* ofwel *Laagland* in vertaling van Auke Leistra (uitgeverij De Bezige Bij). Op basis

van de setting van deze roman – het cricketspel dat in Amerika uitsluitend nog in ere wordt gehouden door niet-blanken – werd hij tot zijn verbazing in Nederland tot een soort integratie-expert gebombardeerd. In zijn artikel ‘Geen paniek’ voor *de Volkskrant* maande hij Nederlanders tot kalmte in deze kwesties. O’Neill verzorgde op uitnodiging van het John Adams Institute een lezing en was op televisie te gast bij Pauw & Witteman en VPRO’s Boeken.

We hebben het aan de Franse dichter en vertaler **Henri Deluy** te danken dat veel moderne Nederlandse poëzie van onder andere de Vijftigers in het Frans beschikbaar is. Deluy heeft dichters als Bert Schierbeek en Lucebert persoonlijk gekend en is zijn leven lang als vertaler en promotor trouw gebleven aan de Nederlandse literatuur. Deluy werd door de letterenfondsen uitgenodigd om in Amsterdam te werken aan een nieuwe bloemlezing met vertaalde Nederlandse poëzie na Gorter. Hij heeft zijn verblijf ook aangegrepen om kennis te maken met een nieuwe generatie Nederlandse dichters zoals Saskia de Jong, Rozalie Hirs en Arnoud van Adrichem. Vertalingen van hun gedichten zijn recent gepubliceerd in het Franse tijdschrift *Action Poétique*. In *De Groene Amsterdammer* verscheen een interview met Deluy waarin hij in het voormalige woonhuis van Adriaan Roland Holst te Bergen herinneringen ophaalt aan zijn werk en leven maar ook aan de vele bijzondere literaire ontmoetingen die hij als jongeman in Nederland heeft gehad. In het najaar ontvingen de letteren-

fondsen de Turkse auteur **Perihan Mağden**. Tegelijkertijd verscheen *Voor wie waren wij op de vlucht*, de vertaling van Hamide Dogan, bij uitgeverij Athenaeum. Het verblijf in Amsterdam was voor Mağden vooral een rustpunt na jaren van slepende rechtszaken in haar moederland. Zij is een geëngageerd auteur die zowel in haar romans als in haar kranten-columns geen blad voor de mond neemt en gevoelige onderwerpen als mensenrechten, homoseksualiteit en dienstplicht behandelt. Margot Dijkgraaf interviewde haar over het belang van het vrije woord en haar eigen engagement in de serie gastcolleges *De Levende Europese Literatuur*.

Wie zoals de Dichter des Vaderlands **Ramsey Nasr** al jaren in België woont en geacht wordt over Nederlandse thema’s te schrijven, doet er goed aan tijdelijk naar Amsterdam te verhuizen. De schrijversresidentie werd gedurende de maand oktober door hem bewoond. In opdracht van het Concertgebouworkest werkte hij hier aan een gedicht over Mahler. Uit Nasr’s verslag: ‘Het was alsof ik aan tafel een olievlek probeerde te temmen. Al zwoegend op mijn stoel zag ik buiten aan het Spui de mensen krioelen, hoorde ik tot diep in de nacht het gebel en geroep overal om mij heen: het appartement bezit ramen aan alle zijden. Ik woonde in een soort vuurtoren. Het ideale lijf voor een schrijver.’ Het gedicht over Mahler werd februari 2010 gepubliceerd in *NRC Handelsblad*.

Bernice Eisenstein uit Canada kende het appartement al omdat zij er in

2008 kort verbleef ter gelegenheid van de tentoonstelling *Superhelden en sjlemielen – Joodse herinnering in de stripkunst* in het Joods Historisch Museum en de publicatie van de vertaling van haar werk *Ik was een kind van Holocaust-overlevers* (vertaald door Jenny de Jonge). Eisenstein is een goed voorbeeld van een dubbeltalent. Zij illustreert haar werk met prachtige tekeningen en hield tijdens haar verblijf in november en december een schetsboek bij. Eisensteins nieuwste project draait om het leven en werk van Bruno Schulz. Deze Poolse auteur inspireerde eerder schrijvers als Philip Roth, Cynthia Ozick en David Grossman. Eisenstein is van plan in haar nieuwe boek deze schrijvers, maar bijvoorbeeld ook een figuur als Spinoza, op te voeren als getuigen van de moord op Schulz zodat zijn dood vanuit verschillende perspectieven wordt belicht.

Fleur van Koppen was één dag in de week werkzaam als projectmedewerker. Met de directeur was zij verantwoordelijk voor de ontvangst en begeleiding van de gastschrijvers.

Verblijfsmogelijkheden

In 2009 werkte het Fonds met zes verschillende partners in het buitenland samen om schrijvers en vertalers een zo divers mogelijk aanbod in residenties te bieden. Het Fonds heeft een bemiddelende rol, wat betekent dat de selectie altijd tot stand komt in samenspraak met de ontvangende organisatie. Daarbij is een onderscheid te maken tussen de residenties waar **openbaar** voor wordt geworven

en de locaties waarbij de kandidaten uitsluitend **op uitnodiging** van het FvdL **of op voordracht** van een uitgever worden geselecteerd. Najaar 2009 is er een openbare oproep gedaan waarbij kandidaten werd gevraagd om zich aan te melden voor 2010.

Voor een verblijf aan het **NIAS**, Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences te Wassenaar, worden kandidaten uitgenodigd door het bestuur van het FvdL in samenspraak met het NIAS. Het gaat om een prestigieuze positie waarbij de schrijver of vertaler een semester lang verblijft in een academische setting omringd door een groep (inter)nationale wetenschappers. De rustige ambiance, de prachtige locatie en de inspirerende kracht van de aldaar verzamelde oorspronkelijke geesten worden altijd ruim gewaardeerd. Hoewel het Fonds voor deze positie werkt met een uitnodigingbeleid worden voordrachten van kandidaten door uitgevers op prijs gesteld.

Dezelfde procedure wordt vanaf 2010 gehanteerd bij het zoeken naar kandidaten voor het **Banff International Translators Centre** en voor het **Ledig House** in de provincie New York. Voor een verblijf in Griekenland, België of een van de vele huizen die bij het Europese HALMA netwerk zijn aangesloten kunnen schrijvers en vertalers zelf hun interesse kenbaar maken.

NIAS (Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences)

Karol Lesman begon september 2008 als eerste translator-in-residence aan het NIAS te Wassenaar en rondde zijn verblijf eind januari 2009 af. De vrucht van zijn verbanning, de vertaling van het met de belangrijke Nike-prijs bekroonde werk van de Poolse schrijver Wiesław Myśliwski, ligt inmiddels onder de titel *Over het doppen van bonen* (Querido, 2009) in de winkel. 'De eerste vraag die Jos Hooghuis van het NIAS mij tijdens dat kennismakingsgesprek stelde was: 'Wat zijn dat eigenlijk voor bonen in de titel?' Een vraag die mij tot dan toe nog niet had beziggehouden. Hoewel de naam van de bonensoort nergens in de roman wordt genoemd en ook niet echt van belang is voor een beter begrip van noch de titel noch de inhoud van het boek, ervoer ik deze eigenlijk voor de hand liggende vraag als bijzonder scherpzinnig en inspirerend. Er zijn mij in de maanden daarna veel van dit soort scherpzinnige en inspirerende vragen gesteld', schrijft Lesman in zijn verslag van het verblijf. In februari nam de Poolse schrijfster **Olga Tokarczuk** haar intrek in het instituut om aan een nieuwe roman te werken. Tokarczuk verbleef aan het NIAS op voordracht van uitgeverij De Geus waar verschillende van haar romans in vertaling zijn uitgekomen.

Voor het academisch jaar 2009–2010 zijn inmiddels **Maria van Daalen** voor de positie van writer-in-residence en **Barber van de Pol** als translator-in-residence geselecteerd. Zij zullen

beiden pas in februari 2010 hun opwachting aan het NIAS maken, maar woonden op 2 september wel reeds de opening van het academisch jaar bij.

Omi International Arts Center, Ledig House, New York

Het **Omi International Arts Center** beheert het Ledig House in Columbia County, New York. Het Ledig House is een residentie voor beeldend kunstenaars, schrijvers, musici en dansers. Het centrum ontleent zijn naam aan de locatie, het dorpje Omi dat op zo'n tweeënhalf uur (per trein) van New York ligt. Schrijvers en vertalers worden binnen het **International Writers Residency programma** ontvangen. In de maand mei verbleef **Rob Schouten** als eerste auteur op uitnodiging van het FvdL in het Ledig House. Hij werkte daar aan een roman die bij De Arbeiderspers zal verschijnen. In het verslag van zijn verblijf, dat door Rob Schouten als bijzonder inspirerend werd ervaren, zegt hij: 'Ledig House is een relatief klein schrijvershuis, gemiddeld zitten er tussen de zes en tien schrijvers die er aan hun oeuvre werken. Heel verschillende schrijvers overigens: dichters, prozaïsten, non-fictieschrijvers, journalisten. Juist dat multidisciplinaire aspect maakt een verblijf in Ledig House tot een avontuur.'

Banff International Literary Translation Centre

Het **Banff International Literary Translation Centre** in Canada staat open voor vertalers die tenminste één literair boek hebben gepubliceerd en

in de periode dat ze in Banff (willen) verblijven aan een vertaling werken uit het **Frans, Engels of Spaans** van een Canadese of Noord- of Zuid-Amerikaanse auteur. Een joint-residency van vertaler en auteur behoort ook tot de mogelijkheden. Het FvdL nodigt in samenspraak met Banff jaarlijks kandidaten voor deze positie uit.

Lidwien Biekman werkte juni 2009 in Banff aan de vertaling van de roman *The Year of the Flood* (McClelland & Stewart, 2009) van Margaret Atwood. De reis naar Canada heeft tevens tot herhaalde ontmoetingen tussen vertaler en auteur geleid. Uit het verslag van haar verblijf:

‘Mijn verwachtingen waren door de enthousiaste verhalen van een paar collega’s die hier eerder zijn geweest al hooggespannen, maar het is allemaal nog veel fantastischer dan ik dacht. Alles is hier top, de omgeving, de campus, de gebouwen, het restaurant, het uitzicht, de kamers, maar vooral de mensen en de sfeer. De Canadezen zijn erg aardig en relaxed. En we hebben een zeer boeiende en gezellige groep vertalers en auteurs (een Chinese vertaalster/auteur uit Shanghai die bevriend blijkt te zijn met Yiyun Li – van wie ik laatst samen met Gerda Baardman een boek heb vertaald – en die hier werkt aan de vertaling van de nieuwe roman van Kim Echlin; haar Spaanse collega uit Barcelona, Kim Echlin zelf; een Mexicaan die uit de Indiaanse minderheidstaal het Hnahnu vertaalt, er zijn veel Canadezen uit Montréal, een Finse die ook een boek van Atwood heeft vertaald, een Amerikaanse

docent Russisch die Russische poëzie vertaalt, een bekende Amerikaanse vertaalster/auteur die werkt aan de vertaling van de roman van Robert Walser over Goethe; Fransen, Duitsers, Engelsen, enzovoort).’

HALMA-netwerk

Het HALMA-netwerk is een aantal jaar geleden opgezet door het Literarisches Colloquium Berlin. Er zijn inmiddels 27 schrijvershuizen aangesloten en er worden talrijke programma’s georganiseerd ter bevordering van Europese uitwisseling binnen de literatuur.

Het geboden programma bestaat uit een verblijf van een maand op twee verschillende plekken voor twee aanvragers. Het Fonds investeert in het HALMA-netwerk door de Nederlandse schrijvers te voorzien van een reis- en verblijfsbeurs.

In 2009 hebben twee dichters als eerste deelnemers het HALMA-netwerk kunnen testen. **Hagar Peeters** vertrok in juni naar de Alte Schmiede in Wenen. Zij heeft gedurende haar verblijf gewerkt aan een lang gedicht over de affaire Fritzl, met cultuurhistorische verwijzingen naar Freud, Von Hoffmannsthal en Goethes *Faust*.

Het Literarisches Colloquium aan de Berlijnse Wannsee bood in oktober onderdak aan **Johanna Geels** zodat zij in alle rust kon werken aan haar tweede dichtbundel die in 2010 zal verschijnen bij uitgeverij Atlas.

Vollezele

In Villa Hellebosch was in 2009 plaats voor twee Nederlandse auteurs. Op uitnodiging van onze Vlaamse partner Het Beschrijf reisde **Jan Willem Anker** in maart af naar België om te

werken aan een reeks gedichten over vandalisme. **Marian Boyer** verbleef in september in de villa om in alle rust te werken aan haar vierde boek, een roman-in-verhalen.

NIA (Nederlands Instituut Athene)

Het FvdL en het NIA in Griekenland bieden sinds 2005 schrijvers en vertalers de mogelijkheid met een reisbeurs in het appartement van het Instituut te werken. Dit jaar verbleven Hero Hokwerda, Eva Gerlach en Mustafa Stitou er elk enkele weken.

Hero Hokwerda was in januari twee weken in Athene om de vertaling van Rhea Galanaki’s *Stille, diepe wateren. De schaking van Tasoula* af te ronden. Het stelde hem tevens in de gelegenheid enkele vertaalkwesties te bespreken met de auteur. Hokwerda hield tijdens zijn verblijf een lezing in het NIA over ‘De vergrieksing van Thessaloniki in de twintigste eeuw’. In mei bracht **Eva Gerlach** enkele weken door aan het NIA. Haar verblijf inspireerde haar tot ‘een stroom langere en kortere gedichten rond “doden en goden”’. Op een van haar laatste Atheense avonden las zij op de binnenplaats voor uit eigen werk. **Mustafa Stitou** tenslotte verbleef in september in Athene waar hij werkte aan gedichten rond het onderwerp ‘droom’ voor zijn nieuwe bundel. Tevens verzorgde hij een literaire avond over eigen werk onder de titel ‘Hollandse ansichten’.

INTERCULTUREEL LETTERENBELEID

De werkgroep intercultureel letterenbeleid bestond in 2009 uit de adviesraadsleden Adriaan Krabbendam en Iris van Erve en projectmedewerker

intercultureel beleid, Ronald Bos. De werkgroep selecteerde binnengekomen manuscripten en adviseerde over subsidieaanvragen en de coaching van schrijvers. Ook adviseert de werkgroep het bestuur over voortgang en veranderingen van het intercultureel beleid met het oog op de fusie.

In 2009 beleefde het intercultureel letterenbeleid haar tienjarig jubileum en werd met de nieuwe KulturA-regeling het werkterrein uitgebreid naar de Antillen en Aruba.

Tien jaar intercultureel beleid

September 1999 kreeg het FvdL voor het eerst vanuit het Ministerie van OCW een extra budget voor intercultureel beleid. Eerder adopteerde de VvL een door Karlijn Stoffels begin jaren negentig opgerichte groep Wereldschrijvers, die gevluchte schrijvers ondersteunde. De schrijversvakbond kwam op voor de sociale belangen van deze groep, maar was niet de aangewezen instelling om deze schrijvers inhoudelijk te ondersteunen. Het FvdL nam deze taak op zich. Het Fonds ondersteunde en ondersteunt de schrijvers – migranten en vluchtelingen – bij het vinden van een uitgever voor hun werk en het NLPVF subsidieert uitgeverij die hun boeken publiceren. In de loop der jaren is daarbij het accent verschoven van ‘vertaalhulp’ naar ‘coaching’. Aanvankelijk werden auteurs via proefvertalingen en de zogenoemde introductiecahiers bij uitgeverij geïntroduceerd, nu worden zij bij het vervolmaken van hun (veelal) Nederlandstalige manuscript gecoacht

en redactioneel begeleid. Op deze wijze vonden bijvoorbeeld auteurs als Stipo Jelec, Shakila Azizzada en Babah Tarawally hun weg in het literaire landschap van de Lage Landen. Daarnaast worden schrijvers begeleid naar literaire podia, en is er de mogelijkheid subsidies te verstrekken aan organisaties die cultureel diverse literaire activiteiten opzetten. Met ingang van 2009 zijn ook de activiteiten ten behoeve van de Antillen, Aruba en Suriname ondergebracht bij de projectmedewerker intercultureel beleid.

Coaching & publicaties

Het aantal talentvolle auteurs dat coaching ontvangt is ook dit jaar weer toegenomen. De coaching is steeds meer – maar niet alleen – gericht op schrijvers die zijn begonnen in het Nederlands te schrijven. Een achttal schrijvers uit Albanië, de Antillen, Iran, Kaap Verdië, Sierra Leone, Somalië en Servië werden gecoacht door Graa Boomsma, Jasper Henderson, Adriaan Krabbendam, Ed' Korlaar, Sjoerd Kuyper, Koen Stassijns en Hans van Wetering. Dit heeft geresulteerd in uitgeversbelangstelling voor meerdere manuscripten-in-wording. Ook zijn met uitgevers afspraken gemaakt over publicaties die in 2010 zullen verschijnen.

'Interculturele' auteurs die reeds hun weg naar een uitgeverij hebben gevonden kunnen een beroep doen op de reguliere stimulerings- en werkbeursregeling.

Eerdere inspanningen van het FvdL en het NLPVF binnen het intercultureel beleid resulteerden in 2009 in de

volgende publicaties:

- de roman *Landwee* van **El Mahdi Acherchour** (Van Gennepe; vertaling Henne van der Kooy)
- de dichtbundel *Verblijf op papier* van **Juan Heinsohn Huala** (Douane)
- dichtbundel *De digitale paus* van **Albana Shala** (uitgeverij P.; vertaling Andrea Grill)
- het reisverslag *Democratie kun je niet eten* van **Alphonse O. Muambi** (KIT publishers).

Verhalenwedstrijd

November 2009 is – overeenkomstig de in het Beleidsplan 2009-2012 uitgesproken intentie binnen het intercultureel beleid de mogelijkheden op het gebied van de kinder- en jeugdliteratuur nader te onderzoeken – de **kinderverhalenwedstrijd Troepiaal** gelanceerd door het FvdL i.s.m. het NLPVF, uitgeverij Lemniscaat en Boekids. Ook werd hiervoor de website www.troepiaal.org ontwikkeld. Doel is talentvolle auteurs van kinderverhalen op te sporen, in het bijzonder auteurs van niet-westerse komaf, maar de wedstrijd staat open voor iedereen. De jury bestaat uit Khalid Boudou, Toin Duijx, Liesbeth ten Houten en Raoul de Jong. De prijsuitreiking zal plaats vinden op 28 maart 2010 in Den Haag, tijdens Boekids Literair Jeugdfestival. De hoofdprijs bedraagt € 1.500 en deelname aan een masterclass Schrijven voor kinderen.

Suriname

De Stichting Schrijversvakschool Paramaribo is, onder meer met steun van het FvdL, in 2008 opgericht met het doel het literair schrijven in Suri-

name te bevorderen. Ruth San a Jong is directeur van de schrijversschool. In 2009 startte het tweede studiejaar met 14 studenten. Een aantal vaste docenten uit Suriname en gastdocenten uit Nederland, onder anderen Louis Stiller en Michiel van Kempen, verzorgen het programma. Ronald Bos heeft in november Suriname ter oriëntatie bezocht en gesproken met Ruth San A Jong en cultureel attaché Sandra Ammer Singh over de Schrijversvakschool, die financieel ook door de ambassade wordt ondersteund. Een opleiding die van groot belang wordt geacht voor de verbetering van de kwaliteit van de literaire productie in Suriname.

De KulturA regeling

In 2009 werd de zogenoemde KulturA-regeling (zie www.regeling-kultura.nl) geïntroduceerd; hiermee kwam het contact met de literaire wereld op de Nederlandse Antillen en Aruba voor het intercultureel beleid in een nieuw perspectief. De regeling ondersteunt projecten die de culturele infrastructuur op de Nederlandse Antillen en Aruba en de (internationale) uitwisseling versterken. KulturA is een gezamenlijk initiatief van zes publieke cultuurfondsen – de Mondriaan Stichting, het Fonds BKVB, het NFPK+, het Fonds voor Cultuurparticipatie, het FvdL en het NLPVF – en is bedoeld als aanvulling op de reguliere ondersteuningsmogelijkheden. Het Mondriaanfonds beheert de, deels door het ministerie van OCW ter beschikking gestelde, gelden en regelt de besteding daarvan met onder meer de letterenfondsen.

Bij de introductie van de KulturA-regeling heeft Ronald Bos – samen met Suzanne Meeuwissen van het NLPVF – tweemaal de Antillen bezocht en gesproken met schrijvers, dichters, uitgevers en bibliotheken aldaar (zie daarvoor de blog regelingkultura.wordpress.com). Op de Antillen blijkt een grote behoefte aan redacteurs. Daarnaast wordt er gezocht naar betere publicatiemogelijkheden. Bij de presentatie van de KulturA regeling in Teatro Luna Blou op Curacao in mei 2009 waren zo'n 100 mensen aanwezig.

Via de KulturA-regeling heeft literair festival De literaire tippelzone in Willemstad (Curaçao) weer doorgang kunnen vinden. Daarnaast melden nu ook Antilliaanse schrijvers met manuscripten zich bij het Fonds. Voor de toekomst van het Fonds-beleid is een belangrijke vraag wat er gaat gebeuren met de positie van het Papiaments, zodra de BES-eilanden (Bonaire, Saba en St. Eustatius) een openbaar lichaam van Nederland worden.

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

GUIDO GOLÜKE

Guido Golüke (1949) debuteerde als schrijver, maar zijn hoofdberoep is vertaler Engels. Op zijn 4,5 meter plank (met originelen en herdukken) staan Hunter S. Thompson, V.S. Naipaul, Martin Amis, Jack Kerouac, Truman Capote, Cormac McCarthy, Norman Mailer, William Faulkner, John Dos Passos en vele anderen. Hij werkt nu aan *Our Story Begins*, 'waaninnig goeie verhalen van Tobias Wolff', en geeft les aan de VertalersVakschool.

'Prijzen heb ik niet gewonnen; één keer, in 1998, stond ik op de shortlist voor de Aristeionprijs. Geen hoofdprijs maar wel drie dagen in taxi's door Stockholm toeren met andere genomineerden en 's avonds veel whisky en aquavit met zijn allen op een hotelkamertje. De winnaar van de jackpot nam daar niet aan deel - die was er met zijn vrouw.'

Zijn eerste Fondssubsidie waren vier toekenningen tegelijk, in 1975. Een was een additioneel van 1.500 gulden voor zijn eerste roman, *Het vlekkenbeest*. Twee waren additionelen, van 3.500 en 1.200 gulden, voor zijn eerste vertalingen, de *Angst en Walging* boeken van Hunter S. Thompson. Nummer vier was een werkbeurs. 'Waarschijnlijk voor mijn volgende roman, *Ik ben er morgen niet*.' Die verscheen in 1977 en is - voorlopig - Guido's laatste. Het ging dus goed. 'Ben jij gek? Ik vertaalde me te pletter en ik was altijd blut.'

In 1970 deed hij toelatingsexamen voor wat later het Instituut voor Vertaalkunde zou heten. Hij had zich in zijn diensttijd grondig voorbereid. Sergeant Golüke (later gewoon soldaat Golüke, want 'het protest begon in mij te broeien en ik ben op eigen verzoek om ideologische redenen gedegradeerd') las veel ('voor mijn algemene ontwikkeling') en volgde een schriftelijke cursus Engels bij de LOI. 'Daarom ben ik geslaagd.'

Student Golüke zat dag en nacht te typen. Een buurman kwam eens kijken. 'Hij zegt: schrijf jij soms een boek of zo? Ik zeg: ja. Hij zegt: o.' *Het vlekkenbeest* verscheen in 1974 bij De Bezige Bij, waar Guido meteen ook als vertaler aan de slag kon. 'Ik kreeg vanaf het begin voor alles additioneel, maar daar kon je niet van leven - zeker niet met een gezin.' Soms moest hij een baantje erbij nemen. 'Ik heb nog vliegtuigen gewassen, van buiten, met een heel lange bezem.' Een moreel dieptepunt was een bezoek aan de Sociale Dienst, waar hij een lening aanvroeg. 'Als overbrugging, tot ik een boek af had. Ik ben toen totaal ontploft, want ze stelden voor dat ik een uitzendbaan zou nemen, dan kon ik mijn hobby in de avonduren uitoefenen.'

In 1978 hoorde hij van Peter Versteegen dat je ook als vertaler werkbeurzen kon krijgen. 'Ja, stom, ik had die dingen niet goed op een rij. Toen ik eenmaal in de werkbeurzen zat ging het steeds beter. Dankzij het Fonds ben ik blijven vertalen, anders was ik al lang opgehouden.'

Subsidies 2009

W

WERKBEURZEN SCHRIJVERS

Een werkbeurs is een projectsubsidie, bestemd voor het schrijven van een nieuw Nederlands- of Friestalig literair werk, dat zal verschijnen bij een professionele uitgeverij en dat in de reguliere boekhandel verkrijgbaar zal zijn. Een werkbeurs bedraagt minimaal € 4.500 en maximaal € 68.000 per boek; dit bedrag is belastbaar. Over het algemeen zal een auteur die een hoge werkbeurs ontvangt, gedurende enkele jaren aan het manuscript werken en de beurs over meerdere jaren verspreid opnemen. Bij het bepalen van de hoogte van de beurs wordt vooral gelet op de literaire kwaliteit van het eerder in boekvorm gepubliceerde werk. Daarbij ligt de nadruk op het recent verschenen werk. Daarnaast zijn de kwalitatieve ontwikkeling van het werk, het werkplan (inhoudelijke kwaliteit; geplande tijdsinvestering in verband met omvang en research), de mate van realisering van eerdere werkplannen en het publicatieritme van de auteur van belang. De regeling kent een inkomensgrens, die in 2009 € 51.000 bedroeg. De hieronder genoemde projecttitels zijn vaak nog slechts werktitels.

A

Thomas van Aalten

€ 15.000

voor de roman **Eindhalte Dubai**
-Nieuw Amsterdam-

Clark Accord

€ 10.000

voor de historische roman **Plantage d'Amour** -Nijgh & Van Ditmar-

Al Galidi

€ 30.000 en € 20.000

voor de roman **De autist en de postduif** en de dichtbundel **Digitale hemelvaart** -Meulenhoff-

Robert Anker

€ 50.000

voor het schrijven van een roman
-Querido-

B

Guus Bauer

€ 7.500

voor de roman **De hoed op de golven**
-Signatuur-

Sevtap Baycili

€ 5.000

voor de jeugdroman **Elif en de jongen op blote voeten** -Lemniscaat-

Kees van Beijnum

€ 30.000

voor de roman **EX** -De Bezige Bij-

Peter Bekkers

€ 20.000

voor de roman **Zeven** -De Geus-

Roel Bentz van Berg

€ 25.000

voor de roman **Het leven van een ander** -Augustus-

Wilco Berga

€ 15.000

voor de Friestalige verhalenbundel **Perdido** -Útjouwerij Fryslân-

H.C. ten Berge

€ 45.000

voor de documentaire roman **De stok van Schopenhauer** -Atlas-

Aristide von Bienefeldt

€ 10.000

voor de roman **Gekonfijt of gemalen, een modern muizenspookje**
-Meulenhoff-

Carli Biessels

€ 10.000

voor de jeugdroman **Den Helder**
-Lannoo-

Catharina Blaauwendraad

€ 7.500

voor de dichtbundel **Interbellum**
-Nieuw Amsterdam-

Marion Bloem

€ 35.000

voor een familie-epos
-De Arbeiderspers-

Mark Boog

€ 40.000

voor de roman **Het lot valt altijd op Jona** -Cossee-

Alex Boogers

€ 5.000

voor de voltooiing van een roman
-Podium-

Machiel Bosman

€ 25.000

voor het literair non-fictieboek **Willem III en de invasie van Engeland** -Athenaeum-Polak & Van Gennepe-

Matthijs van Boxsel

€ 30.000

voor het literair non-fictie en fictie boek **Handboek Bâtafysica** -Querido-

Marian Boyer

€ 20.000

voor de roman **Hoe het steeds erger werd en waarom dat niet erg was**
-De Geus-

Laura Broekhuysen

€ 7.500

voor de roman **De ambitie** -Querido-

Flip Broekman

€ 15.000 en € 10.000

voor het muziektheaterstuk **Moederliefde** en het toneelstuk **Het leven volgens Emma** -Hummelinck Stuurman Theaterbureau-

Jan Brokken

€ 45.000

voor het literair non-fictieboek **Het sluisje 1944** -Atlas-

D

Henri Van Daele

€ 20.000

voor de historische (jeugd)roman **De Heksen van Laarne** -Manteau-

Kreek Daey Ouwens

€ 15.000

voor de bundel prozagedichten **Meneer Danie maait ook de bloemen**
-Querido-

Hans Dekkers

€ 25.000

voor de roman **Control Q** -Contact-

Peter Delpout

€ 25.000

voor de roman **Het verhoor**
-Augustus-

Kristien Dieltiens

€ 15.000

voor de historische jeugdroman **Kelderkind** -Clavis-

Robert van Dijk

€ 7.500

voor het avondvullend toneelstuk **Wacht** -Toneelgezelschap Cowboy bij Nacht-

Peter Drehmanns

€ 20.000

voor de roman **De begeleider**
-Querido-

Inez van Dullemen

€ 30.000

voor de roman **Een reis door de tijd**
-De Bezige Bij-

G

Bibi Dumon Tak

€ 20.000

voor een jeugdroman in de Slash-reeks *-Querido-*

Lida Dykstra

€ 10.000

voor een Friestalige roman voor volwassenen **Ik, Anna** *-Útjouwerij Fryslân-*

E

Gerard van Emmerik

€ 25.000

voor de roman **Kippen** *-Nieuw Amsterdam-*

Rob van Essen

€ 15.000

voor de roman **Alles komt goed** *-Nieuw Amsterdam-*

F

Herman Franke

€ 50.000

voor deel vier van de doorlopende roman **Voorbij ik en waargebeurd** *-Podium-*

Kester Freriks

€ 20.000

voor de roman **Blauw fluweel** *-Meulenhoff-*

Erik-Ward Geerlings

€ 12.250

voor het avondvullend toneelstuk **Verzoening** *-Toneelgroep Het Zuidelijk Toneel-*

Eva Gerlach

€ 55.000

voor het schrijven van een bundel proza en poëzie *-De Arbeiderspers-*

Hans Groenewegen

€ 30.000

voor de essaybundel **Uit het hoofd in het hart** *-Wereldbibliotheek-*

Jacob Groot

€ 35.000

voor de dichtbundel **Sterspeler** *-De Harmonie-*

Kees 't Hart

€ 50.000 en € 20.000

voor de roman **Hoogtevrees** en voor een verhalenbundel *-Querido-*

Tsjêbbe Hettinga

€ 45.000

voor een Friestalige dichtbundel *-Friese Pers Boekerij-*

Margriet Heymans

€ 15.000

voor een boek met teksten, beeldverhalen en tekeningen, deels proza, deels graphic novel *-Querido-*

Hein Jaap Hilarides

€ 7.500

voor de Friestalige roman **It wetter, it midden en de rûs** *-Friese Pers Boekerij-*

H

Ineke Holzhaus

€ 7.500

voor de dichtbundel **Elektra** *-Wagner & Van Santen-*

Niels 't Hooft

€ 10.000

voor de roman **Sexy Sadie** *-Querido-*

Ingrid Hoogervorst

€ 15.000

voor de novelle of kleine roman **Bloed** *-De Bezige Bij-*

Sylvia Hubers

€ 7.500

voor de dichtbundel **Vandaar dit huwelijksleven** *-Prometheus-*

Bennie Huisman

€ 10.000

voor de Friestalige novellenbundel **Lytse histoarje fan myn langst** *-Útjouwerij Fryslân-*

J

Tjitske Jansen

€ 10.000

voor de dichtbundel **Steigers** *-Podium-*

Atte Jongstra

€ 68.000

voor het literair non-fictieboek **Kristallisatie** *-De Arbeiderspers-*

Lieve Joris

€ 50.000

voor het literair non-fictieboek **Azië-Afrika** *-Augustus-*

Mensje van Keulen

€ 30.000

voor de roman **In besloten kring** *-Atlas-*

Gijsje Kooter

€ 10.000

voor het avondvullend toneelstuk **Ben ik god?** *-Theaterboek-*

Onno Kusters

€ 7.500

voor de dichtbundel **Anatomie van het slik** *-Weideblik-*

Bart Koubaa

€ 25.000

voor de roman **M** *-Querido-*

Anke Kranendonk

€ 10.000

voor de jeugdroman **Doe dag weg** *-Lemniscaat-*

L

Liesbeth Lagemaat

€ 15.000

voor de dichtbundel **Het uur van de pad** *-Wereldbibliotheek-*

Tessa Leuwsha

€ 12.500

voor de roman **Over vrouw en man** *-Augustus-*

Ted van Lieshout

€ 20.000

voor het gedichtenverzamelboek **Hou van mij** *-Leopold-*

Tomas Lieske

€ 55.000

voor een nieuwe roman *-Querido-*

N**Thérèse Major****€ 7.500**

voor haar aandeel in de (brieven) roman **Een vader van papier** –*Nieuw Amsterdam*–

Hedda Martens**€ 30.000**

voor de roman **Philip Boode, of de Algemene Dag** –*Querido*–

Willem Melchior**€ 30.000**

voor de novelle of kleine roman **Ave Verum Corpus** –*Atlas*–

Erik Menkveld**€ 10.000**

voor de voltooiing van de roman **Het grote zwijgen** –*Van Oorschot*–

Tosca Menten**€ 7.500**

voor het kinderboek **Dummie de mummie en de farao van Hapsetoet** –*Van Goor*–

Jan van Mersbergen**€ 35.000**

voor een nieuwe roman –*Cossee*–

Nicolien Mizze**€ 5.000**

voor de voltooiing van de roman **Over Leven en Schrijven** –*Nijgh & Van Ditmar*–

Els Moors**€ 10.000**

voor de novelle **Le retour d’Alice** –*Nieuw Amsterdam*–

Emanuel Muris**€ 7.500**

voor het avondvullend toneelstuk **En verlos ons van onze demonen** –*Art Buro Limburg*–

Marleen Nelen**€ 7.500**

voor de historische jeugdroman **Wintertijd** –*Davidfonds*–

Leonard Nolens**€ 50.000**

voor een nieuwe dichtbundel –*Querido*–

Joris Note**€ 35.000**

voor de essaybundel **Literatuur en politiek** –*De Bezige Bij*–

Cyrille Offermans**€ 20.000**

voor de roman **Dood van een leraar** –*Cossee*–

Hanneke Paauwe**€ 15.000**

voor de theatertekst **Falsch!** –*Villanella*–

Monika Van Paemel**€ 30.000**

voor een nieuwe roman in verhalen –*Querido*–

Bodil de la Parra**€ 10.000**

voor een nieuw avondvullend toneelstuk

N**C****P****Elvis Peeters****€ 35.000**

voor de roman **De sfeer van grote dagen** –*Podium*–

Hagar Peeters**€ 25.000** en **€ 10.000**

voor een dichtbundel en een roman –*De Bezige Bij*–

Ester Naomi Perquin**€ 10.000**

voor de dichtbundel **Celinspectie** –*Van Oorschot*–

Durk van der Ploeg**€ 25.000**

voor de historische, Friestalige roman **Mei de noordersinne** –*Friese Pers Boekerij*–

Barber van de Pol**€ 20.000**

voor het essayistisch en tegelijk verhalend boek **Zingen is geluk** –*Lemniscaat*–

Margryt Poortstra**€ 25.000**

voor de Friestalige verhalenbundel **Alias** –*Útjouwerij Fryslân*–

R**Maya Rasker****€ 15.000**

voor de roman **Tweede huid** –*Prometheus*–

Robin Raven**€ 5.000**

voor de jeugdroman **Milo** –*Van Goor*–

Daan Remmerts de Vries**€ 10.000** en **€ 5.000**

voor de jeugdroman **Bernie King in een donkere spiegel** en het prentenboek **Voordat jij er was** –*Querido*–

Marc Reugebrink**€ 40.000**

voor de roman **Het vergeten huwelijk** –*Meulenhoff/Manteau*–

Kees Ruys**€ 35.000**

voor het literair non-fictieboek **Aya Zikken, Indië en Indonesië** –*Atlas*–

S**Aline Sax****€ 10.000**

voor de historische adolescentenroman **De Aflossing** –*Clavis*–

Victor Schiferli**€ 30.000**

voor de dichtbundel **Bewaar me** –*De Arbeiderspers*–

Allard Schröder**€ 40.000**

voor de roman in verhalen **Wenst** –*De Bezige Bij*–

Greta Seghers**€ 10.000**

voor de roman **Mijn wraak is een lied** –*De Arbeiderspers*–

Ibrahim Selman**€ 10.000**

voor de roman **Aline** –*Meulenhoff*–

Anja Sicking

€ 7.500

voor een nieuwe roman *-Contact-*

Pauline Slot

€ 25.000

voor de historische roman **Maruca**
-De Arbeiderspers-

Rosita Steenbeek

€ 7.500

voor de roman **Rose, de moeder van mijn moeder** *-De Arbeiderspers-*

Marita De Sterck

€ 30.000

voor de cross-overroman **Het Parcours** *-Querido-*

Chris De Stoop

€ 40.000

voor het verhalend non-fictieboek **Vrede zij met u, zuster** *-De Bezige Bij-*

Peter Swanborn

€ 7.500

voor de dichtbundel **Tot ook ik verwaai** *-Podium-*

Naema Tahir

€ 15.000 en **€ 10.000**

voor de roman **De martelares, een monologue intérieur** en de essaybundel **Elegante emancipatie**
-De Geus-

Hans Tentije

€ 20.000

voor de prozabundel **De wereldse tijd**
-De Harmonie-

Chiara Tissen

€ 10.000

voor de roman dan wel novelle **Brief aan de zoon die ik jou gegund had**
-Querido-

Carolina Trujillo

€ 20.000

voor de roman **De mannen van Ruperta Jones** *-Meulenhoff-*

Anton Valens

€ 15.000

voor de roman **Ont** *-Augustus-*

Jan Veldman

€ 10.000

voor het muziektheaterstuk **Help!**
-Theatergroep Max.-

Edward van de Vendel

€ 20.000 en **€ 15.000**

voor de jeugdroman **Onder schot**
-Leopold- en voor de stripgedichtenbundel **Draken met stekkers**
-Querido-

Kathleen Vereecken

€ 20.000

voor de historische adolescentenroman **Zijde** *-Lannoo-*

Arjan Visser

€ 25.000

voor de roman **Hotel Linda**
-De Arbeiderspers-

Erik Vlaminck

€ 55.000

voor een nieuwe roman
-Wereldbibliotheek-

W

Henk van der Waal

€ 25.000

voor de dichtbundel **Dubbelstem**
-Querido-

Elly de Waard

€ 30.000

voor de dichtbundel **Roofzonen**
-De Harmonie-

Hans van de Waarsenburg

€ 10.000

voor de dichtbundel **Verdwenen en toch bewaard** *-Wereldbibliotheek-*

Cornelis van der Wal

€ 5.000

voor een Friestalige bundel met korte verhalen *-Bornmeer-*

Helga Walop

€ 7.500

voor de roman **De 6 Factor**
-De Arbeiderspers-

Bette Westera

€ 7.500

voor het non-fictieboek voor de jeugd **Ober! Er zwemt een kwal door mijn soep!** *-De Fontein-*

L.H. Wiener

€ 45.000

voor de roman **Onderwijsroman**
-Contact-

Tanneke Wigtersma

€ 7.500

voor de jeugdroman **Baby Sarah**
-Querido-

Menno Wigman

€ 15.000

voor de essaybundel **Red ons van de dichters** *-Prometheus-*

Harmen Wind

€ 25.000

voor de roman **De dwaling**
-De Arbeiderspers-

Koos van Zomeren

€ 35.000

voor het literair non-fictieboek **Naar de natuur** *-De Arbeiderspers-*

Z

STIMULERINGSBEURZEN SCHRIJVERS

Een stimuleringsbeurs is bestemd voor recent gedebuteerde schrijvers. Het fonds beoogt met deze regeling talentvolle beginnende schrijvers te stimuleren in hun literaire werk: met een stimuleringsbeurs kan een tweede boek gerealiseerd worden. De beurs kan éénmaal worden aangevraagd. Een stimuleringsbeurs bedraagt minimaal € 3.500 en maximaal € 10.000.

A

Mischa Andriessen

€ 4.500

voor zijn dichtbundel **Huisverraad** op basis van zijn debuut **Uitzien met D.** -De Bezige Bij-

Agaath Arends

€ 3.500

voor haar non-fictiewerk **Het leven** op basis van haar debuut **Het land** -Zwerk-

B

Hannah Bunting

€ 9.000

voor haar roman **De geboren winnaar** op basis van haar debuut **Honderd woorden voor grijs** -Querido-

C

Sofie Cerutti

€ 3.500

voor haar dichtbundel **Restwarmte** op basis van haar debuut **160 tekens** -Meulenhoff-

E

Marcel van Engelen

€ 7.000

voor zijn non-fictiewerk **Het kasteel** op basis van zijn debuut **De gelukzoeker** -De Bezige Bij-

Edwin de Groot

€ 3.500

G

voor zijn Friestalige dichtbundel **Elk jier bloeit de soerstale** op basis van zijn debuut **Ik skip** -Bornmeer-

H

Krijn Peter Hesselink

€ 4.500

voor zijn dichtbundel **Stil alarm** op basis van zijn debuut **Als geen ander** -Nieuw Amsterdam-

J

Pia de Jong

€ 7.000

voor haar roman **Esther Esther** op basis van haar debuut **Lange dagen** -Prometheus-

K

Gawie Keyser

€ 7.000

voor zijn roman **Landman** op basis van zijn debuut **De donkere kant van de straat** -LJ Veen-

Richard de Nooy

€ 9.000

N

voor zijn roman **Zo zacht als staal** op basis van zijn debuut **Zes beetwonden en een tetanusprik** -Nijgh & Van Ditmar-

P

Sanne Parlevliet

€ 9.000

voor haar jeugdboek **Juttersjong** op basis van haar debuut **Zus** -Van Goor-

Marieke van der Pol

€ 4.500

voor haar roman **De ronde van Cyprus** op basis van haar debuut **Bruidsvlucht** -De Arbeiderspers-

S

Maarten Schinkel

€ 4.500

voor zijn roman **Narcissus** op basis van zijn debuut **Drie** -Meulenhoff-

V

Tom Van de Voorde

€ 3.500

voor zijn dichtbundel op basis van zijn debuut **Vliesgevels filter** -Poëziecentrum-

INEZ VAN DULLEMEN

Inez van Dullemen (1925)

is schrijfster. Ze debuteerde in 1949 met *Ontmoeting met de andere*. Er volgde een imposant oeuvre van romans, zoals *Vroeger is dood*, *Luizenjournaal* en *Heldendroom*, en reisboeken, onder meer *Op zoek naar een olifant* en *iViva Mexico!* Ze heeft zojuist haar nieuwste werk afgerond: *Vogelvlucht*, 'een mozaïekwerk van herinneringen aan mijn leven'. En nu? 'Ik weet niet of er nog iets komt, want ik ben al oud en er kan van alles gebeuren. Maar ik ben gek op reizen, dus misschien heet mijn volgende boek *Een oud vrouwtje op reis*.'

Ze ontving een eervolle vermelding bij de Reina Prinsen Geerligsprijs (1949), de Jan Campertprijs (1961), de Anna Bijns Prijs (1989), de Henriëtte Roland Holst-prijs (1996) 'en nog wel een stel'.

'Ik weet niet wanneer ik ben begonnen met het aanvragen van werkbeurzen, tien jaar geleden denk ik, terwijl ik al zestig jaar schrijf.'

Hoe zeg je beleefd dat ze volgens het Fonds in 1968 haar eerste werkbeurs kreeg, van 3.000 gulden? Waarschijnlijk voor het schrijven van *Luizenjournaal*? En dat ze sindsdien al meedraait in het subsidiesysteem?

'Meen je dat? Dat herinner ik me helemaal niet!' Al gauw valt de verdenking op haar echtgenoot, toneelregisseur Erik Vos, die, geconsulteerd, 'niet uitsluit' de aanvragen te hebben voorbereid zodat ze alleen nog maar haar handtekening hoefde te zetten. 'Ach,' zegt ze, 'ik doe ook veel voor hem, zoals stukken bewerken en vertalen.'

Haar eerste kennismaking met het verschijnsel subsidie was al in 1950, toen ze na haar debuut een reisbeurs van 2.000 gulden kreeg van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. 'Zomaar, ik had er nog nooit van gehoord.' Ditmaal was haar man onschuldig, want hem ontmoette ze pas op de reis die ze van de beurs maakte. 'Ik denk dat ik was uitgekozen omdat ik toen veel in de publiciteit was.' Haar tocht door Spanje en Frankrijk maakte haar nog reislustiger dan ze al was en legde de kiem voor haar reisboeken. 'Ik vind reisschrijven heerlijk. Je krijgt een wereld aangeboden. Je moet je oren openzetten en je ogen. Je moet speuren - maar ook dat moet je leren.'

Halverwege de jaren negentig vroeg ze een tijd niet aan; ondertussen was het werkbeurzensysteem omgevormd tot de regeling projectwerkbeurzen. Toen deed ze een aanvraag voor Maria Sybilla. 'Ik ben het spoor van de tekenares gaan volgen in Suriname, deed haar tocht na in een uitgeholde boomstam. Voor een dergelijke speurtocht komt het geld heel goed van pas. Ik ga op reis, ik kan een secretaresse betalen die mijn manuscripten op de computer zet en ik heb een werkkamer buitenshuis.'

Ze is bevoorrecht, zegt ze. 'Ik heb altijd kunnen schrijven zonder financiële problemen. Ik had bijverdiensten - ik gaf lezingen, schreef reisbrieven voor *de Volkskrant* - en mijn man verdiende. En er was - en is - de extra armslag van het Fonds.'

BIOGRAFIEËN

De Regeling Schrijversbiografie werd dit jaar - anders dan voorheen - onafhankelijk van het Vlaams Fonds voor de Letteren uitgevoerd. Bij het Nederlandse fonds staat de regeling vanaf 2009 open voor hen die een biografie willen schrijven van een Nederlandse schrijver of letterkundige. Voor biografieën van Vlaamse schrijvers of letterkundigen kan een aanvraag worden ingediend bij het Vlaams Fonds voor de Letteren. Gegevens over de ingediende biografie-aanvragen worden tussen de fondsen uitgewisseld. Doelstelling van de Regeling Schrijversbiografie is biografen financiële ondersteuning te kunnen bieden bij het schrijven van een biografie (kosten voor research, reis- en verblijfskosten) dan wel biografen de mogelijkheid te bieden zich voor een bepaalde tijd (gedeeltelijk) vrij te maken uit een vast dienstverband om zich aan het project te kunnen wijden. Nieuw is dat ook niet-schrijvers onderwerp kunnen zijn indien sprake is van een grote literair-historische betekenis van de persoon voor het Nederlandse of Friese taalgebied. Hierdoor is het ook mogelijk om bijvoorbeeld een biografie te subsidiëren van een literaire uitgever. Nieuw is tevens dat er nu ook stimuleringssubsidies kunnen worden toegekend. Met een stimuleringssubsidie kan een deel van het onderzoek uitgewerkt worden. Na voltooiing van dit deelonderzoek, kan de biograaf in een volgend jaar een vervolgsubsidie aanvragen. De totale subsidie zal niet meer bedragen dan € 40.000.

Lucien Custers

€ 10.000

voor het schrijven van een biografie van J.A. dèr Mouw (1863-1919) die naar verwachting medio 2014 bij uitgeverij Vantilt dan wel Amsterdam University Press zal verschijnen. Custers publiceerde reeds enkele artikelen over Dèr Mouw en schreef een proefschrift over Albert Verwey, getiteld *Dáár was de bron. De Beweging van Tachtig in de ogen van Albert Verwey*. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam (Maarszen, De Ploeg, 1995).

Wim Hazeu

€ 35.000

voor het schrijven van een biografie van Marten Toonder (1912-2005) die naar verwachting op Toonders honderdste geboortedag in 2012 zal verschijnen bij uitgeverij De Bezige Bij. Hazeu schreef eerder de biografieën over Gerrit Achterberg (De Arbeiderspers, 1988), J.J. Slauerhoff (De Arbeiderspers, 1995), M.C. Escher (Meulenhoff, 1998) en Simon Vestdijk (De Bezige Bij, 2005, tevens proefschrift).

Joke Linders & Janneke van der Veer

€ 15.000

voor het schrijven van een biografie van Han G. Hoekstra (1906-1988) die naar verwachting in 2011 bij uitgeverij Querido zal verschijnen. Hoekstra profileerde zich als veelzijdig auteur onder meer als journalist, dichter, auteur voor kinderen, toneelschrijver en criticus. Linders schreef eerder onder meer de biografieën van An Rutgers van der Loeff en Max Velthuijs.

Elisabeth Lockhorn

€ 10.000

voor het schrijven van een biografie van Andreas Burnier (pseudoniem van C.I. Dessaur, 1931-2002) die naar verwachting in 2011 bij uitgeverij Augustus zal verschijnen. Ineke van Mourik en Manja Bakker werken tegelijkertijd voor dezelfde uitgeverij aan een bundeling van de verspreide artikelen van Andreas Burnier.

Bart Slijper

€ 40.000

voor het schrijven van een biografie van Willem Kloos (1859-1938) die naar verwachting in 2013 zal verschijnen bij uitgeverij Prometheus/Bert Bakker. Slijper promoveerde eerder op de biografie van J.C. Bloem, getiteld *Van alle dingen los: het leven van J.C. Bloem* (De Arbeiderspers, 2007).

Marjo van Soest

€ 25.000

voor het schrijven van een biografie van Emmy van Lokhorst (1891-1970) die naar verwachting in 2011 dan wel 2012 zal verschijnen bij uitgeverij Nijgh & Van Ditmar. De schrijver en toneelcriticus Van Lokhorst speelde ook een belangrijke rol in het Nederlandse literaire leven na de Tweede Wereldoorlog door haar vele activiteiten op redactioneel en organisatorisch vlak (redacteur van literaire tijdschriften *Ad Interim* en *De Gids*, secretaris van de Vereniging van Letterkundigen etc.).

Monica Soeting

€ 35.000

voor het schrijven van de biografie van Cissy van Marxveldt (pseudoniem van Sietske de Haan, 1889-1948) die naar verwachting in 2012 zal verschijnen bij uitgeverij Contact. Soeting schreef al enkele artikelen over Cissy van Marxveldt en over het genre van de biografie in het algemeen. Zij is hoofdredacteur van het *Biografie Bulletin*.

REISBEURZEN

Reisbeurzen zijn projectsubsidies voor schrijvers en vertalers van literair werk in het Nederlands of Fries die een aantal dagen of weken in binnen- of buitenland willen verblijven. De reisbeurzen kunnen worden aangewend voor een specifiek literair project dat in boekvorm zal verschijnen, maar kunnen ook worden bestemd voor research of deelname aan activiteiten die verdieping van het eigen literaire werk of reflectie daarop beogen.

Karin Anema

€ 5.000

voor een reis naar Ethiopië om research te doen voor een literair reisverhaal waarin de heterogeniteit van het land wordt belicht.

Clark Accord

€ 1.500

kreeg een bijdrage voor een reis naar Suriname om research te doen voor zijn nieuwe roman, waarin de Suri-naamse plantages een belangrijke rol spelen.

Mari Alföldy

€ 500

kreeg een bijdrage voor een reis naar Hongarije waar zij in het Hongaarse Vertalershuis aan meerdere vertaalprojecten heeft gewerkt.

Reggie Baay

€ 1.735

voor een reis naar Indonesië om research te kunnen doen voor een historische roman.

Jan Baeke

€ 700

werd in staat gesteld om in Barcelona het 5e Internationale E. Poetry Festival te bezoeken. Naast presentatie van eigen werk had het bezoek tevens tot doel goed zicht te krijgen op de nieuwste ontwikkelingen op het terrein van de digitale poëzie en digitale literatuur.

Marion Bloem

€ 1.000

kreeg een bijdrage voor een reis naar Indonesië om research te doen voor haar roman *Vervlochten grenzen* die augustus 2009 bij *De Arbeiderspers* is verschenen.

Yond Boeke en Patty Krone

€ 1.050

werden in staat gesteld om een paar dagen op Sicilië onderzoek te doen voor de vertaling *Baas Don Gesualdo* van Giovanni Varga die inmiddels bij Athenaeum-Polak & Van Genneep is verschenen.

Mirjam Boelsums

€ 2.822

reisde naar Brazilië in verband met research voor haar derde boek.

Jan Brokken

€ 1.672,50

reisde naar Estland ten behoeve van een literair non-fictie boek waarin de turbulente geschiedenis van de Baltische landen centraal staat.

Edgar de Bruin

€ 558

reisde naar Tsjechië om met de auteur Jáchym Topol te overleggen. De Bruin combineerde dit reisdoel met een bezoek aan de Praagse boekenbeurs ten einde op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de moderne Tsjechische literatuur.

Kiki Coumans

€ 480

ontmoette in Frankrijk de auteur Atiq Rahimi (winnaar van de Prix Goncourt) en deed daar onderzoek in verband met de vertaling van Rahimis' *Syngue sabour*, die inmiddels verscheen als *Steen van geduld*.

Liesbeth Dolk

€ 1421,25

reisde naar het Afrikaanse eiland Sao Tomé voor research ten behoeve van haar biografie over F. Springer (pseudoniem van C.J. Schneider). Het eiland is destijds meerdere malen door Springer bezocht in zijn hoedanigheid als ambassadeur.

Pieter van der Drift

€ 342,50

voor een korte reis naar Italië om Davide Longo en Pietro Grosso te kunnen spreken van wie hij vertalingen van romans voorbereidde.

Jan Gielkens

€ 525

voor een bijdrage aan zijn reis naar de Verenigde Staten waar hij met een beurs van het Omi Art Centre in New York in The Ledig House aan de vertaling van *Die Box* van Grass werkte.

Kees 't Hart

€ 2.000

kreeg een bijdrage voor een reis naar de Verenigde Staten om onderzoek te doen in verband met een roman die in San Francisco gesitueerd is.

Robbert-Jan Henkes

€ 500

werd met een bijdrage in staat gesteld nader onderzoek te doen in Dublin in verband met de voorbereidingen op een hervertaling van *Finnegans Wake* van James Joyce.

J**Lieve Joris****€ 5.062**

kreeg een beurs om Dubai, de Verenigde Arabische Emiraten en China te bezoeken ten behoeve van research voor een nieuw boek.

K**Judith Koelemeijer****€ 1.223**

reisde naar Griekenland voor research ten behoeve van haar derde boek.

N**Silvia Marijnissen****€ 1.050**

werd in staat gesteld om in China deel te nemen aan de Second World Conference on Sinology. Ook deed zij research in boekhandels en bibliotheken voor een lopend vertaalproject.

Marijke van der Meer**€ 187,50**

bezocht in Parijs de legendarische boekhandel *Shakespeare and Company* in verband met de vertaling van *Time was Soft There, a Paris Sojourn at Shakespeare & Co* van Jeremy Mercer, dat als een dubbelportret van de winkel en de eigenaar (George Whitman) gekarakteriseerd kan worden.

Piet Meeuse**€ 2.466**

voor een reis naar Turkije en Israël ten behoeve van een bij De Bezige Bij te verschijnen novelle die zich in deze landen afspeelt.

Tosca Menten**€ 1.233**

werd in staat gesteld om een bezoek aan Egypte te brengen ten behoeve van haar *Dummie de Mummie en de gouden scarabee*, dat inmiddels bij uitgeverij Van Goor is verschenen. De auteur is voornemens om uiteindelijk een trilogie rond de mummie te gaan schrijven.

Rob Molin**€ 10.000**

biograaf van Bertus Aafjes, ontvangt een vergoeding voor de kosten van vele reizen die hij in verband met de research voor de biografie moet maken.

Alphonse Muambi**€ 2.700**

reisde naar Congo voor onderzoek en inspiratie ten behoeve van een roman waarin de hoofdpersoon een Congolees is die in Nederland asiel heeft aangevraagd.

Rachid Novaire**€ 2.100**

voor een reis naar Noord-Irak ten behoeve van zijn derde roman waarin de Fayli-Koerden een belangrijke rol spelen.

Hans Olink**€ 1.000**

biograaf van A. den Doolaard, kreeg een bijdrage voor research in verschillende landen waar Den Doolaard langere tijd verbleef.

N**C****P****Gustaaf Peek****€ 1.895**

voor een reis naar de Verenigde Staten om research te kunnen doen voor een roman over de krijgsgevangenenkampen in de Verenigde Staten tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Irma Pieper**€ 760,50**

heeft Tsjechië bezocht waar zij in bibliotheken en archieven in Praag onderzoek heeft gedaan ter voorbereiding op haar vertaling van een roman van Karel Čapek.

Els van der Pluym**€ 800**

heeft Italië bezocht om research te doen ter voorbereiding op de vertaling van *Il rosa Tiepolo* van Roberto Calasso die in 2010 bij de Wereldbibliotheek zal verschijnen.

Barber van de Pol**€ 1.800**

bracht in Argentinië een bezoek aan de hoofdstad Buenos Aires: de geboorte- en woonplaats van Jorge Luis Borges. Dit ter voorbereiding op de vertaling van de verzamelde poëzie van Borges die bij De Bezige Bij zal verschijnen.

R**Kees Ruys****€ 3.750**

bezocht Indonesië in verband met een literair non-fictie werk over de relatie van de schrijfster Aya Zikken met Nederlands-Indië (waar zij haar jeugd doorbracht) en Indonesië (waar

zij op latere leeftijd vele reizen naar ondernam).

S**Stephan Sanders****€ 3.500**

verbleef in Zuid-Afrika, het decor van de roman die hij momenteel voorbereidt.

Pauline Slot**€ 2.925**

reisde naar Chili en Argentinië om locaties te bezoeken die een rol spelen in haar historische roman in voorbereiding over de eerste vrouw (een Nederlandse) van de Chileense dichter en Nobelprijswinnaar Pablo Neruda.

Roel Smits**€ 790**

voor een reis naar Rusland om onderzoek te doen voor een tweede roman die zich daar afspeelt.

Marita De Sterck**€ 2.965**

reisde naar Australië en bezocht de Artists Aboriginals Corporation om orale verhalen van de Aboriginals op te nemen met het oog op een bewerking voor een publiek van 12+ en volwassenen in Nederland en Vlaanderen.

Maya Sutedja-Liem**€ 1.995**

reisde naar Indonesië om onder meer te overleggen met de schrijfster Nukila Amal wier roman *Cala Ibi* zij aan het vertalen is.

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

MENSJE VAN KEULEN

NK

Mensje van Keulen (1946)

is schrijfster. Ze debuteerde in 1972 met *Bleekers zomer* en schreef romans, verhalenbundels, en kinderboeken. Tot haar oeuvre horen o.a. *De gelukkige*, *Olifanten op een web*, *Tommie Station*, *De laatste gasten* en *Een goed verhaal*. Ze werkt nu aan 'een roman, want ik heb een beurs voor een roman aangevraagd en dus werk ik aan een roman. Maar iemand die fictie schrijft kan zoiets eigenlijk niet zeggen van tevoren'.

Ze werd bekroond met:

- de Zilveren Griffel (1986)
- de Nienke van Hichtumprijs (1991)
- de Vlag en Wimpel (1993)
- de Annie Romeinprijs (2003)
- behaalde een aantal malen de short- en longlists van de AKO- en Libris Literatuurprijs.

'Laatst had ik in een werkbeursaanvraag gezet: "De roman zal op diverse locaties spelen, en kent uiteenlopende personages." Dat vond ik al heel wat. Vroeger schreef je gewoon: "Voor het schrijven van een roman." Maar omdat ze tegenwoordig meer tekst wensen, had ik erbij vermeld dat een van mijn personages vermoedelijk iets met een kerkhof van doen zou hebben. Ik kreeg een reactie: of ik wat preciezer kon zijn. Want als ik zóiets al wist, zou ik vast nog wel meer weten.'

Verzucht: 'Ik begrijp best dat ze willen weten wat je gaat doen, maar dat kun je gewoon niet tot in detail voorspellen bij fictie. Tijdens het schrijven kan iets je overrompelen, verrassen.' Verder niets dan lof, hoor, voor het Fonds. 'Ik vind het prachtig dat het bestaat, want het geeft me de armslag om langer en nauwgezetter aan mijn romans en verhalen te werken. Subsidies geven me de ruimte om fictie te schrijven. Ze komen mijn werk ten goede. Bovendien ervaar ik ze als stok achter de deur.' Zonder het beursstelsel zou ze wél doorgaan met schrijven, want 'mijn leven lang verzijn ik al verhalen en dat zou heus niet stoppen. Maar ik zou veel van mijn tijd moeten besteden aan lezingen en journalistiek werk'.

Voordat Mensje van Keulen debuteerde, had ze losse baantjes. 'Ik zat bij VRG-papier, werkte op ferryboten, van alles.' In 1969 publiceerde ze haar eerste verhaal in *Hollands Maandblad*, in 1970 kwam ze in de redactie van *Propria Cures*, in 1972 verschenen haar eerste twee boeken en in 1973 kreeg ze drie toekenningen van het Fonds: 'twee aanvullende honoraria, voor *Bleekers zomer* en *Allemaal tranen*, en een werkbeurs om drie jaar te werken aan mijn derde boek, *Van Lieverlede*.' Navraag bij het Fonds leert dat hier respectievelijk 1.000, 1.500 en 5.000 gulden mee gemoeid waren.

A

Anneke Alderlieste

€ 15.000

Vertaling uit het Frans

Les Thibault, deel I, II, III Roger

Martin du Gard *-Meulenhoff-*

Mari Alföldy

€ 6.250

Vertaling uit het Hongaars

Verhalen Dezsö Kosztolányi *-Van*

Gennep-

Heijo Alting

€ 5.000

Vertaling uit het Spaans

El comprador de aniversarios

Adolfo García Ortega *-Mouria-*

Femmigje Andersen-Sijtsma

€ 3.750

Vertaling uit het Noors

Muleum Erlend Loe *-De Geus-*

Gerda Baardman

€ 6.250

Vertaling uit het Engels

The Women T.C. Boyle *-Anthos-*

Shulamith Bamberger

€ 7.500

Vertaling uit het Hebreeuws

Ahuzat Dadjani Alon Hilu *-Anthos-*

Paul Beers

€ 7.500

Vertaling uit het Duits

Herzzeit. Briefwechsel Ingeborg

Bachmann *-Meulenhoff-*

B

Jos den Bekker

€ 6.250

Vertaling uit het Spaans

El olvido que seremos Héctor Abad

Faciolince *-De Geus-*

Peter Bergsma

€ 11.250

Vertaling uit het Engels

Summertime: Part 3 of Scenes from

Provincial Life J.M. Coetzee *-Cossee-*

Lidwien Biekman

€ 6.250 en € 12.500

Vertaling uit het Engels

Cosmic Frank Cottrell Boyce

-Gottmer- en **The Year of the Flood**

Margaret Atwood *-Prometheus-*

Dineke Bijlsma

€ 5.000

Vertaling uit het Duits

Franziska Ernst Weiss *-Van Gennep-*

Femke Blekkingh-Muller

€ 5.000, € 3.750 en € 6.250

Vertaling uit het Noors

Doktor Proktors tidsbadekar Jo

Nesbø *-Lemniscaat-*

Vertaling uit het Zweeds

The Return of Hjärtans fröjd Per Nils-

son *-Lemniscaat-* en **Som jag vill vara**

Katarina von Bredow *-Lemniscaat-*

Yolanda Bloemen

€ 17.500

Vertaling uit het Russisch

Viktor Vavitsj Boris Zjitzkov *-Atlas-*

Ankie Blommesteijn

€ 5.000

Vertaling uit het Engels

Wanting Richard Flanagan *-Anthos-*

Yond Boeke

€ 1.875

Vertaling uit het Italiaans

Se si consideri le colpe Andrea Bajani

-Athenaeum-Polak & Van Gennep-

Anneke Bok

€ 6.250, € 7.500 en € 3.125

Vertaling uit het Engels

Towards Another Summer Janet

Frame *-De Geus-*, **Brooklyn** Colm

Tóibín *-De Geus-* en **Prizes, Selected**

Short Stories Janet Frame *-De Geus-*

Hans Boland

€ 25.000

Vertaling uit het Russisch

Jevgeni Oegin Alexander Poesjkin

-Papieren Tijger-

Adri Boon

€ 35.000

Vertaling uit het Catalaans

Incerta glòria: sguida d'El vent de

la nit Joan Sales *-Menken Kasander &*

Wigman-

Edu Borger

€ 2.500

Vertaling uit het Frans

Un juif pour l'exemple Jacques

Chessex *-Meulenhoff-*

Floor Borsboom

€ 11.250

Vertaling uit het Frans

Ce que le jour doit à la nuit Yasmina

Khadra *-De Geus-*

Hanneke Bos

€ 6.250

Vertaling uit het Engels

Thirty-Six Arguments for the

PROJECTWERKBEURZEN VERTALERS

Een projectwerkbeurs is een project-subsidie voor de totstandkoming van een vertaling van een literair werk in het Nederlands of Fries, dat wordt uitgegeven bij een professionele uitgeverij in een redelijke oplage en dat in de reguliere boekhandel verkrijgbaar is. Maximaal vier vertaalprojecten kunnen jaarlijks voor subsidie worden voorgelegd. Per vertaler kan jaarlijks maximaal € 51.000 aan projectwerkbeurzen worden uitgekeerd.

Existence of God Rebecca
Newberger Goldstein –*Contact*–

Jan Willem Bos

€ 17.500

Vertaling uit het Roemeens

Orbitor aripa stanga Mircea Cartarescu –*De Bezige Bij*–

Tjalling Bos

€ 6.250, € 3.750, € 6.250 en

€ 6.250

Vertaling uit het Engels

The Cabinet of Wonders Marie Rutkoski –*Lemniscaat*–, **Cold Skin** Steven Herrick –*Lemniscaat*–, **The London Eye Mystery** Siobhan Dowd –*Unieboek*– en **Bog Child** Siobhan Dowd –*Unieboek*–

Olaf Brenninkmeijer

€ 4.375

Vertaling uit het Engels

American Adulterer Jed Mercurio –*Mouria*–

Edgar de Bruin

€ 3.750 en € 1.250

Vertaling uit het Tsjechisch

Chladnou zemí Jáchym Topol –*Anthos*– en **Zamrizovany Charleston** Josef Škvorecký –*Voetnoot*–

Miriam Bunnik

€ 5.625

Vertaling uit het Italiaans

Venuto al mondo Margaret Mazzantini –*Wereldbibliotheek*–

Gerrit Bussink

€ 2.500, € 6.250, € 6.250 en

€ 2.500

Vertaling uit het Duits

Meine Preise Thomas Bernhard –*Atlas*–, **Halbschatten** Uwe Timm –*Podium*–, **Taxi** Karen Duve –*De Geus*– en **Ein Regenschirm für diesen Tag** Wilhelm Genazino –*Atlas*–

Mechtild Claessens

€ 6.250

Vertaling uit het Frans

Les accommodements raisonnables Jean-Paul Dubois –*De Arbeiderspers*–

Sjaak Commandeur

€ 30.000

Vertaling uit het Engels

Humboldt's Gift Saul Bellow –*De Bezige Bij*–

Brigitte Coopmans

€ 7.500

Vertaling uit het Spaans

Historia secreta de Costaguana Juan Gabriel Vásquez –*Signatuur*–

Kiki Coumans

€ 2.500

Vertaling uit het Frans

Syngué Sabour Atiq Rahimi –*De Geus*–

Gerard Cruys

€ 12.500

Vertaling uit het Russisch

Asan Vladimir Makanin –*De Arbeiderspers*–

Bernadette Custers

€ 3.750, € 3.750 en € 3.750

Vertaling uit het Zweeds

Pojken som sov med snö i sin säng

Henning Mankell –*De Geus*–, **Resan till världens ande** Henning Mankell –*De Geus*– en **Kung Steves Självlivsande Hip Hop Bibel** Thomas Frohling –*Unieboek*–

Hans Cuijlenborg

€ 7.500

Vertaling uit het Frans

Des Prophéties Michel Nostradamus –*Athenaeum-Polak & Van Gennepe*–

Tatjana Daan

€ 7.500 en € 3.750

Vertaling uit het Frans

Bloemlezing Stendhal –*Athenaeum-Polak & Van Gennepe*– en **Nous autres** Stéphane Audeguy –*Cossee*–

Harm Damsma

€ 2.500

Vertaling uit het Engels

Things We Didn't See Coming Steven Amsterdam –*Ailantus*–

Rikkie Degenaar

€ 2.500

Vertaling uit het Spaans

Callejón con salida Elsa Osorio –*Anthos*–

Maike Dicke*

€ 1.250

Vertaling uit het Italiaans

Il Colore del Sole Andrea Camilleri –*Conserve*–

Toon Dohmen

€ 12.500

Vertaling uit het Engels

From Hell Alan Moore & Eddie Campbell –*De Vliegende Hollander*–

Hans Driessen

€ 7.500 en € 30.000

Vertaling uit het Duits

Die hassliche Herzogin Lion Feuchtwanger –*Wereldbibliotheek*– en **Du musst dein Leben ändern** Peter Sloterdijk –*Boom*–

Pieter van der Drift

€ 5.000

Vertaling uit het Italiaans

L'acchito Pietro Grossi –*Van Gennepe*–

Aleid van Eekelen-Benders

€ 7.500 en € 7.500

Vertaling uit het Engels

This Is How M.J. Hyland –*Mouria*– en **Marcelo in the Real World** Francisco X. Stork –*Lemniscaat*–

Marij Elias

€ 2.950

Vertaling uit het Frans

Les Diaboliques Jules Barbey d'Aurevilly –*IJzer*–

Maarten Elzinga

€ 15.000

Vertaling uit het Engels

Bloemlezing Les Murray –*Meulenhoff*–

Marijke Emeis

€ 7.500

Vertaling uit het Engels

Cold Spring Harbor Richard Yates –*De Arbeiderspers*–

Arie van der Ent

€ 3.750

Vertaling uit het Russisch

Berlinskaja flejta Anatoli Gavrillov
-*Douane*-

Jan Fastenau

€ 7.500 en € 7.500

Vertaling uit het Engels

Tinkers Paul Harding -*Querido*- en
Twilight William Gay -*Querido*-

Molly van Gelder

€ 8.750 en € 10.000

Vertaling uit het Engels

The Winter Vault Anne Michaels -*De
Bezige Bij*- en **Last Night in Twisted
River** John Irving -*De Bezige Bij*-

Aline Glastra van Loon

€ 10.000

Vertaling uit het Spaans

La Luna Roja Luis Leante -*Querido*-

Mieke Geuzebroek

€ 1.250 en € 2.500

Vertaling uit het Italiaans

Opere Silvio D'Arzo -*Van Gennepe*- en
Vento largo Francesco Biamonti -*Van
Gennepe*-

Guido Golüke

€ 17.500

Vertaling uit het Engels

Our Story Begins Tobias Wolff -*Atlas*-

Marianne Gossije

€ 2.500

Vertaling uit het Frans

Bonjour Tristesse Françoise Sagan
-*Meulenhoff*-

Eef Gratama

€ 1.250 en € 6.250

Vertaling uit het Frans

Le sumo qui ne pouvait pas grossir
Eric-Emmanuel Schmitt -*Atlas*- en
Le dérèglement du monde Amin
Maalouf -*De Geus*-

Diederik Grit

€ 3.125 en € 3.125

Vertaling uit het Deens

En drabe i havet Kirsten Hammann
-*Cossee*- en **Med venlig deltagelse**
Erling Jepsen -*Cossee*-

Jan van der Haar

€ 7.500 en € 11.250

Vertaling uit het Italiaans

Il giardino dei Finzi-Contini Giorgio
Bassani -*Meulenhoff*- en **Educazione
Siberiana** Nicolai Lilin -*Lebowski*-

Luk Van Haute

€ 6.250

Vertaling uit het Japans

Sensei no kaban Hiromi Kawakami
-*Atlas*-

Goverdina Hauth-Grubben

€ 30.000

Vertaling uit het Duits

Der Turm Uwe Tellkamp
-*De Arbeiderspers*-

Elina van der Heijden

€ 10.000

Vertaling uit het Zweeds

**Nils Holgerssons underbara resa
genom Sverige** Selma Lagerlöf
-*Atlas*-

Marja-Leena Helling

€ 7.500

Vertaling uit het Fins

Puhdistus Sofi Oksanen -*Anthos*-

Joop van Helmond

€ 5.000 en € 3.750

Vertaling uit het Engels

The Theory of Light and Matter
Andrew Porter -*De Bezige Bij*- en
The Last Weekend Blake Morrison
-*Ailantus*-

Ria van Hengel

€ 11.250

Vertaling uit het Duits

Die Wahlverwandtschaften Johann
Wolfgang von Goethe -*Athenaeum-
Polak & Van Gennepe*-

Rebekka Herman Mostert*

€ 11.875

Vertaling uit het Hongaars

Megszamlaltattal Banffy Miklos
-*Atlas*-

Tineke Hillegers-Zijlmans

€ 7.500

Vertaling uit het Spaans

Saber perder David Trueba -*Anthos*-

Nicolette Hoekmeijer

€ 5.000, € 8.750, € 6.250 en

€ 10.000

Vertaling uit het Engels

A Girl Made of Dust Nathalie Abi-Ezzi
-*Artemis*-, **The Jade Peony** Way-
son Choy -*De Vliegende Hollander*-,
Glover's Mistake Nick Laird -*Meulen-
hoff*- en **Last Night in Twisted River**
John Irving -*De Bezige Bij*-

Hero Hokwerda

€ 12.500

Vertaling uit het Nieuwgrieks

Apanta Kostas Montis -*Ta Grammata*-

Jeanne Holierhoek

€ 5.000 en € 6.250

Vertaling uit het Frans

Le sec et l'humide Jonathan Littell
-*De Arbeiderspers*- en **Le monde,
L'homme, Recherche de la vérité** en
Olympica René Descartes -*Boom*-

Johan Hos

€ 13.750

Vertaling uit het Engels

Lush Life Richard Price
-*De Bezige Bij*-

Sjaak de Jong

€ 6.250 en € 6.250

Vertaling uit het Engels

A Short History Of Women Kate Wal-
bert -*Ailantus*- en **American Taliban**
Pearl Abraham -*Meulenhoff*-

Jenny de Jonge

€ 3.750, € 7.500, € 3.750 en € 3.750

Vertaling uit het Engels

The Bride's Farewell Meg Rosoff
-*Moon*-, **Black Rabbit Summer** Kevin
Brooks -*De Harmonie*-, **When You
Reach Me** Rebecca Stead -*Querido*-
en **The Ant Colony** Jenny Valentine
-*Moon*-

Wiveca Jongeneel

€ 10.000

Vertaling uit het Zweeds

**Nils Holgerssons underbara resa ge-
nom Sverige** Selma Lagerlöf -*Atlas*-

Annelies Jorna

€ 8.750 en **€ 3.750**

Vertaling uit het Engels

Elijah of Buxton Christopher

Paul Curtis *-Nieuw Amsterdam-* en

Jackdaw Summer David Almond

-Querido-

K

Marianne Kaas

€ 10.000 en **€ 15.000**

Vertaling uit het Frans

La femme promise Jean Rouaud *-Van*

Oorscot- en **Le lièvre de Patagonie**

Claude Lanzmann *-De Arbeiderspers-*

Jan Bert Kanon

€ 12.500

Vertaling uit het Duits

Nach Hause schwimmen Rolf Lappert

-Signatuur-

Anthonie Kee

€ 6.250

Vertaling uit het Italiaans

La Partita Alberto Ongaro *-Serena*

Libri-

Dennis Keesmaat

€ 8.750

Vertaling uit het Engels

The Other Hand Chris Cleave

-Prometheus-

Ans van Kersbergen

€ 15.000

Vertaling uit het Spaans

El corazón helado Almudena Grandes

-Signatuur-

Hilde Keteleer

€ 3.750

Vertaling uit het Duits

Corpus Delicti Juli Zeh *-Anthos-*

Frieda Kleinjan-van Braam

€ 7.500

Vertaling uit het Spaans

Saber perder David Trueba *-Anthos-*

Edith Koenders

€ 3.125 en **€ 3.125**

Vertaling uit het Deens

En drabe i havet Kirsten Hammann

-Cossee- en **Med venlig deltagelse**

Erling Jepsen *-Cossee-*

Inge Kok

€ 7.500

Vertaling uit het Engels

April & Oliver Tess Callahan

-De Bezige Bij-

Henne van der Kooy

€ 2.500

Vertaling uit het Frans

Pays d'aucun mal El-Mahdi Acher-

chour *-Van Gennepe-*

Bartho Kriek

€ 20.000

Vertaling uit het Engels

The Sound and the Fury William

Faulkner *-Atlas-*

Patty Krone

€ 1.875

Vertaling uit het Italiaans

Se si consideri le colpe Andrea Bajani

-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-

Rob Kuitenbrouwer

€ 2.500 en **€ 4.375**

Vertaling uit het Engels

Dictation Cynthia Ozick *-Houtekiet-*

en **American Adulterer** Jed Mercurio

-Mouria-

Marian Lameris

€ 15.000

Vertaling uit het Engels

The Children's Book A.S. Byatt

-De Bezige Bij-

Barbara de Lange

€ 22.500

Vertaling uit het Engels

Women in Love D.H. Lawrence

-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-

Paul van der Lecq

€ 3.750, € 6.250 en **€ 3.750**

Vertaling uit het Engels

So Long, See You Tomorrow William

Maxwell *-Cossee-*, **Making an Elep-**

hant, Writing from Within Graham

Swift *-De Bezige Bij-* en **Last Night at**

the Lobster Stewart O'Nan *-Cossee-*

Mark Leenhouts

€ 12.500 (totaal € 50.000 verspreid

over 8 jaar: 2007-2014) en **€ 13.750**

Vertaling uit het Chinees

Honglou meng Cao Xueqin & Gao E.

-Athenaeum-Polak & Van Gennepe- en

Fortress Besieged Qian Zhongshu

-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-

Auke Leistra

€ 6.250, € 6.250 en **€ 7.500**

Vertaling uit het Engels

The Spy Game Georgina Harding

-Anthos-, **Everything Ravaged,**

Everything Burned Wells Tower

-De Arbeiderspers- en **My Father's**

Tears and Other Stories John Updike

-De Arbeiderspers-

Frank Lekens

€ 2.500

Vertaling uit het Engels

Dictation Cynthia Ozick *-Houtekiet-*

Harrie Lemmens

€ 8.750 en **€ 12.500**

Vertaling uit het Portugees

A Viagem do Elefante José Sara-

mago *-Meulenhoff-* en **Arte de Furtar**

Padre António Vieira *-Athenaeum-*

Polak & Van Gennepe-

Nan Lenders

€ 6.250 en **€ 3.125**

Vertaling uit het Engels

The Semantics of Murder Aifric

Campbell *-De Geus-* en **Prizes,**

Selected Short Stories Janet Frame

-De Geus-

Karol Lesman

€ 6.250 en **€ 2.500**

Vertaling uit het Pools

Dziewiec Andrzej Stasiuk

-De Geus- en **Tutaj** Wisława

Szymborska *-De Geus-*

Saskia van der Lingen

€ 5.000

Vertaling uit het Engels

Swimming Nicola Keegan

-De Bezige Bij-

Clementine Luijten

€ 7.500

Vertaling uit het Zweeds

Glädjestranden Ellen Mattson

-Contact-

N**Nelleke van Maaren****€ 12.500**

Vertaling uit het Engels

Letters Ted Hughes *-De Arbeiderspers-***Silvia Marijnissen****€ 12.500 (totaal € 50.000 verspreid over 8 jaar: 2007-2014)**

Vertaling uit het Chinees

Honglou meng Cao Xueqin & Gao E. *-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-***Lydia Meeder****€ 5.000 en € 5.000**

Vertaling uit het Engels

The Schwa was Here Neal Shusterman *-Lemniscaat-* en **Antsy Does Time** Neal Shusterman *-Lemniscaat-***Marijke van der Meer****€ 3.750**

Vertaling uit het Engels

The Spirit World Panos Karnezis *-Atlas-***Caroline Meijer****€ 5.000**

Vertaling uit het Engels

Swimming Nicola Keegan *-De Bezige Bij-***Janneke van der Meulen****€ 12.500**

Vertaling uit het Duits

Ungeduld des Herzens Stefan Zweig *-Atlas-***Jan A.M. De Meyer****€ 16.250**

Vertaling uit het Chinees

Lao can youji Liu E *-Augustus-***Niek Miedema****€ 2.500**

Vertaling uit het Engels

Things We Didn't See Coming Steven Amsterdam *-Ailantus-***Mario Molegraaf****€ 7.500**

Vertaling uit het Engels

Remainder Tom McCarthy *-Prometheus-***Marianne Molenaar****€ 20.000**

Vertaling uit het Noors

En tid for alt Karl Ove Knausgård *-De Geus-***Rob van Moppes****€ 8.750**

Vertaling uit het Engels

Chronic City Jonathan Lethem *-Prometheus-***Babet Mossel****€ 5.000 en € 27.500**

Vertaling uit het Engels

The Humbling Philip Roth *-De Bezige Bij-* en **Jane Eyre** van Charlotte Brontë *-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-***Frans van Nes****€ 6.250**

Vertaling uit het Hongaars

Sirály Sándor Márai *-Wereldbibliotheek-***Arjaan van Nimwegen****€ 10.000 en € 7.500**

Vertaling uit het Engels

N**American Rust** Philipp Meyer*-De Bezige Bij-* en **Between the Assassinations** Aravind Adiga *-De Bezige Bij-***Maria Noordman****€ 5.000 en € 11.250**

Vertaling uit het Frans

Ritournelle de la faim J.M.G. Le Clézio *-De Geus-* en **Ourania** J.M.G. Le Clézio *-De Geus-***C****Wilfred Oranje****€ 25.000**

Vertaling uit het Duits

Lebens-Ansichten des Katers Murr E.T.A. Hoffmann *-Atlas-***Marcel Otten****€ 5.000 en € 12.500**

Vertaling uit het IJslands

Himnaríki og helvíti Jón Kalman Stefánsson *-Anthos-* en **Edda** Snorri Sturluson *-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-***Esther Ottens****€ 6.250, € 7.500 en € 3.750**

Vertaling uit het Duits

Es begann damals in Afrika Stefanie Zweig *-Atlas-*

Vertaling uit het Engels

Two Good Thieves Daniel Finn *-Querido-* en **The Chosen One** Carol Lynch Williams *-Van Goor-***Helena Overkleeft*****€ 8.125**

Vertaling uit het Catalaans

El que hem menjat Josep Pla *-Menken Kasander & Wigman-***Hilde Pach****€ 18.750 en € 7.500**

Vertaling uit het Hebreeuws

Esj jedidoetiet A.B. Yehoshua *-Wereldbibliotheek-* en **Temoenot mechajee hakfar** Amos Oz *-De Bezige Bij-***Irma Pieper****€ 6.250**

Vertaling uit het Tsjechisch

Válka s Molky Karel Čapek *-Wereldbibliotheek-***Els van der Pluijm****€ 5.000**

Vertaling uit het Italiaans

Il rosa Tiepolo Roberto Calasso *-Wereldbibliotheek-***Cora Polet****€ 2.500**

Vertaling uit het Zweeds

Ett annat liv Per Olov Enquist *-Anthos-***Djúke Poppinga****€ 11.250**

Vertaling uit het Arabisch

Hikajat sjarh jatoel Hanaan as-Sjaikh *-De Geus-***Arie Pos****€ 5.000**

Vertaling uit het Portugees

O Filho Eterno Cristovao Tezza *-Contact-***Ard Posthuma****€ 5.000 en € 10.000**

Vertaling uit het Duits

Adam und Evelyn Ingo Schulze *-Meulenhoff-* en **Das Leben könnte****P**

gut sein: Tagebücher 1933 bis 1942
Ruth Maier *-Athenaeum-Polak & Van Gennepe-*

Aai Prins
€ 40.000
Vertaling uit het Russisch
Verzamelde werken I Nikolaj Gogol
-Van Oorschot-

Lucy Pyttersen
€ 10.000
Vertaling uit het Noors
Barneregjeringen Aleksander Melli
-Lannoo-

José Rijnaarts
€ 7.500
Vertaling uit het Duits
Die Welt is gross und Rettung lauert
uberall Ilija Trojanow *-De Geus-*

Lucie van Rooijen
€ 7.500
Vertaling uit het Engels
February Lisa Moore *-Meulenhoff-*

Marioleín Sabarte Belacortu
€ 21.250 en **€ 5.000**
Vertaling uit het Spaans
La voluntad y la fortuna Carlos Fuentes *-Meulenhoff-* en **Elena sabe**
Claudia Piñeiro *-Signatuur-*

Karina van Santen
€ 6.875 en **€ 9.167**
Vertaling uit het Engels
The Plague of Doves Louise Erdrich
-Nieuw Amsterdam-

Vertaling uit het Frans
Là où les tigres sont chez eux Jean Marie Blas de Roblès *-Ailantus-*

Mara Schepers
€ 5.625
Vertaling uit het Italiaans
Venuto al mondo Margaret Mazzantini *-Wereldbibliotheek-*

Theo Scholten
€ 8.750 en **€ 6.250**
Vertaling uit het Engels
Everything Matters! John Currie Jr.
-Contact- en **Thirty-Six Arguments for the Existence of God** Rebecca Newberger Goldstein *-Contact-*

Roel Schuyt
€ 5.000 en **€ 7.500**
Vertaling uit het Albanees
Aksidenti Ismail Kadare
-Van Gennepe-
Vertaling uit het Kroatisch
Baba Jaga je snijela jaje Dubravka Ugrešić *-De Bezige Bij-*

Manon Smits
€ 12.500, **€ 5.000** en **€ 5.000**
Vertaling uit het Engels
The Circle of Karma Kunzang Choden
-De Geus-
Vertaling uit het Italiaans
Meglio morti Marcello Fois *-De Geus-*
en **I barbari. Saggio sulla mutazione**
Alessandro Baricco *-De Bezige Bij-*

Kim Snoeijs
€ 5.000
Vertaling uit het Noors
Barneregjeringen Aleksander Melli
-Lannoo-

Monique Soesman
€ 3.750
Vertaling uit het Indonesisch
Cala Ibi Nukila Amal *-De Geus-*

Jan Pieter van der Sterre
€ 15.000
Vertaling uit het Engels
Generosity Richard Powers *-Contact-*

Paula Stevens
€ 8.750
Vertaling uit het Noors
Bisettelsen Lars Saabye Christensen
-De Geus-

Tjadine Stheeman
€ 6.250
Vertaling uit het Engels
The Women T.C. Boyle *-Anthos-*

Lia van Strien
€ 5.000
Vertaling uit het Zweeds
Dorés Bibel Torgny Lindgren
-De Geus-

Maya Sutedja-Liem
€ 3.750
Vertaling uit het Indonesisch
Cala Ibi Nukila Amal *-De Geus-*

Edith Sybesma-de Groot
€ 5.000
Vertaling uit het Zweeds
Italienaren Sven Olov Karlsson
-Prometheus-

Paul Syrier
€ 8.750
Vertaling uit het Engels
Her First American Lore Segal
-Nieuw Amsterdam-

Alice Teekman*
€ 4.375
Vertaling uit het Frans
Paradis Conjugal Alice Ferney
-De Geus-

Liesbeth Teixeira de Mattos
€ 6.250
Vertaling uit het Engels
Mathilda Savitch Victor Lodato
-Meulenhoff-

Rob van der Veer
€ 2.500 en **€ 10.000**
Vertaling uit het Engels
Appassionata André Brink
-Meulenhoff- en **Manhood for Amateurs** Michael Chabon *-Anthos-*

Rien Verhoef
€ 2.500
Vertaling uit het Engels
The Original of Laura (Dying is Fun)
Vladimir Nabokov *-De Bezige Bij-*

Joris Vermeulen
€ 6.250
Vertaling uit het Engels
Reborn. Journals and Notebooks, 1947-1963 Susan Sontag *-De Bezige Bij-*

Marijke Versluis
€ 6.250
Vertaling uit het Engels
The Bradshaw Variations Rachel Cusk
-De Bezige Bij-

Jan Albert Versteeg

€ 8.750 en **€ 7.500**

Vertaling uit het Frans

Nulle part dans la maison de mon père Assia Djebar *-De Geus-* en **Le village de L'Allemand** Boualem Sansal *-De Geus-*

Mirjam de Veth

€ 5.000

Vertaling uit het Frans

Les hommes oubliés de Dieu Albert Cossery *-Coppens & Frenks-*

Simon Vinkenoog

€ 10.000

Vertaling uit het Engels

Collected Poems 1947-1997 Allen Ginsberg *-IJzer-*

Willem Visser

€ 7.500

Vertaling uit het Neolatijn

De aeterna dei praedestinatione Johannes Calvijn *-Boom-*

Ronald Vlek

€ 6.250

Vertaling uit het Engels

Invisible Paul Auster *-De Arbeiderspers-*

Pietha de Voogd

€ 1.250 en **€ 2.500**

Vertaling uit het Italiaans

Opere Silvio D'Arzo *-Van Gennep-* en **Vento largo** Francesco Biamonti *-Van Gennep-*

Jos Vos

€ 12.500 (€ 75.000 verspreid over 6 jaar: 2006-2012)

Vertaling uit het Japans

Genji Monogatari Murasaki Shikibu

-Athenaeum-Polak & Van Gennep-

Martine Vosmaer

€ 6.875 en **€ 9.167**

Vertaling uit het Engels

The Plague of Doves Louise Erdrich *-Nieuw Amsterdam-*

Vertaling uit het Frans

Là où les tigres sont chez eux Jean Marie Blas de Roblès *-Ailantus-*

Kor de Vries

€ 2.500

Vertaling uit het Deens

Mordet pa Halland Pia Juul *-Podium-*

Katelijne De Vuyst

€ 5.800 en **€ 6.250**

Vertaling uit het Frans

Les Diaboliques Jules Barbey d'Aureville *-IJzer-*

Vertaling uit het Engels

Chaotic Angels Gwyneth Lewis *-IJzer-*

Arie van der Wal

€ 6.250, € 5.000 en **€ 3.750**

Vertaling uit het Spaans

Rabia Serge Bizzio *-Meulenhoff-*, **El resto es silencio** Carla Guelfenbein *-Ailantus-* en **El Huésped** Guadalupe Nettel *-Ailantus-*

Marja Wiebes

€ 17.500

Vertaling uit het Russisch

Viktor Vavitsj Boris Zjitzkov *-Atlas-*

Frans van der Wiel

€ 12.500 en **€ 3.750**

Vertaling uit het Engels

Let the Great World Spin Colum McCann *-De Harmonie-* en **The Last Weekend** Blake Morrison *-Ailantus-*

Guido van de Wiel*

€ 1.875

Vertaling uit het Frans

Les revenentes Georges Perec *-De Arbeiderspers-*

Mark Wildschut

€ 8.750, € 12.500 en **€ 13.750**

Vertaling uit het Duits

Vom Satz der Grund Martin Heidegger *-Boom-*, **Goethe und Schiller. Geschichte einer Freundschaft** Rüdiger Safranski *-Atlas-* en **Prismen. Kulturkritik und Gesellschaft I** Theodor W. Adorno *-Octavo-*

Regina Willemse

€ 10.000 en **€ 5.000**

Vertaling uit het Engels

All the Living C.E. Morgan *-De Bezige Bij-* en **One More Year** Sana Krasikov *-De Geus-*

Frans van Woerden

€ 3.750

Vertaling uit het Frans

La traversée des sens Nedjma *-De Bezige Bij-*

Martine Woudt

€ 5.000 en **€ 9.167**

Vertaling uit het Frans

Tarmac Nicolas Dickner *-Ailantus-* en **Là où les tigres sont chez eux** Jean Marie Blas de Roblès *-Ailantus-*

Nele Ysebaert

€ 7.500

Vertaling uit het Engels

Beneath the Lion's Gaze Maaza Mengiste *-Anthos-*

Peter Zeeman

€ 10.000

Vertaling uit het Russisch

Stichtvorenija Joseph Brodsky *-De Bezige Bij-*

Y

Z

* betreft een stimuleringsbeurs

STIMULERINGSUBSIDIES VERTALERS

Een stimuleringssubsidie is een publicatiesubsidie voor gedebuteerde literair vertalers van vreemdtalig literair werk in het Nederlands. Deze subsidie kan worden toegekend voor de eerste twee in boekvorm verschenen literaire vertalingen. Van 2002 tot 2009 werd de regeling gezamenlijk uitgevoerd door het Nederlandse en het Vlaams Fonds voor de Letteren. Vanaf 2009 voeren beide fondsen hun eigen stimuleringsbeleid. Dit jaar kon bij het Nederlandse fonds voor de laatste keer een stimuleringssubsidie worden aangevraagd; gedebuteerde vertalers kunnen nu aanvragen binnen de regeling projectwerkbeurzen.

A

Femmigje Andersen-Sijtsma

€ 1.700

voor haar vertaling uit het Noors:
Volvo vrachtwagens van Erlend Loe
-*De Geus*-

B

Geri de Boer

€ 2.480

voor haar vertaling uit het Zweeds:
Liefde, alles of niets van Peter Kihlgard
-*Anthos*-

D

Hamide Dogan

€ 3.000

voor haar vertaling uit het Turks:
Voor wie waren wij op de vlucht?
van Perihan Mağden -*Athenaeum*-
Polak & Van Gennepe-

H

Harriët van den Heuvel

€ 1.060

voor haar vertaling uit het Italiaans:
Het goud van de camorra van Rosaria
Capacchione -*Lebowski*-

C

Helena Overkleeft

€ 1.120

voor haar vertaling uit het Catalaans:
Als een rollende steen van Maria
Barbal -*Signatuur*-

G

Julia Quak-Stoilova

€ 4.000

voor haar vertaling uit het Bulgaars:
Tijden van verandering van Anton
Dontsjev -*Prometheus*-

R

Caroline Roset

€ 2.800

voor haar vertaling uit het Arabisch:
Afwezig van Betool Khedairi
-*De Geus*-

S

Marina Snoek-Gorelik

€ 1.000

voor haar vertaling uit het Oekraïens:
Veldonderzoek naar Oekraïense seks
van Oksana Zaboezjko
-*Wereldbibliotheek*-

Cora Lisa Sütö

€ 2.400

voor haar vertaling uit het Hongaars:
Nacht over Budapest van Vilmos
Kondor -*Mynx*-

T

Alice Teekman

€ 3.200

voor haar vertaling uit het Frans:
De strategie van de antilopen van
Jean Hatzfeld -*De Bezige Bij*-

V

Ceciel Verheij

€ 2.910

voor haar vertaling uit het Zweeds:
Het land van de Samen van Annica
Wennstrom -*De Geus*-

Annelies Verhulst

€ 1.960

voor haar vertaling uit het Engels:
**Silent to the Bone. Te schokkend
voor woorden** van E.L. Konigsburg
-*Lenniscaat*-

Onno Voorhoeve

€ 2580

voor zijn vertaling uit het Engels:
De vrouwen van T.C. Boyle -*Anthos*-

W

Thea Waanders

€ 2.970

voor haar vertaling uit het Italiaans:
Romeo en Julia op Sicilië van Ottavio
Cappellani -*Cossee*-

Guido van de Wiel

€ 3.400

voor zijn vertaling uit het Frans:
't Manco van Georges Perec
-*De Arbeiderspers*-

**SUBSIDIES
INTERCULTURELE
LETTERENPROJECTEN**

El Hizra

€ 5.700 (gevraagd bedrag € 7.200)
als bijdrage aan het prijzengeld van
de zeventiende El Hizra Literatuur-
prijs, mei 2009

Kwakoe

€ 3.000
(gevraagd bedrag € 3.500)
als bijdrage aan het internationaal
symposium over historische romans
en beeldvorming van de slavernij-
geschiedenis in Amsterdam,
september 2009

Stichting Landjuweel

€ 750 (gelijk aan gevraagd bedrag)
als bijdrage aan de honoraria van het
festival Vurige Tongen in Ruigoord,
mei 2009

Stichting MC

€ 5.000 (gevraagd bedrag € 14.500)
als bijdrage aan het prijzengeld van
de elfde editie van de Hollandse
Nieuwe Toneelschrijfprijs, november
2009

Winternachten

€ 3.000 (gevraagd bedrag € 6.000)
als bijdrage aan de reiskosten en
honoraria van het programma *How to
bluff your way* tijdens festival Winter-
nachten, januari 2010

Winternachten

€ 3.750 (gevraagd bedrag € 7.500)
als bijdrage aan honoraria van de
Schrijversconferentie tijdens festival
Winternachten, januari 2010

EREGELDEN

Een beperkt aantal schrijvers en vertalers ontvangt
een eregeld vanwege hun bijzondere verdiensten
voor de Nederlandstalige of de Friestalige litera-
tuur. Een eregeld is een jaarlijkse toelage van
maximaal € 7.500 die in principe voor onbepaalde
tijd wordt toegekend. In 2009 werd aan 24 letter-
kundigen in totaal € 177.500 uitgekeerd.

Maarten Biesheuvel

Remco Campert

Thérèse Cornips

Miep Diekmann

Aline Glastra van Loon

Anton Haakman

F. ten Harmsen van der Beek*

Veronica Hazelhoff*

Margriet Heymans

Else Hoog

Rudy Kousbroek

Gerrit Kouwenaar

Willem G. Van Maanen

Hannes Meinkema

Marga Minco

Els Pelgrom

Sybrein Polet

Ton van Reen

Jean Schalekamp

Bea Vianen

Simon Vinkenoog*

Hans Vlek

Leo Vroman

Aya Zikken

* overleden in 2009

MIJN EERSTE FONDSSUBSIDIE

ANNEMARIE VLAMING

AV

Annemarie Vlaming (1972)

is vertaalster Duits. Hoewel ze pas een jaar of zes vertaalt, heeft ze al een meter plank ('ik zet de presentexemplaren er ook bij'). Ze vertaalde o.a. Ulla Berkéwicz, Andreas Maier, Wolfgang Zdral, Saša Stanišić en Edgar Hilsenrath. Ze rondt nu net een psychothriller van Sebastian Fitzek af en gaat beginnen aan *Lässliche Todsünden* van Eva Menasse.

Ze heeft al een prijs gewonnen. 'Nou ja, gewonnen... Een Antwerpse boekhandel, de Groene Waterman, looft elk jaar een prijs uit voor het beste boek. In 2008 ging die naar De nazi en de kapper van Hilsenrath en ik mocht hem als vertaalster in ontvangst nemen.'

'Als vertaler moet je levenservaring opdoen, anders heb je geen referentie. Dus zijweggetjes en baantjes en baby's helpen je een goede vertaler te worden.'

Twee kinderen en vele zijweggetjes en baantjes later is Annemarie Vlaming vertaalster. Ze studeerde Duits met als specialisatie vertalen. Vóór ze afstudeerde, in 1999, werd ze postbesteller, en daarna ging ze er nog een poosje mee door. 'Lekker buiten, in weer en wind. Ik vond het gezellig tussen al die kerels. Ik heb mijn man daar ook ontmoet – hij had een zaterdagbaantje.'

Ze besloot dat ze vertaalster wilde worden en schreef uitgevers aan. 'Geen gebruikelijke weg, nee. Je moet wachten, geduld hebben.' Dus nam ze een administratief baantje bij de thuiszorg, begon op de pabo en raakte zwanger van haar eerste kind. 'Intussen had ik die brieven gestuurd en zat ik in allemaal kaartenbakken en opeens, in 2003, kwam daar wat uit: uitgeverij Aspekt meldde zich met een boek. Ik plande van alles: zoveel dagen in de week zus, zoveel uur zo, maar dat werd niks en ik stopte met de pabo.'

Subsidieeloos vertaalde ze twee boeken en legde daarmee de basis voor de stimuleringsbeurs van 5.000 euro die ze in 2006 vroeg en kreeg. 'Iemand moet me verteld hebben dat je zo'n beurs kon krijgen of ik heb het gegoogeld – ik weet het niet meer. Maar ik kreeg hem op basis van mijn tweede vertaling. De nadere motivering luidde dat de adviseurs enthousiast waren.'

De beurs was bestemd voor het vertalen van *Kirillov of de zin van het bestaan* van Andreas Maier. Na Kirillov volgde in 2007 haar eerste werkbeurs. 'Sindsdien heb ik er elk jaar een gehad. Ik ben nu tussen de kinderen door "fulltime" vertaalster. Mijn man verdient ook, maar die beurzen geven heel veel lucht.'

Ze is een aanpakker. 'Ik wil meer werk, soms zit ik een paar weken te wachten. Ik zou best onder meer druk willen vertalen. En ik wil meer zekerheid over nieuwe opdrachten.'

IK SCHRIJF OMDAT IK DAAR ZIN IN HEB!

door Christine Otten

Schrijver zijn. Hoe? En waartoe? Dat zijn de vragen die op deze dag over de kunst van het ondernemen centraal staan. Laat ik beginnen met een citaat (in vertaling van Hanneke van der Heijden) van de Turkse schrijver en Nobelprijswinnaar Orhan Pamuk: *'Ik schrijf omdat ik daar zin in heb! Ik schrijf omdat ik niet zoals anderen gewoon werk kan doen. Ik schrijf omdat ik boeken wil lezen die geschreven zijn zoals ik ze schrijf. Ik schrijf omdat ik heel, heel erg kwaad ben op u allemaal, op iedereen. Ik schrijf omdat ik er erg van houd om de hele dag op een kamer te zitten schrijven. Ik schrijf omdat ik alleen tegen de werkelijkheid kan als ik die verander. Ik schrijf om de hele wereld te laten weten wat voor leven ik, en anderen, wij, wij allemaal in Istanbul, in Turkije hebben geleid, en leiden. Ik schrijf omdat ik houd van de geur van papier, pennen, inkt. Ik schrijf omdat ik meer dan wat ook geloof in literatuur, de roman-kunst. Ik schrijf omdat het een gewoonte is en een hartstochtelijk verlangen. Ik schrijf omdat ik bang ben vergeten te worden. Ik schrijf omdat ik geniet van de roem en de aandacht die het brengt. Ik schrijf om alleen te zijn. Ik schrijf omdat ik dan misschien begrijp waarom ik heel, heel erg kwaad ben op u allemaal, op iedereen. Ik schrijf omdat ik ervan houd gelezen te worden. Ik schrijf om die roman, dat andere artikel, deze bladzijde waar ik nu eenmaal aan begonnen ben, af te maken. Ik schrijf omdat iedereen dat van me verwacht. Ik schrijf omdat ik een kinderlijk geloof heb in de onsterfelijkheid van boekenkasten en de manier waarop mijn boeken*

Stel je ondernemerschap in dienst van je echte literaire werk en je zult zien dat het iets extra's oplevert

op de planken staan. Ik schrijf omdat het leven, de wereld, alles, ongelooflijk mooi en verbazingwekkend is. Ik schrijf omdat het plezierig is om in woorden uit te drukken hoe mooi en rijk het leven is. Ik schrijf om het plezier van het verzinnen en construeren van een verhaal. (...) Ik schrijf omdat het me maar niet lukt om gelukkig te zijn. Ik schrijf om gelukkig te zijn.'

Eén reden om te schrijven noemt Pamuk nadrukkelijk niet: om geld te verdienen. Hij hoeft dan ook geen klussen aan te nemen waar hij geen zin in heeft.

Hoe anders is dat voor de meeste literaire auteurs. Zeker in een klein taalgebied als het Nederlandse is het aantal bestsellers op één hand te tellen. Bovendien werkt de markt anders dan vroeger: steeds meer mensen kopen een steeds *kleiner* aantal titels, de levensduur van een boek wordt gemiddeld steeds korter. Het gros van de auteurs kan niet van de royalty's leven. Gelukkig zijn er werkbeurzen van het Fonds voor de Letteren.

Maar Pamuk zegt wel iets heel belangrijk: het schrijven van literatuur is het eerste, het meest voorname in ons (werkzame) schrijversleven; het bepaalt wie we zijn of willen zijn, onze identiteit. Ons denken over het cultureel ondernemen – de cultureel ondernemers die we nu eenmaal allemaal zijn als schrijvers – moet *daar* beginnen.

Op het eerste gezicht lijkt het denken over identiteit in tegenspraak met cultureel ondernemen, met acquisitie en netwerken. Want schrijven doe je alleen, in stilte, en daar is rust en concentratie voor nodig, oorspronkelijkheid, je niet aan anderen spiegelen maar juist zoeken naar je eigen stem, vorm en stijl. Daar gaat het om. Dat kost tijd. Daar heb je agendaloze dagen voor nodig.

Ik zou die schijnbare tegenstrijdigheid van in stilte een boek schrijven en anderzijds het ondernemen, willen opheffen. Omdraaien eigenlijk: stel je ondernemerschap, zoals ik het nu even plat noem, in dienst van je grote echte werk en je zult zien dat het meer iets extra's oplevert, juist voor dat echte literaire werk.

Een voorbeeld: voordat ik literair auteur werd, was ik journalist. Door die journalistiek, die ik nooit helemaal heb losgelaten, kom ik soms op een idee voor een roman. Zo kwam het idee voor *De laatste dichters* – mijn voorlaatste roman over een militante zwarte dichtersgroep uit de Black Power tijd, The Last Poets – totaal onverwacht. Ik had net een verhalenbundel over muziek geschreven

en ging voor *NRC Handelsblad* naar Amerika om Maureen Tucker, de drummer van de legendarische undergroundband The Velvet Underground te interviewen. Er moest nog een onderwerp bij omdat de reis anders te duur zou zijn. Toevallig kwam mijn zoon thuis met een documentaire over de geschiedenis van geëngageerde hiphopmuziek waarin twee oudere zwarte mannen werden geïnterviewd. Dichters met razend interessante verhalen over politiek, racisme, poëzie, muziek, geweld, liefde, verzet... dát is een onderwerp, dacht ik, en belde naar New York. De ontmoeting met die Last Poets was een openbaring. Behalve dat het twee schitterende verhalen voor de *NRC* opleverde, ging er een artistieke deur voor me open. Ik wilde een roman schrijven over deze mannen, deze geschiedenissen. En zo begon het project dat uitmondde in de roman die uiteindelijk een doorbraak betekende voor mij persoonlijk als schrijver en ook voor mijn werk. Toeval speelde een belangrijke rol. Maar zonder mijn journalistieke blik (en gevoel) was ik er niet gekomen.

Soms ook kun je door artikelen je onderwerp *verkennen*. Korte verhalen voor tijdschriften of bundels laten zich vaak als vingeroefening gebruiken. Voor mijn laatste boek *Als Casablanca* deed ik dat ook. Voordat ik serieus met het schrijven van de roman begon, maakte ik een reportage over verval en schoonheid in Detroit en schreef ik een kort literair verhaal over een reis naar Michigan en New Orleans om de oorsprong van mijn liefde voor de zwarte Amerikaanse cultuur te onderzoeken. Je ontwikkelt

Dagvoorzitter Pietha de Voogd.

De openingslezing.

Enkele speedadviseurs in actie.

Foto's: Susan Schaeffer

zo een specialisme (wat tegelijkertijd gevaarlijk is want je kunt zoveel meer...).

Toen ik als auteur begon dacht ik dat de journalistiek en literatuur elkaar in de weg zaten. Mijn eerste twee romans waren autobiografisch geïnspireerd. Nu denk ik dat ik er baat bij heb dat ik ooit als journalist begon; het leggen van contacten, interviewen

en onderzoek doen gaat me makkelijk af. Die vaardigheden en mijn internationale ervaringen hebben gezorgd voor een belangrijke ontwikkeling in mijn literaire werk. Met *De laatste dichters* vond ik een (literaire) vorm om het levensverhaal van die groep te vertellen: op basis van research en interviews componeerde ik een echte roman, met verschillende stemmen en stemmingen, vanuit verschillende per-

De lunch tijdens de inloop: de eerste netwerkgelegenheid.

Workshop onderhandelen.

De informatiestand.

sonages – nu eens geschreven *vanuit* de karakters, dan weer als monoloog.

Optreden is een ander aspect waarmee literaire auteurs te maken hebben: het brengt publiciteit en geld en je hebt contact met lezers. Ik doe veel met (live) muziek; ben daardoor multi-inzetbaar. Volgend jaar ga ik op tournee met Herman Koch, P.F. Thomèse en Michiel Romeijn en twee muzikanten (in een literaire revue). *De laatste dichters* wordt in 2010 een theaterproductie. Theatergroep MC gaat het stuk brengen. Soms is netwerken immers ook niets anders dan degene die je wilt spreken, gewoon opbellen: 'Is het niet een goed idee....?'

Januari 2010 komt mijn nieuwe roman *In wonderland* uit. Ik heb een theatermaker gevraagd op basis van die roman een korte monoloog te maken, die ik op muziek wil voordragen. Het zijn ideeën die allemaal voortkomen uit het eigenlijke oorspronkelijke literaire werk en die als het goed is dat werk ook weer voeden.

Lesgeven is een ander aspect. Ik geef *creative writing* aan dak- en thuisloze schrijvers en dichters en ben op dit moment 'schrijver op locatie' aan de VU. Daardoor beweeg ik me in werelden waar ik anders niets van zou weten. Dat levert verhalen op. Juist door als schrijver midden in de wereld te staan kom je op ideeën.

Het heeft voordelen om als schrijver je vleugels op meerdere terreinen uit te spreiden, het maakt dat je met beide benen op de grond blijft staan, met de samenleving verbonden blijft,

er niet los van staat. Tegelijkertijd behoud je je vrijheid, je ontmoet mensen en je wordt gedwongen creatief met je eigen werk om te gaan. Maar het dwingt je ook om praktisch te zijn: plan op z'n minst drie losse schrijfdagen in een week. Zet grote kruizen in je agenda.

Uiteindelijk is het belangrijk dat je niet vergeet dat al die activiteiten voortkomen uit of juist moeten leiden naar het echte werk. Als het om de inhoud, vorm en stijl van je literaire werk gaat, moet je geen compromissen sluiten. Literaire auteurs hebben als belangrijkste opdracht onafhankelijk en oorspronkelijk te blijven, een tikje subversief te zijn en zich niet gek te laten maken door publiciteit of druk vanuit de markt. Dat vergt discipline en integriteit. En zelfvertrouwen.

Christine Otten,
uitgesproken op 8 oktober 2009
in Akantes te Amsterdam als
openingslezing *De kunst van het*
ondernemen, een middag rond
cultureel ondernemerschap.

Zie ook p. 72-73 in dit
jaarslag.

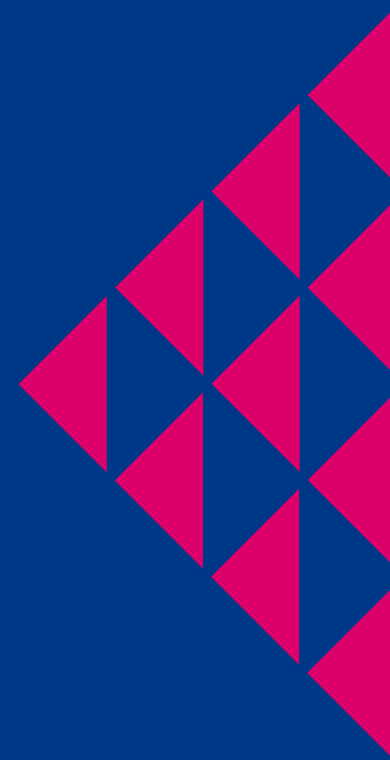
Balans per 31 december 2009

VASTE ACTIVA	31-12- 2009	31-12- 2008	EIGEN VERMOGEN	31-12- 2009	31-12- 2008
	€	€		€	€
Materiële vaste activa:			Stichtingskapitaal	45	45
Inventaris en inrichting	30.922	73.328	Algemene reserve	116.268	116.268
Financiële vaste activa:				116.313	116.313
Vorderingen op gelieerde Rechtspersonen	0	7.108	KORTLOPENDE SCHULDEN		
Totaal vaste activa	30.922	80.436	Schulden aan subsidie-ontvangers	3.581.360	3.396.225
VLOTTENDE ACTIVA			Nog te realiseren activiteitenlasten	16.528.440	0
Vorderingen:			Nog te realiseren beheerlasten	3.088.023	0
Ministerie van OCW (subsidie CuNo)	19.893.711	0	Nog te realiseren transitiekosten	707.045	0
Begrote rentebaten CuNo	250.215	0	Crediteuren algemeen	148.422	65.706
Overige vorderingen	32.433	111.696	Overlopende passiva en overige schulden	260.340	219.459
	20.176.359	111.696		24.314.007	3.681.390
Liquide middelen	4.223.039	3.605.571	TOTAAL PASSIVA	24.430.320	3.797.703
Totaal vlottende activa	24.399.398	3.717.267			
TOTAAL ACTIVA	24.430.320	3.797.703			

E Exploitatierkening over 2009

	2009	begroting 2009	2008
BATEN	€	€	€
Subsidie Ministerie OCW			
Basissubsidie	6.354.323		
Subsidie t.b.v. transitiekosten	118.955		
	<u>6.473.278</u>	<u>6.430.237</u>	<u>6.444.760</u>
Overige baten	<u>25.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
SOM DER BATEN	<u>6.498.278</u>	<u>6.430.237</u>	<u>6.444.760</u>
LASTEN			
Beheerlasten			
Personele lasten	856.373	780.000	839.586
Materiële lasten	289.227	298.500	310.809
Transitiekosten	118.955		
	<u>1.264.555</u>	<u>1.078.500</u>	<u>1.150.395</u>
Activiteitenlasten			
Verleende subsidies	5.005.236	5.128.500	5.325.994
Overige activiteitenlasten	235.234	307.500	268.600
	<u>5.240.560</u>	<u>5.436.000</u>	<u>5.594.594</u>
SOM DER LASTEN	<u>6.505.115</u>	<u>6.514.500</u>	<u>6.744.989</u>
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-6.837	-84.263	-300.229
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	86.837	84.263	189.935
Bijzondere lasten activiteiten	0	0	-46.293
Bijzondere lasten beheer	-80.000	0	-35.551
Reeds bestemd inzake project			
Writer in residence 2006/2007	0	0	-12.204
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-204.342</u>

DSVCCRLETTEREN
FCNDSVCCRDELET
TERENFCNDSVCCR
DELETTERENFCND
SVCCRDELETTERE
NFCNDSVCCRDELE
TTERENFCNDSVCC
RDELETTERENFCN
DSVCCRDELETTER
ENFCNDSVCCRDEL
ETTERENFCNDSVC
CRDELETTERENFC
NDSVCCRDELETTE

Jaarverslag 2009 Stichting Fonds voor de Letteren

Tekst interviews Anneke van Huisseling

Portretfotografie Klaas Koppe en Flip Franssen (portret Annemarie Vlaming)

Ontwerp Barlock – Saskia Wierinck – Jesse Skolnik

Druk Creative Printing

Oplage 1.000 Amsterdam April 2010

Stichting Fonds voor de Letteren Huddestraat 7, 1018 HB Amsterdam

Telefoon + 31 (0)20 6235708 **Fax** +31 (0)20 6388659

E-mail info@fondsvoordeletteren.nl

www.fondsvoordeletteren.nl

www.letterenfonds.nl